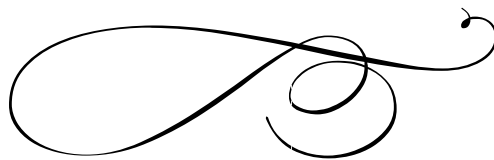

דו"ח תנועת "אם תרצו" תשע"ב

פוליטיזציה באוניברסיטת בן-גוריון

אם תרצו
המהפכה הציונית השנייה

נובמבר 2011

עורכי המחקר:

ארז תדמור

עמית ברק

רון שובל

פרשנות אקדמית:

פרופ' רפאל ישראלי, האוניברסיטה העברית

גרפיקה:

יהודית זולטרבסקי

אם תרצו

ציונות להיות או לחדול

(ע"ר) מס' 580471662

טל: 072-2506235 פקס: 02-5323002

ת.ד 49530 ירושלים 91491

דו"ח "אם תרצו" תשע"ב

פוליטיזציה באוניברסיטת בן-גוריון

אם תרצו
המהפכה הציונית השנייה

נובמבר 2011

תוכן עניינים

תקציר מנהלים 3

פרק 1 - דו"ח סילבוסים המחלקה לפוליטיקה וממשל

1.1 פתח דבר 6

2.1 מתודולוגיה 6

1.1 א. המחקר ההיסטורי של התפתחות הלאומיות 7

1.1 ב. היחס הישיר לציונות ולסכסוך בין התנועה הלאומית היהודית

לבין התנועה הלאומית הפלשתינית 8

רשימת הקורסים שנבחנו והמחקרים שהופיעו בקורסים אלו

(סך הכל 14 קורסים, בשני תחומי המחקר): 9

פרק 2 - הרכב סגל המחלקה לפוליטיקה וממשל 11

פרק 3 - פילוח משתתפי הכנס השנתי של המחלקה לפוליטיקה וממשל 13

פרק 4 - פרשנות על המתרחש באוניברסיטה

1.4 דין וחשבון - אוני' בן-גוריון בנגב, פרופ' רפי ישראלי 15

2.4 הערה מתודולוגית 22

3.4 קורסים ומרצים 22

4.5 עדויות סטודנטים 35

פרק 5 - הרהורי סיכום וגילוי דעת אישי, פרופ' רפי ישראלי 39

נספחים 43

תקציר מנהלים

בשנה וחצי האחרונות התקיים בתקשורת הישראלית דיון ציבורי סוער בנוגע לשאלת היעדר החופש האקדמי וההטיה האנטי-ציונית באקדמיה הישראלית, ובייחוד ביחס למתרחש באוניברסיטת בן-גוריון. הדיון החל בעקבות דו"ח שפרסמה תנועת "אם תרצו" אודות ההטיה המובהקת והחד צדדיות של תכניות הלימודים בחוגים למדע המדינה באוניברסיטאות ופרסום מחקר אודות המחלקה לפוליטיקה וממשל באוני' בן-גוריון.

בעקבות הדיון הציבורי בנושא ערכה המועצה להשכלה גבוהה סדרה של דיונים ובסופם פרסמה גילוי דעת בתאריך 21.12.2010 שקבע כי: "יש לדחות כל ניסיון לפוליטיזציה של האקדמיה" וכן כי "מינויים של מרצים וקידומם צריכים להתבסס על מצוינות (במחקר ובהוראה), ולא על שיקולים זרים כלשהם, ובכלל זה עמדותיהם הפוליטיות. כמו כן, המינויים צריכים להיעשות על פי כללים אקדמיים ברורים ובתהליך מסודר שניתן לבחון". עוד נקבע בסעיף 5 כי "החופש האקדמי הינו החופש לחקור ולחשוב ללא מגבלה, וביחס לתלמידים המחויבות של המוסד היא לחתור לחשיפתם למבט מקיף ככל שניתן על מגוון המידע והטיעונים הרלוונטיים בתחומי הידע שהם רוכשים במהלך לימודיהם".

בשיחה עם מועצת הסטודנטים של אוני' בן-גוריון שנערכה בתאריך 26.6.2011 חשפה נשיאת האוניברסיטה הפרופ' רבקה כרמי כי "דו"ח המל"ג ציין כי אכן קיים חוסר איזון (בחומר הנלמד במחלקה לפוליטיקה וממשל) אך המחלקה מודעת לו ופועלת לתיקון המעוות".

בעקבות העובדה שדיוני המל"ג הינם חסויים על פי חוק, ובעקבות חשיפת הפרופ' כרמי כי המל"ג עצמו מצא כי קיים חוסר איזון בחומרי הלימוד של המחלקה לפוליטיקה וממשל, החלטנו לערוך בדיקה נוספת לגבי המתרחש באוניברסיטת בן-גוריון, ובייחוד במחלקה המדוברת.

הדו"ח שמתפרסם כאן כולל חמישה פרקים.

הפרק הראשון כולל מחקר שערכנו לגבי חומרי הלימוד (הסילבוסים) של 14 קורסים במחלקה לפוליטיקה וממשל העוסקים בנושאי לאומיות, ציונות והסכסוך הישראלי-ערבי. ממצאי המחקר מגלים כי האחוז הכולל של המחקרים האנטי-ציוניים והאנטי-לאומיים בחומרי הלימוד של המחלקה לפוליטיקה וממשל עומד על 85% בעוד אחוז המחקרים העוסקים בנושאים אלו ומייצגים עמדות ציונות או לאומיות עומד על 15% בלבד.

במספרים מוחלטים נמצא כי מחקרים ומאמרים של ההוגים האנטי-ציוניים ברוך קימרלינג, אורי רם, אדוארד סעיד, אורן יפתחאל וניב גורדון הופיעו בסילבוסים שנבדקו 15 פעמים, בעוד מאמרים של ההוגים הציוניים שלמה אבינרי, רות גביזון, אמנון רובינשטיין, אליעזר שבייד ויחזקאל דרור, הופיעו רק 4 פעמים באותם הסילבוסים.

מספר הופעות בקורסים	חוקרים ציוניים	מספר הופעות בקורסים	חוקרים אנטי-ציוניים
2	רות גביזון	4	ברוך קימרלינג
2	שלמה אבינרי	3	אורי רם
0	אמנון רובינשטיין	1	אדוארד סעיד
0	אליעזר שבייד	4	אורן יפתחאל
0	יחזקאל דרור	3	ניב גורדון
4	סה"כ	15	סה"כ
21%	סה"כ באחוזים	79%	סה"כ באחוזים

באופן דומה נמצא כי מאמרים של החוקרים בנדיקט אנדרסון, ארנסט גלנר, אריק הובסבאום ואלי כדורי - הסבורים שהלאומיות הינה המצאה מודרנית שלא התקיימה בתקופות היסטוריות קודמות - הופיעו 7 פעמים בקורסים שנבחנו, זאת בעוד מאמרים של החוקרים אנתוני סמית, אדריאן הסטינגז, ג'ון ארמסטרונג וקליפורד גירץ, הרואים בלאומיות את הפן המודרני של זהויות עתיקות, כלל לא נלמדו.

מספר הופעות בקורסים	הגישה האתנו-סימבולית	מספר הופעות בקורסים	אסכולת הלאומיות כהמצאה מודרנית
0	אנתוני סמית	2	בנדיקט אנדרסון
0	אדריאן הסטינגז	2	ארנסט גלנר
0	ארמסטרונג	3	אריק הובסבאום
0	קליפורד גירץ	0	אלי כדורי
0	סה"כ	7	סה"כ
0%	סה"כ באחוזים	100%	סה"כ באחוזים

סה"כ שני תחומי המחקר:

4	חוקרים ציוניים	15	חוקרים אנטי-ציוניים
0	הגישה האתנו-סימבולית	7	אסכולת הלאומיות כהמצאה מודרנית
4		22	סה"כ
15%	אחוזים	85%	אחוזים

הפרק השני של הדו"ח כולל מחקר הבודק את הרכב חסרי הסגל הקבוע של המחלקה לפוליטיקה וממשל. המחקר מגלה כי 8 מתוך 9 חברי הסגל הקבוע של המחלקה לפוליטיקה וממשל חתומים על עצומות שמאל רדיקליות או חברים בארגוני שמאל קיצוני או פרסמו מאמרים אנטי-ישראליים.

הפרק השלישי כולל מחקר המפלח את הרכב המשתתפים בכנס השנתי של המחלקה לפוליטיקה וממשל. המחקר מגלה כי 31 מתוך 39 המשתתפים בכנס השנתי של המחלקה לפוליטיקה וממשל משתייכים לארגוני שמאל קיצוני או חתומים על עצומות שמאל רדיקליות או מפרסמים מאמרים או מבטאים עמדות שמאל מובהקות. זאת כאשר גם יתר שמונת המשתתפים מוכרים ברובם כאנשי שמאל מתון או כחברים בארגונים בעלי זיקה לשמאל או לקרן החדשה לישראל, אך הם בעלי נטייה פוליטית פחות מובהקת ופחות קיצונית. זאת תוך היעדרות מוחלטת של דוברים ומשתתפים המציגים עמדה פוליטית שונה.

הפרק הרביעי כולל נייר עמדה שהוכן על ידי פרופסור רפי ישראלי, חבר סגל בדימוס של האוני' העברית. נייר העמדה כולל ניתוח איכותני ועמוק של תכני הלימוד בקורסים מכמה חוגים באוניברסיטה, פירוט התבטאויות קיצוניות ומעוררת מחלוקת מצד פרופסורים ובכירים באוני' וניתוח המשמעות של התבטאויות אלו ביחס לסוגיית החופש האקדמי, והסבר אודות השימוש עושים פרופ' רדיקליים בכנסים וועידות בינלאומיות על מנת לקדם את עמדותיהם הפוליטיות בתוככי האקדמיה.

הפרק החמישי כולל גילוי דעת אישי של פרופ' רפי ישראלי על סמך ניסיונו וחוויותיו באקדמיה הישראלית לאורך עשרות שנים.

פרק 1.

דוח סילבוסים - המחלקה לפוליטיקה וממשל, אונ' בן-גוריון

היחס לציונות וללאומיות בחוג לפוליטיקה וממשל באוניברסיטת בן-גוריון - מבוסס על מחקר סילבוסים שנערך בחודש אוקטובר 2011.

פתח דבר

להלן מוצגים ממצאי מחקר הבוחן את האופן שבו נלמדת הלאומיות בכלל והציונות בפרט במחלקה לפוליטיקה וממשל באוניברסיטת בן-גוריון בבאר-שבע. המחלקה לפוליטיקה וממשל היא למעשה החוג למדע המדינה של אוניברסיטת בן-גוריון. החוג למדע המדינה הוא בית המחקר והלימוד הטבעי של נושא הלאומיות, אחת התופעות הפוליטיות-חברתיות החשובות והמשפיעות ביותר בעולם המודרני.

המחקר במדע המדינה, כדיציפלינה מובחנת, מתחלק לארבעה תחומים עיקריים:

1. פוליטיקה השוואתית (בחינה והשוואה של משטרים וחוקות שונים).

2. חקר המוסדות והבירוקרטיה.

3. יחסים בין לאומיים.

4. מחשבה מדינית ופילוסופיה פוליטית.

מבין תחומי המחקר הללו, רק התחום הרביעי, מחשבה מדינית ופילוסופיה פוליטית, כולל בתוכו את חקר הלאומיות.

הוראת וחקר הלאומיות במסגרת האקדמיה הישראלית הם בעלי השפעת עומק על השיח הציבורי-פוליטי במדינה, שכן כך מתעצבת המחשבה האינטלקטואלית ונבנה השיח אשר במסגרתם מתנהל הויכוח הרעיוני בין תומכי הציונות ושולליה. מובן מאליו כי בלתי אפשרי לנתק בין היחס לציונות במאה ה-21 לבין היחס לסוגיית הלאומיות בכללותה, שהרי הציונות היא אחת מן התנועות הלאומיות המודרניות הבולטות.

מתודולוגיה

לצורך הכנת המחקר נאספו והשוו סילבוסים של 14 קורסים המפרטים את התכנים הביבליוגרפיים של הקורסים העוסקים באופן ישיר או עקיף בנושאי הלאומיות והציונות. בתוך קורסים אלו ישנה חלוקה נוספת למגמות וסוגי מחקרים בנושא.

בעולם האקדמי והאינטלקטואלי מהווה סוגיית הלאום והלאומיות זירה לויכוח רעיוני ארוך שנים בין גישות שונות המתייחסות לתופעת הלאומיות באופן שונה ולעיתים הפוך. המחקר בדק האם ניתן למצוא בקורסים השונים הטיה מובהקת לטובת תיאוריות מסוימות תוך דחיקה והדרה של גישות אחרות, או שמא ניתנת במה שווה לתיאוריות המתחרות. הדו"ח זה התמקדנו בשני תחומים מחקריים ואקדמיים נבדלים.

- א. התיאוריה של תופעת הלאומיות, כלומר, הגישות השונות העוסקות בלאומיות כתופעה היסטורית ובוחנות את שורשי הלאומיות, מקורותיה הרעיוניים והתקופות בהן התפתחה וצמחה. השאלה המרכזית של מחקר זה היא האם הלאומיות המודרנית היא תוצר של התפתחות טבעית והדרגתית בת מאות ואלפי שנים, או שמא המצאה מודרנית.
- ב. היחס הישיר לציונות ולסכסוך בין התנועה הלאומית היהודית לבין התנועה הלאומית הפלשתינית.

הערה:

○ יש לקחת בחשבון כי הנתונים חמורים עוד יותר בהתחשב בכך שמחקר זה הוגבל להופעתם של החוקרים המובילים בלבד. תמונה כוללת יותר מגלה נוכחות מסיבית בהרבה של חוקרים אנטי-ציונים רבים תוך הדרה כמעט מוחלטת מהשיח האקדמאי של עמדות פרו-ציוניות.

א. המחקר ההיסטורי של התפתחות הלאומיות

בעשורים האחרונים מתנהל בעולם האקדמי במערב מאבק רעיוני ביחס לסוגיית הלאומיות. מצד אחד ישנם חסידי הגישה הרואה בלאומיות אידיאולוגיה מודרנית שהתפתחה באירופה החל מסוף המאה ה-18. החוקרים הבולטים של גישה זו הם בנדיקט אנדרסון, ארנסט גלנר, אריק הובסבאום ואלי כדורי. למרות הבדלים מסוימים בגישותיהם הגרעין המשותף להם הוא התפיסה לפיה הלאומיות הינה תוצר של התקופה המודרנית ולא הייתה קיימת בעידנים קודמים. בנדיקט אנדרסון סבור כי התפשטות הלאומיות במאות האחרונות נבעה מתפוצת השפה ומהפכת הדפוס. גלנר תולה את התפשטות התופעה בצורך של החברה התעשייתית לגדול בקצב מהיר והובסבאום עוסק בביקורת מרקסיסטית על הלאומיות.

מול תיאוריה זו ניצבת גישה קוטבית, הטוענת כי הלאומיות היא תופעה מודרנית רק למראית-עין, ולמעשה התגבשו ועוצבו מחדש במסגרת הלאומיות המודרנית זהויות לאומיות בנות מאות ולעתים אלפי שנים. החוקרים הבולטים כאן הם אנתוני ד' סמית ואדריאן הסטינגז. גישה זו כונתה על ידי סמית בשם הגישה האתנו-סימבולית.

אנתוני סמית גורס כי הטענה שהלאומיות הינה המצאה מודרנית משוללת יסוד ומציין ארבעה עמים שההיסטוריה שלהם מוכיחה את קיומה של הלאומיות כבר בעת העתיקה: הפרסים, היוונים, הארמנים והיהודים. לשיטתו העם היהודי הוא הדוגמא המובהקת ביותר לקיומה של אומה בעלת רציפות היסטורית בת אלפי שנים. חוקרים בולטים נוספים המחזיקים בתפיסה דומה (גם אם שונה בכמה פרטים) הם ג'ון ארמסטרונג וקליפורד גירץ הסבורים כי לאומים התקיימו לאורך אלפי שנים במתכונת דומה לזו שמתקיימת כיום.

במחקר נבדקו מספר האזכורים וההפניות לכל אחת משתי הגישות בסילבוסים העוסקים בנושאים הקשורים לחקר הלאומיות.¹ הממצאים מראים כי המחלקה לפוליטיקה וממשל מקדמת בצורה מובהקת את הגישה הרואה בלאומיות המצאה מודרנית. לא רק זאת, למרות דרישת הפתיחות הרעיונית והפלורליזם האינטלקטואלי, למעשה מתבצעת הדרה ודחיקה לשוליים של הגישה הרואה בלאומיות את הפנים המודרניות של זהויות עתיקות.

1. האזכורים וההפניות מתבססים על קריאת החובה.

מספר הופעות בקורסים	הגישה האתנו-סימבולית	מספר הופעות בקורסים	אסכולת הלאומיות כהמצאה מודרנית
0	אנתוני סמית	2	בנדיקט אנדרסון
0	אדריאן הסטינגז	2	ארנסט גלנר
0	ארמסטרונג	3	אריק הובסבאום
0	קליפורד גירץ	0	אלי כדורי
0	סה"כ	7	סה"כ
0%	סה"כ באחוזים	100%	סה"כ באחוזים

ב. היחס הישיר לצינונות ולסכסוך בין התנועה הלאומית היהודית לבין התנועה הלאומית הפלשתינית.

החלק השלישי של מחקר זה בחן נושאים הקשורים ישירות לסוגיות של הציונות עצמה והסכסוך הישראלי-ערבי.

החוקרים הבולטים המייצגים את הגישה האנטי-ציונית שנבחנו במסגרת מחקר זה הם הפרופסורים ברוך קימרלינג, אורי רם, אדואד סעיד, אורן יפתחאל וניב גורדון. קימרלינג ידוע כמי שטען כנגד המפעל הציוני מתוך פרספקטיבות "פוסט-קולוניאליות". לשיטתו הגעתם של היהודים לארץ ישראל דומה לקולוניאליזם הקלאסי וטענתו היא שהמתיישבים היהודים פעלו להדרת אוכלוסיית הילידים - קרי, הערבים שגרו בארץ ישראל. רם היה אחד מהחוקרים שהחדירו וקידמו את מושג הפוסט-ציונות אל לב השיח האקדמי והתרבותי בישראל והוא זוכה לבמה נרחבת בחוגים למדע המדינה. החוקר השלישי שנבחן במחקר הוא הפרופסור אדוארד סעיד, מחבר הספר 'אוריינטליזם'. סעיד הוביל את השיח האנטי-ישראלי בעולם האקדמי כולו ורעיונותיו מקודמים גם בישראל. סעיד הסתכסך לאחר הסכמי אוסלו עם יאסר ערפאת משום שלטענתו הדבר הוביל לזיכרון ערבי על זכות השיבה. החוקר הרביעי שנבחן במחקר הוא הפרופסור אורן יפתחאל מהחוג לגיאוגרפיה באוניברסיטת בן-גוריון שמגדיר את ישראל כאתנוקרטית שאינה באמת דמוקרטית ונוהגת באפליה ובדיכוי על בסיס אתני, כמו כן הוא טוען כי ישראל מדרדרת למציאות של אפרטהייד זוחל. החוקר החמישי שנבחן בתחום זה הוא הפרופסור ניב גורדון, שעמד עד לפני כשנה בראש המחלקה לפוליטיקה וממשל. גורדון מגדיר את ישראל כמדינת אפרטהייד ואף פרסם מאמר בלוס אנג'לס טיימס בו קרא לחרם בינלאומי כנגד ישראל.

למול חוקרים אלו בחנו את נוכחותם של הוגים ציונים חשובים בני זמננו: הפרופסורים רות גביוון, אמנון רובינשטיין, שלמה אבינרי, אליעזר שבייד ויחזקאל דרוו. פרופ' רות גביוון פרסמה מאמרים רבים העוסקים בשילוב שבין זהותה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית וניסחה בין היתר את אמנת גביוון-מדן. הפרופ' אמנון רובינשטיין חיבר את הספר 'ישראל ומשפחת העמים' שמהווה את אחד החיבורים החשובים ביותר במאבק על הלגיטימיות של מדינת ישראל כמדינה יהודית ברחבי העולם. פרופ' שלמה אבינרי, חתן פרס ישראל למדעי המדינה, חיבר בין היתר את הספר 'הרעיון הציוני לגונוני' ולאחרונה פרסם ספר ביוגרפי על הרצל. פרופסור אליעזר שבייד הינו חתן פרס ישראל למחשבת ישראל, פרסם למעלה מ-40 ספרים ו-850 מאמרים העוסקים בתחומים רבים ובהם אתגריה של הציונות ומדינת ישראל, המתחים החברתיים, תולדות הלאומיות היהודית ונושאים מרכזיים בציונות וביהדות. הפרופ'

יחזקאל דרור הינו חתן פרס ישראל למדע המדינה וחוקר בעל שם עולמי בתחומי המנהל הציבורי, קבלת החלטות ויחסים בינלאומיים, פרסם בין היתר גם את הספר "איגרת למנהיג יהודי-ציוני-ישראלי".

התוצאות:

מספר הופעות בקורסים	חוקרים ציוניים	מספר הופעות בקורסים	חוקרים אנטי-ציוניים
2	רות גביון	4	ברוך קימרלינג
2	שלמה אבינרי	3	אורי רם
0	אמנון רובינשטיין	1	אדוארד סעיד
0	אליעזר שבייד	4	אורן יפתחאל
0	יחזקאל דרור	3	ניב גורדון
4	סה"כ	15	סה"כ
21%	סה"כ באחוזים	79%	סה"כ באחוזים

סה"כ שני תחומי המחקר:

4	חוקרים ציוניים	15	חוקרים אנטי-ציוניים
0	הגישה האתנו-סימבולית	7	אסכולת הלאומיות כהמצאה מודרנית
4		22	סה"כ
15%	אחוזים	85%	אחוזים

רשימת הקורסים שנבחנו והמחקרים שהופיעו בקורסים אלו (סך הכל 14 קורסים, בשני תחומי המחקר):

1. המשטר הפוליטי בישראל - פרופ' דני פילק - ברוך קימרלינג, אורי רם, רות גביון, אורן יפתחאל.
2. מבוא לפוליטיקה וממשל - ד"ר איילת הראל שליו - קריאת חובה - ארנסט גלנר, בנדיקט אנדרסון, אדוארד סעיד, שלמה אבינרי, אורי רם.
3. מבוא היסטורי לפוליטיקה בת זמננו - ד"ר עדו נבו - ארנסט גלנר, אריק הובסבאום, שלמה אבינרי.
4. זכויות אדם, קהילה ומדיניות תכנון בישראל - ערן צין - רות גביון, אורי רם, אורן יפתחאל.
5. דמוקרטיה שיטה ורעיון - ד"ר הנרייט דהאן קלב - תש"ע - אין אזכורים רלוונטיים.
6. החברה הפלסטינית בפזורה ובשטחים הכבושים, ד"ר מאיה רוזנפלד - ברוך קימרלינג, ברוך קימרלינג, ניב גורדון.
7. תיאוריות פוליטיות קונטיננטליות, ד"ר מיכל גבעוני - אין אזכורים.
8. תרבות ישראלית והמדינה, ד"ר נועם יורן - ברוך קימרלינג, בנדיקט אנדרסון.
9. דמוקרטיה ישירה - שורשים והתפתחות הרעיון הדמוקרטי - ד"ר ישי מנוחין - אין אזכורים להוגים שנבחרו למחקר.
10. מבוא לזכויות אדם, פרופ' ניב גורדון - ניב גורדון, ניב גורדון.
11. התמחות פוליטית, סיון פיסטרוב - אין רשימת קריאה. (יש רשימת ארגונים שניתן

- להתנדב בהם. 3 מתוכם בעלי זהות פוליטית - כולם ארגוני שמאל רדיקלי).
12. סוציולוגיה פוליטית - ד"ר אחמד סעדי - אין בסילבוס פירוט של רשימת הקריאה אלא תיאור מילולי של הקורס ומטרותיו בלבד.
13. סוגיות נבחרות בסכסוך הערבי-ישראלי - ד"ר יוסי אמיתי - אין פירוט של רשימת הקריאה.
14. תנועות מחאה - ד"ר אחמד סעדי - אין אזכורים להוגים שנבחרו למחקר.

פרק 2.

הרכב חברי המחלקה לפוליטיקה וממשל - אוניברסיטת בן-גוריון

פרק זה עוסק בהרכבה של המחלקה לפוליטיקה וממשל באוניברסיטת בן-גוריון שבנגב. במחלקה 9 אנשי סגל, מהם 8 המעורבים בפעילות פוליטית המציגה עמדות של השמאל הקיצוני. 6 מתוך 9 חברי הסגל הקבוע של המחלקה חתומים על מכתב תמיכה בסרבנים, זאת בהנהגת ראש המחלקה לשעבר, ד"ר ניב גורדון, הקורא תדיר לחרם בינלאומי על ישראל. משקלם היחסי של חברי הסגל המעורבים בפעילות שמאל-רדיקלית לעומת משקל דעותיהם בקרב כלל הציבור בארץ (אחוזים ספורים אם בכלל) מעורר חשש כבד לפיו הבסיס המרכזי לקבלת תפקיד ולקידום במחלקה אינו מקצועי גרידה אלא גם פוליטי. לאור העובדה שבמחלקות הריאליות ובמדעים המדויקים תמונת המצב שונה לחלוטין, עולה המסקנה שייצוג היתר וההגמוניה של אנשי השמאל הקיצוני במחלקה נובעים מהעדר חופש אקדמי אמיתי, ומכך שבעלי ההשקפות האנטי-ישראליות מקדמים את אלו המחזיקים בעמדות דומות לשלהם. נראה כי החופש האקדמי במחלקה לפוליטיקה וממשל בסכנה וכי הפלורליזם המחשבתי שהוא הבסיס למצוינות אקדמית, איננו קיים.

חברי המחלקה לפוליטיקה וממשל - אוניברסיטת בן-גוריון

על מנת להגיע לקישור הרלוונטי יש ללחוץ באמצעות העכבר על שם המשתתף המסומן בקו תחתון

פרופ' דני פילק - ראש המחלקה

תומך במרצים וסטודנטים המסרבים לשרת בשטחים.² יו"ר עמותת "רופאים לזכויות אדם".

פרופ' ניב גורדון - יועץ MA

קורא תדיר לחרם אקדמי על ישראל.³ תומך במרצים וסטודנטים המסרבים לשרת בשטחים.⁴ בעבר ניהל את עמותת השמאל הקיצוני "רופאים לזכויות אדם".

ד"ר לין שלר

חתמה על עצומת השמאל הקיצוני הטוענת כי ישראל מבצעת טיהור אתני בפלסטינים.

2. עצומת הסירוב המקורית ממנה נמחקו שמות המרצים:

http://www.seruv.org.il/UniversitySupportHeb_Print.asp

העצומה ובה שמות המרצים באתר שתיעד את השמות לפני שנמחקו.

3. <http://www.haaretz.co.il/hasite/spages/1109273.html>

4. <http://www.seruv.org.il/suplistFulleng.asp>

ד"ר חיים יעקובי

תומך במרצים וסטודנטים המסרבים לשרת בשטחים. ממקימי עמותת השמאל הקיצוני "במקום".

פרופ' דויד ניומן

תומך במרצים וסטודנטים המסרבים לשרת בשטחים.⁵

ד"ר אחמד סעדי

חתם על עצומת תמיכה בניב גורדון שהתפרסמה לאחר המאמר שכתב לאל.איי טיימס.

פרופ' רנה פוזנסקי

תומכת במרצים וסטודנטים המסרבים לשרת בשטחים.⁶

ד"ר בקי קוק

תומכת במרצים וסטודנטים המסרבים לשרת בשטחים.⁷

המרצה היחיד במחלקה שאינו מביע עמדות אנטי ישראליות הוא ד"ר שרון פרדו.

* יש לציין כי המצב במחלקה החמיר, משום ששני חברי סגל נוספים במחלקה שלא היו מעורבים בפעילות שמאל רדיקלית עזבו לאחרונה: ד"ר לורן בסון ופרופ' פרד לזין.

8 מתוך 9 חברי הסגל הקבוע של המחלקה חתומים על עצומות המייצגות עמדות שמאל רדיקליות או חברים בארגוני שמאל קיצוני.

<http://www.imti.org.il/Reports/AcademicSpeechGag.pdf> .5

<http://www.imti.org.il/Reports/AcademicSpeechGag.pdf> .6

<http://www.imti.org.il/Reports/AcademicSpeechGag.pdf> .7

פרק 3

פילוח משתתפי הכנס השנתי של המחלקה לפוליטיקה וממשל - אפריל 2011.

תכניית הכנס השנתי של המחלקה לפוליטיקה וממשל מתאריכים 10-11.4.2011 ובה פירוט המשתתפים והגופים שהם מייצגים:
http://in.bgu.ac.il/SiteAssets/Pages/events/human_rights/human_rights.pdf

משתתפים שתכניית הכנס מציינת במפורש את השתייכותם וזהותם הפוליטית:

- הדס זיו - מנכ"ל עמותת השמאל הקיצוני "רופאים לזכויות אדם".
- שמוליק דוד - שתי"ל (הזרוע הביצועית של "הקרן החדשה לישראל").
- יהודה שאול - מייסד ארגון "שוברים שתיקה".
- חיה נוח - "פורום דו קיום בנגב לשוויון אזרחי".
- רן כהן - "רופאים לזכויות אדם".
- פרופ' אורן יפתחאל - יו"ר משותף של ארגון "בצלם".
- ד"ר ישי מנוחין - מנכ"ל "הוועד הציבורי נגד עינויים".
- אריק אשרמן - "רבנים למען זכויות אדם".
- חגי אלעד - מנכ"ל "האגודה לזכויות האזרח".
- איתן ברונשטיין - מייסד ודובר עמותת "זוכרות" הפועלת למימוש טענת השיבה.
- אפרים דויד - "הגדה השמאלית".
- ת'אבת אבו ראס - ארגון "עדאללה".
- איתי אפשטיין - "אמנסטי אינטרנשיונל".
- חיים בר יעקב - "התנועה לחיים בכבוד".⁸
- ענת טהון - אשכנזי-עמותת "איתך מעכי".⁹

משתתפים בכנס שתכניית הכנס אינה מפרטת את השתייכותם הארגונית או זהותם הפוליטית אך חברים בארגונים נוספים או מוכרים כאנשי שמאל מובהקים:

פרופ' ניב גורדון - בעבר יו"ר עמותת "רופאים לזכויות אדם", קרא לחרם על ישראל.¹⁰

8. קשר לשתי"ל: <http://www.shatil.org.il/organization/1292>

נתמך ע"י **הקרן החדשה** משנת 1996.

9. עו"ד סניף ת"א. <http://www.itach.org.il/about/about.html>

10. ראה הערות 2,3.

פרופ' יוסי יונה - ממייסדי הקשת הדמוקרטית המזרחית, חבר מרכז "אדווה" ועמית בכיר במכון ון ליר.

פרופ' דני פילק - חבר הנהלה ולשעבר יו"ר עמותת "רופאים לזכויות אדם".

סיוון פיסטרוב - חתומה על מכתב תמיכה בניב גורדון בעקבות קריאתו לחרם אקדמי על ישראל. רכזת אזור דרום של תכנית אברט של שתי"ל.

בני נוריאלי - חתום על עצומת התמיכה בניב גורדון.

ניר נאדר - חתום על עצומת תמיכה בטלי פחימה.

ד"ר שני בר און - "המכללה החברתית כלכלית".

טל בהרב - חתם על עצומת תמיכה בניב גורדון.

ד"ר אורי רם - מראשי הפוסט ציונות באקדמיה - היה פעיל ב"גוש שלום", ממייסדי "יש גבול" וסרבן שירות.

ד"ר אחמד סעדי - חתם על עצומת תמיכה בניב גורדון.

פרופ' דוד ניומן - חתם על עצומת תמיכה בסרבנים.

מורי רם - חתם על עצומת תמיכה בניב גורדון.

ד"ר לין שלר - חתמה על עצומה הטוענת כי מדינת ישראל מבצעת טיהור אתני בפלסטינים.

שרון שחף - בעבר דוברת עיר לכולנו של דב חנין.

רנן יזרסקי - מפרסמת מאמרים המבטאים עמדות שמאל קיצוני.¹¹

פרופ' יגיל לוי - מוכר ומפרסם מאמרים המציגים עמדות שמאל מובהקות.

משתתפים בכנס שעמדוניהם הפוליטיות אינן ידועות או שאינן שמאל רדיקלי או מובהק:

רועי פלד - "התנועה לחופש המידע" (נתמכים גם כן ע"י הקרן החדשה אך אינם עוסקים בפעילות שמאל רדיקלית).

ד"ר שרון פרדו

פרופ' דייוויד ליון

ח"כ נחמן שי

ד"ר מירב משה

רן מלמד - "ידיד"

ירון קידר - רשם העמותות לשעבר, מוכר כאיש שמאל.

ד"ר חגי כ"ץ - מוכר ומפרסם מאמרים המציגים עמדות שמאל.

סך הכל: 31 מתוך 39 משתתפים בכנס השנתי של המחלקה לפוליטיקה וממשל חברים בארגוני שמאל מובהקים או חתומים על עצומות שמאל רדיקליות או מוכרים ומבטאים עמדות שמאל מובהקות.

גם בקרב שמונת המשתתפים שאינם נמנים על השמאל הקיצוני בצורה מובהקת ישנם כאלו הקשורים לארגונים הנתמכים ע"י הקרן החדשה לישראל (רועי פלד מ"התנועה לחופש המידע", רן מלמד - "ידיד") או מוכרים כאנשי שמאל מתונים יותר (נחמן שי מקדימה).

11. תמיכה בפידל קסטרו.
הגנה על ניב גורדון.

פרק 4.

נייר עמדה אודות היעדר חופש אקדמי והתרחשויות פוליטיות אנטי-ישראליות הנערכות באוניברסיטת בן גוריון בנגב.

נייר עמדה זה הוכן על ידי פרופסור רפי ישראלי, חבר סגל בדימוס של האוני' העברית. הנייר כולל ניתוח איכותני של תכני הלימוד בקורסים מכמה חוגים באוניברסיטה, פירוט התבטאויות קיצוניות ומעוררת מחלוקת מצד פרופסורים ובכירים באוני' וניתוח המשמעות של התבטאויות אלו ביחס לסוגיית החופש האקדמי, והסבר אודות השימוש שעושים פרופ' רדיקליים בכנסים ובוועידות בינלאומיות על מנת לקדם את עמדותיהם הפוליטיות בתוככי האקדמיה. כלל החומרים לנייר עמדה זו סופקו על ידי תנועת "אם תרצו".

דין וחשבון - אוני' בן-גוריון בנגב, פרופ' רפי ישראלי

בטרם נעמיק לחקור את דבריהם ואורחם של כמה חברי סגל והנהלה באוניברסיטה זו, מן הדין שיאמר משהו כולל על אוניברסיטת בן גוריון, אשר תוך שנים מועטות, תחת ידו המנהיגה והיצירתית של נשיאה, פרופ' ברורמן, הפכה ממוסד שולי המשתרך מאחור לאוניברסיטה להמונים, המלאה תוכניות עשייה ויצירה ולמוסד מתקדם להשכלה גבוהה. אם מפאת הנהגה בעלת נטיות פוליטיות מוטות; אם בגלל שוליותה הראשונית שתבעה התבלטות יוצאת דופן בנקיטת עמדות; אם מפני הרוח ה"חלוצית" שגבול המדבר הכתיב; ואם מפאת שורה של אנשי סגל חדשים שהובאו בחיפזון כדי לספק בדחיפות את צרכי ההוראה העולים על גדוניהם, הפך מוסד מגוון ורב-מעש זה, שמיד השתכלל במדע שימושי ובטכנולוגיה, לשם דבר באקדמיה הישראלית בכל הנוגע לתקינות פוליטית, לנקיטת עמדות פרו-ערביות ולהתבטאויות מעוררות זעם ומחלוקת.

אם כי, בדרך כלל, התבטאויותיהם של מורים הם על אחריותם בלבד, הרי ברור כי להנהלה חלק משמעותי בהתוויית דרך. הנהלת אוני' בן-גוריון קובעת גבולות גמישים ומרחיקי לכת לחופש הביטוי. אמנם ניתן לשייך כל ביטוי לתחום החופש המקודש הזה, אולם אין ספק כי ערטיליותם של הסייגים הנדרשים להבדיל בין חופש ביטוי לבין הסתה פרועה ודברי שקר מסוכנים, אפשרה מציאות בה חלק מחברי הסגל מפליגים למחוזות הזויים, מרחיקים הרחק מעבר לאמות המידה האקדמיות הרצויות, ומחבלים בתפקידם כמורי ספקנות וכמנחים את הצעירים להתבוננות מורכבת במתרחש סביבם.

ואמנם, נשיאת האוניברסיטה, פרופ' רבקה כרמי¹²,¹³ ושורה של רקטורים ששירתו איתה, הרחיקו לכת בהתבטאויותיהם החריגות, גם בנושאים בהם כלל אינם מוסמכים, בהתאם

12. "דבריו של פרופ' גורדון היו במסגרת חופש הביטוי" מתוך: www.mynet.co.il

13. "זה היה כנס אקדמי לכל דבר... הייתה שם אמירה חברתית... הכנס הזה היה מאוזן לגמרי. ישבו בו נציגים של 'אם תרצו' יחד עם נציגי ארגוני שמאל" (מתוך מתוך ידיעות הנגב 20.5.2011, עמ' 68) ובניגוד לדבריה "אני מצטערת על החלטת המחלקה לקיים את הכנס ... כאשר השיח הוא חד גוני או מוטה, הוא הופך להיות שיח פוליטי מתוזמר, שאין לו מקום באקדמיה" מ-11/4/2011 מתוך: www.nrg.co.il

להכשרתם לפסוק. מציאות חד צדדית זו עוררה זעם ומחלוקת בקרב רבים. בכמה מקרים ראו השלטונות המשפטיים של מחוז הדרום עילה עד כדי התערבות בהליכים ובויכוחים משקרבו הטעוים שהושמעו לגבולות העברה על החוק.

כך, פרקליט מחוז הדרום בתחום האזרחי, עו"ד איתי בר, שיגר מכתב¹⁴ רב-משמעות לנשיאת האוניברסיטה ולרקטור שלה, ביום 15 ביוני 2010, כדי לקבול על ארגונו ותכניו של "כנס למוזמנים בלבד" (ללמד על חריגה מן הדיון האקדמי הפומבי והגלוי), שעמד להתקיים במוסד ושנועד לדון ב"זכויות הקרקע של הערבים והבדווים בנגב". עובדת שיתופו של עו"ד אחמד אמארה, איש ה"קליניקה המשפטית" של אוניברסיטת הרוורד, וכן נציגי "המועצה האזורית לכפרים הבלתי מוכרים בנגב", בתיכנון הכינוס ובגיבוש תכניו, העידה לכשעצמה על מגמות המארגנים שחרגו ככל הנראה מחתירה לדיון אקדמי טהור. יתרה מזו, לפי תוכנית הכינוס¹⁵, יומו השני, שהכניסה אליו הוגבלה ל"מוזמנים בלבד", נועד לדיונים "בהם ישתתפו מומחים למקרקעין, לתכנון ולסנגוריה ופעילים מארגונים לא-ממשלתיים לדיון מעמיק בסוגיות של ערביי הנגב, במטרה לנסח אסטרטגיית סינגור לעתיד". בהמשך, תוכנו "סדנאות בנושאי תביעות בעלות". לאמור, תחת אפם של השלטונות המממנים את האוניברסיטה, וככל הנראה ללא ידיעתם של היהודים הטובים התורמים לקיומה ולתקצוב האוניברסיטה, נקשר קשר, תחת כסות אקדמית, שמטרתו לסייע לפעילי שטח, הפועלים כבדרך שיגרה נגד שלטונות המדינה הלוחמים בתופעת ההשתלטות על אדמות מדינה ע"י הבדווים. מדרך התבטאויותיהם ופעילותם כל ימות השנה אנו למדים על כוונותיהם של פעילים אלה, ובהם אנשי סגל האוניברסיטה, שכמה מהם נטלו חלק בכינוס, בארגונו, ובהפחת הרוח בו. אות להסתרת כוונות זדון אלה אפשר לראות בסירוב המארגנים לאפשר לעו"ד נציגת הפרקליטות ליטול חלק ביומו השני. נאמר לה בכתב, על גבי נייר רשמי של האוניברסיטה, כי: "את יותר ממוזמנת להשתתף ביום הראשון של הכינוס ואף לנאום בו אם תחפצי, אולם היום השני הוא יום של חשיבה על אסטרטגיות פעולה ומספר המוזמנים הוא מצומצם".¹⁶ כלומר, פעילות אנטי-שלטונית הינה ל'מוזמנים בלבד': ערבים, בדווים ופעילים אנטי ממסדיים חתרניים. אך חלילה מלשתף את נציגי החוק במקום. אין צורך לומר כי בכינוס השתתפו לא פחות מ-20 מרצים ופעילים ערבים (מתוך כלל 29 המשתתפים), ביניהם נציגים עוינים למדינה כדוגמת אנשי "עדאלה". החרו החזיקו אחריהם גם קבוצה מכובדת של אנשי סגל יהודים הידועים מחד גיסא באהדתם הפעילה להשתלטות על קרקעות מצד בדווים, המתנהלים בתוהו ובוהו, ובעיקר בביזוי החוק; ומאידך גיסא, בהסתיוגותם השיטתית מכל החלטותיה המדיניות של ארצם, הננקטות באורח מסודר ע"י ממשל שנבחר באורח דמוקרטי ותקין.

תחת לחץ זה, לאחר שהוזהרה ע"י הפרקליטות בגין שימוש שנעשה באמצעים משפטיים-אקדמיים כדי לקדם מטרות פוליטיות ודה-לגיטימציה של מדינת ישראל, הורתה נשיאת האוניברסיטה לפתוח את הדיון לקהל הרחב, אך המארגנים שהתמידו במריים למרות שבחלקם הם עובדי המוסד, בחרו להעביר את הדיון למקלט מחוץ לקמפוס. בתגובה, דרשה הנשיאה ממנהלי הכינוס שכל חלקו השני יועבר מחוץ לכותלי המוסד כל עוד הוא סגור לציבור הרחב¹⁷. לא חלף זמן רב, ובימים 10-11 באפריל 2011 נערך כינוס נוסף באוניברסיטה,¹⁸ ע"י חלק מאותם מארגנים המקטרגים על ישראל בכל הזדמנות, כגון "בצלם", וכמה פעילים ערבים ויהודים, מהם אנשי סגל, הפעם, מטרת הכינוס הייתה לפשפש במעשי ארצם בתחום העוסק כביכול ב"זכויות האדם", כאשר התמות של "כיבוש וזכויות האדם", וה"התגוננות של

14. נספח א

15. נספח ב

16. נספח א, סעיף 5.

17. <http://news.nana10.co.il/Article/?ArticleID=726937>

18. נספח ג

הארגונים בפני המתקפות עליהם", היו כצפוי הנושאים המרכזיים. ההתבטאויות הפוליטיות של כמה מן המרצים הפעילים סביב נושאים אלה, שעוררו זעם ותגובות חריפות אצל גופי סטודנטים, הביאו לימים סוערים בקמפוס שחייבו תגובות מדודות ע"י ראשיה במטרה להרגיע את הזעם, להישמר מלאבד את ההקצבות הציבורית, ולמנוע את הרחש מלהגיע לתורמים הגדולים בחו"ל שאינם רואים בעין יפה את ייעוד כספי תרומותיהם לתכליות אנטי-ישראליות ואנטי ציוניות¹⁹.

הכינוסים החד צדדים והאוזירה האנטי ציונית בקמפוס היא זו שגרמה להורים של סטודנטים לנקוט עמדה ברורה וחד משמעית נגד ההתדרדרות המוסרית של האוניברסיטה והנהגתה.

https://www.facebook.com/note.php?note_id=170008846343156

אחד הצעדים שננקטו היה השתתפותה של הנשיאה, פרופ' רבקה כרמי, בישיבת מועצת הסטודנטים שלה ביום 26 ביוני 2011.²⁰ כמובן, נושא הדיון העיקרי היה התבטאויותיהם הפוליטיות מעוררות המחלוקת של מרצים וסטודנטים. למרות הגנתה של כרמי על חופש הביטוי של המרצים, היא הכירה בכך שאיש סגל איננו כאחד האדם, בשל מעורבותו ואחריותו החינוכית, ובשל העובדה כי קהל הסטודנטים הינו אסיר בעל כורחו בעת שיעוריו, בשעה שהגבולות בין דעות ועובדות מיטשטשים בשיעורי היסטוריה, סוציולוגיה, פוליטיקה ובענייני דיומא. היא גם התייחסה להתבטאויותיו של ד"ר ניב גורדון, אף הוא מהמחלקה לפוליטיקה וממשל, שבשנת 2009 קרא לחרם על ישראל מעל דפי הלוס אנג'לס טיימס²¹, וקבעה כי היתה במסגרת חופש הביטוי למרות חריפות הדברים. היא אף קראה במאמר נגדי²² לגורדון לנטוש את עבודתו באוניברסיטה אם אינה נאה לו, בנוסף במכתב לחברי הסגל האקדמי ציינה שמאמרו של גורדון גרם לפגיעה הרסנית לאוניברסיטה והוא בעל פוטנציאל נזק עצום בזמן קריטי להמשך קיום התרומות²³, אך לכלל סנקציה ממשית נגדו לא הגיעה. היא הודיעה שתזמן לדין²⁴ משמעת את ד"ר אייל ניר מהמחלקה לכימיה משהגיעה התבטאותו (בדף הפייסבוק שלו בקשר לצעדת יום ירושלים ביוני 2011) ל"רמת אלימות שכמוה כאלימות פיזית". כרמי עצמה התלוננה כי ההתקפות נגדה מגיעות מימין ומשמאל, והשיח בקמפוס הפך לברוטלי ואלים. אם כך, וביודעה כי אמירה בלתי מידתית של מרצה דינה כהסתה בפני תלמידים השותים דבריו בצמא, היה עליה לנקוט צעדים חריפים יותר מאותן אמירות צמחוניות שאין עימן סנקציה מעשית.

כרמי הכירה בכך כי דו"ח ביקורת של המל"ג, הגוף המאשר את תוכניות הלימוד באוניברסיטאות, קבע כי "אכן קיים חוסר איזון בחומר הנלמד במחלקה לפוליטיקה וממשל"²⁵, משמע כי תוכנית הלימודים מוסטת באורח בלתי-מידתי לכיוון עמדותיהם הקיצוניות של גורדון, ניומן ועוזריהם, והבטיחה לתקן את המעוות.

אמצעים "חלביים" אלה לא הועילו בחיפה, כאשר מקרהו של ד"ר אילן פפה עלה שם לכותרות, עד אשר הוא סולק מן האוניברסיטה שאת מוחות צעיריה הוא חינך בדרכו במשך שנים. פפה נדד עם רעיונותיו והגיגיו הקיצוניים לאנגליה, לרעות בשדותיה לרווחתו ולנחת רוחו.

19. נשיאת האוניברסיטה, פרופסור רבקה כרמי פרסמה הודעה ובה נכתב: "אני מצטערת על החלטת המחלקה לקיים את הכנס... "הפלורליזם המחשבתי והיכולת לדיון ביקורתי הם יסוד האקדמיה. כאשר השיח הוא חד גוני או מוטה, הוא הופך להיות שיח פוליטי מתוזמר, שאין לו מקום באקדמיה", כתבה כרמי. www.nrg.co.il

20. http://www.bgu4u.co.il/article/rivka_carmi_sikum.aspx [03/09/11]

21. <http://articles.latimes.com/2009/aug/20/opinion/oe-gordon20>

22. <http://articles.latimes.com/2009/sep/01/opinion/oe-carmi1>

23. <http://isracampus.org.il/Extra%20Files/BGU%20-%20Carmi%20letter%20-%20Aug%2023%202010.pdf>

24. <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4087467,00.html>

25. http://www.bgu4u.co.il/article/rivka_carmi_sikum.aspx

המשט לעזה (במאי 2010) וההפגנות שהתרחשו באוניברסיטה בעקבותיו, טלטלו וזעזעו את אמות הסיפים של האוניברסיטה. ראשיה של האוניברסיטה היו אנוסים לשתף את ציבורם, האקדמי, המנהלי והסטודנטיאלי, בלבטיהם ובחששותיהם בעקבות הדימוי הלא-מחמיא של האוניברסיטה שנבע מהתנהגות מקוממת של כמה מחברי הסגל. אחד הגורמים לדימויה הבעייתי של האוניברסיטה הוא פרופ' ניב גורדון שקרא במאמר מפורסם בלוס אנג'לס טיימס בשנת 2009, להחרים את ישראל משום שלשיטתו היא מדינת אפרטהייד.²⁶ יחסו למשט לעזה היה חד משמעי, גורדון הפגין בזמן המשט לעזה בשערי האוניברסיטה נגד חיילי השייטת.²⁷ כאיש אקדמיה יש לי היכרות מוקדמת עם פרופ' גורדון. בעבר השתתפתי בפאנל בו הרצה גורדון הרצאה מביכה. הרצאתו שהיתה אמורה להתקשט בנוצות אקדמיות, הייתה למעשה מסע תעמולה מכוער שלא היה בו מאום אקדמי והתמקד בהכללות, בהאשמות ובצדקנות. פרופ' כרמי מודה שמאז אותו מאמר מדובר של גורדון, היא מקבלת זרם בלתי פוסק של דוא"ל זועם ושל קריאות טלפון זועפות מידידי האוניברסיטה ומשוחריה, ומאנשי ציבור בארץ ובעולם, התוהים כיצד יכול מוסד אקדמי ישראלי להעסיק מרצה שכזה. לכאורה, מוטב לאבד את המרצים 'המהרסים והמחרבים' ולהציל את המוסד, בפרט כאשר דברי הכפירה שלהם הם דברי נאצה חסרי בסיס. כה חמור היה המצב בעיני הנשיאה, עד כי היא הביעה את חששה באגרת הרועים²⁸ שלה כי יבולע לכושרו של המוסד לגייס כספים בחו"ל.

למרות כל האמור לעיל, המשיכה כרמי להתעקש ש"לא לדון בגופו של המאמר" (על אף סלידתה מן הנוסח), עדיין כנראה מפני שנאחזה ב"חופש הביטוי"²⁹ של גורדון, גם אם משמעו הוא חיסול כלכלי של המוסד ממנו הוא מתפרנס. היא הסתפקה בצפירת האזעקה בפני הסגל, כדי להתרות מפני בעיות תקציביות העלולות להיגרם כתוצאה מהמאמר. אך לא היו בה התבונה והעוז לפתוח בהליכים הדרושים כדי לשים קץ לצביעותו של אותו מרצה חסר אמת ויושר. התנהגות זו היוותה דוגמא שלילית שממנה למדו שאר אנשי הסגל, והיא שאפשרה לאווירה העכורה לפרוח בתוככי האקדמיה.

פעילותה של האוניברסיטה הסתכמה בעקבות המחאות הרבות בשינוי מינורי של התקנון.³⁰ בהתאם לתקנון החדש נאסר לאזכר את שם האוניברסיטה בכינוסים פוליטיים, או להביע דעה מפלגתית בשיעורים. מיד הותקפה האוניברסיטה על ידי חברי סגל רדיקליים כסותמת פיות, זאת לפי כתבה שפורסמה ב-Ynet ב-12 בינואר 2011. בכמה מן הפקולטות, מיהרו גם להכתיר את ההחלטה בתואר הלא-מחמיא של "מגוחכת". אחד המרצים הללו ביטא את זעם חבריו על השינויים בתקנון, בהביעו את אמונתו כי מדובר ב"תולדה של טעות בשיקול" ולא ב"מדיניות מכוונת". עוד אמר כי "מחשבה נוספת הייתה עוזרת להם לחזור בהם מן ההתבטאות האומללה". ובכן לכאורה שורטטו קווים אדומים, אך הלכה למעשה אין מעזים עוד לומר מתי הם נחצו, ובודאי שלא הובררו הסנקציות כלפי מי שהעז לחצותם. גרוע מזה, כמה מן המכנים כמגוחכים את תיקוני התקנון האתי אף איימו כי דווקא הם יפגעו בחופש האקדמי ו"יאלצו מורים להתבטא בצורה סמויה ועקיפה, במקום ללמד ולהתבטא בהתאם להשקפתם וללא משוא פנים. לאמור, מוטב בעיניהם שאותו גורדון יתמיד בהפצת שקריו, הבליו ותעמולתו, בשם חירותו לביטוי, גם אם יותיר את תלמידיו בבורותם, ימנע מהם את חרות השיקול והניתוח, ויסית אותם לפעולות אלימות שאין להן דבר עם ידע או חירות אקדמיים. ואילו הפילוסוף יצחק נבו, מחבר הקוד האתי המתוקן, עומד על דעתו כי הצהרת הסנט בסה"כ דורשת מאנשי הסגל להבדיל בין התבטאויות מקצועיות בכיתה, בתוקף תפקידם באוניברסיטה, לבין הצהרות

<http://articles.latimes.com/2009/aug/20/opinion/oe-gordon20> .26

<http://www.youtube.com/watch?v=jIbZKK9S9gU> .27

<http://isracampus.org.il/Extra%20Files/BGU%20-%20Carmi%20letter%20-%20Aug%2023%202010.pdf> .28

<http://www.mynet.co.il/articles/0,7340,L-4087553,00.html> .29

<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4012367,00.html> .30

אישיות בכינוסים או מעל במות פוליטיות וציבוריות שאין האוניברסיטה נושאת באחריות להן. הבעיה היא להבחין בין אלה לאלה, כפי שכל מי שהאזין לאורן יפתחאל או לניב גורדון או קרא את דבריהם המשופעים בהצהרות פוליטיות, בודאי שם לב. אילן פפה, בשונה מעמיתים אחרים שלו, היגר משלא יכול היה לשאת עוד את העוולות שחוללה ישראל, לדידו, וחבר אל בני מינו שגם הם משגשגים בעולם של ערכים מעוותים; אך מה על גורדון וחבריו? כיצד יכולים הם להמשיך לשאת בסבל הכפוי עליהם, של עוולות והתאכזרויות הנרקמות סביבם בהתמדה, שרק הם רואים, מבינים ורגישים אליהם?

על פי דיווחו של עיתון "הארץ" (15 בספט' 2010)³¹, פרופ' צבי הכוהן, שאך זה נכנס לתפקידו כרקטור המוסד, יצא בכמה הצהרות שאין בהן כדי להקל על מלאכתה של הנשיאה לשפר את מעמדה הפגוע של האוניברסיטה, או כדי להעלות את קרנה ולתקן את תדמיתה. עוד בטרם הספיק לחמם את כיסאו הוא הכריז, מבלי לפשפש קודם לכן במעשי קודמו או במעללי אנשי הסגל שלו, כי: "גופים מקרטיסטיים קמים עלינו, ואינם בוחלים בסחיטה ואיומים".³² לו היה ממש בטענות הזויות ופרנואידיות אלו, אזי פנייה פשוטה למשטרה הייתה מביאה לחקירה ולהעמדה לדין. הרקטור הטרי נימק: "ימים לא קלים עוברים על האקדמיה בישראל ובעיקר על אוניברסיטת בן-גוריון", "גופים מקרטיסטיים קמים על האקדמיה לתקנה מן היסוד", כך הוא טען באיגרת הרועים שלו לאנשי הסגל,³³ בהכנסו לתפקידו (5 בספט' 2010). הוא גם קבע, כי הרצאותיהם של חברי הסגל מוקלטות [לא ברור על ידי מי...] לא כדי לשנן, אלא כדי לדלות מהן אמירות שיאפשרו המשך המתקפה על החופש האקדמי. הוא טוען גם כי חברי סגל אחרים קיבלו איומים על חייהם, והם מושמצים ברחבי האינטרנט ומושמעת הקריאה לפגוע בהם. בנוסף, הוא חושש כי "המרחק מכאן ועד לפגיעה ממשית בגופם קטן, ובסופו של דבר עלול להימצא עשב שוטה אשר יעשה מעשה". אי לכך, הרקטור התחייב "להגן על זכותם של חברי הסגל האקדמי ללמד ולחקור עפ"י שיקול דעתם המדעי". הוא גם עמד על כך שנוקפת להם הזכות "לחופש דיבור וביטוי, גם אם דבריהם אינם תואמים לקונצנזוס או להשקפת עולם של ממונים מטעם עצמם על הדעות הנכונות".

מעניין כיצד התהפכו היוצרות. זוהי מציאות אותה תיאר ג'ורג' אורוול בספרו 1984 כ"שיחדש". שכתוב מוחלט של המציאות, הפיכת האמת לשקר ולהפך. פרופ' הכוהן אשר מאפשר לחד צדדיות אנטי-ציוניות רדיקלית ובוטה לשגשג, הופך את הקערה על פיה, ורואה בביקורת הלגיטימית שהוטחה באוניברסיטה לאור החד צדדיות וההתבטאויות השנויות במחלוקת ואף מסוכנות של כמה מן המרצים, מקרטיזם, סחטנות ואיומים.

עפ"י דיווח אחר של אתר ynet מ-20 באוקטובר 2010,³⁴ הרקטור הנכנס לא הותיר מקום לספק באשר לאמונותיו, כאשר הכריז באירועי יום השנה ה-15 לרצח רבין, כי "הפשיזם כבר כאן", וכי "אם חופש הדיבור הוא אידיאולוגיה פוליטית, אזי הוא מודה באשמה". כמה מהנוכחים מחאו לו כפיים, מבלי לתת לעצמם דין וחשבון כיצד תחת משטר פשיסטי מלאו ליבו של הרקטור לומר את אשר אמר, מבלי שיאונה לו כל רע, וכיצד התבטאות תחת מטריית חרות הדיבור הופכת בדרך משונה ומתלהמת לעיקר דתי שאין עליו עוררין. סטודנטים אחרים עזבו את הטקס במחאה על שאזכרה ראווה לזכר מנהיג שנרצח הפכה להכרזה פוליטית ע"י רקטור חסר שיקול דעת, מידתיות וטעם טוב, שבמקום לאחד ולחבק את הסטודנטים להם הוא אחראי, אילץ את חלקם להיפרד מן הטקס בעיצומו. דברי ההסתה שלו נגד משטר נבחר ודמוקרטי של המדינה היו בדיוק הדבר שבגיננו הלין מי שהלין על חברי הסגל הקיצונים. בייחוד לצנינים היתה בעיניו מחאתם של אנשי "אם תרצו", אשר יומיים קודם לכן שיגרו עצומה

31. <http://www.haaretz.co.il/hasite/spages/1189392.html>

32. שם

33. נספח ה

34. <http://www.mynet.co.il/articles/0,7340,L-3972308,00.html>

לנשיאה על דיכוי השקפותיהם בכיתות. הרקטור גם ציין כי הגיעו אליו תלונות מפי מרצים על "מרגלים" הבאים לכיתותיהם כדי להקליט את דבריהם. אך הוא לא ציין מה רע בהקלטות, שהרי ממה נפשך: אם אין דופי בדברי המרצים, אזי ממה יש להם לחשוש? ואם ישנו דופי, מה דרך אחרת להוכיח אותו בעליל אלא על ידי הקלטתו והשמעתו ברבים? הרי לולא ההקלטות הללו, גם הראיות המובאות כאן, והמסתמכות על מסמכים כתובים ומוקלטים, לא היו בנמצא. האם מאן דהוא היה רואה כקבילות רק את עדותי, התרשמותי ודיברתי? אחת הסטודנטיות, ענת פרץ, שנטשה את הטקס בעיצומו נימקה, כי היא באה כדי לכבד את יום הזיכרון לאירוע משמעותי בחברה הישראלית, אך משהבינה כי האוניברסיטה, המיוצגת על ידי הרקטור שלה, הפכה אותו לאירוע פוליטי, חדלה להבין מדוע הוא נערך כלל. היא הטעימה, כי כאשר בקמפוס שלה קוראים לשר הביטחון שלה "רוצח", ולחיילי צה"ל "רוצחי ילדים", היא איננה יכולה להבין מדוע זה נחשב ל"חופש אקדמי", אך כאשר מושמעות קריאות אחרות, אזי זעקת "הפשיזם כבר כאן" מוכרזת על ידי הרקטור. אשר על כן, היא מנמקת, הרקטור הוא שצריך להפיק לקחים מרצח רבין ולחדול מדברי הבלע שלו, במקום להטיח בקהל שאיננו למד מן הניסיון ובה בעת מגבה את המסיתים נגד ארצו ומסית בעצמו בעצם התלהמותו.

עוד טענה ענת פרץ³⁵ בעוד הפלורליזם בגרונו של פרופ' הכוהן, הרי ברגע שהושמעה ביקורת על האקדמיה, בא הקץ על פלורליזם ועל כל דיבור נגדו. היא דיברה בכאב כי במקום לקבל דעה אחרת ולהתווכח עמה, כל ניסיונות ההשתקה של האוניברסיטה נוטות לכיוון אחד. אנשי "אם תרצו" פנו³⁶ בקריאה לרקטור ליטול קורה מבין עיניו, ולפעול להפסקת סתימת הפיות וההשתקה של הקולות הציוניים באוניברסיטה. הם אמרו שגם בן-גוריון, שהמוסד מתברך בשמו, וגם יצחק רבין ז"ל שזכרו שימש למניפולציה פוליטית של חיסול הסובלנות והשתקת הדעות האחרות, היו מתהפכים בקבריהם לו ידעו על השימוש הנלוז הנעשה בשמותיהם, שבו הופכים את הקמפוס לקן של הסתה נגד המדינה, מוסדותיה, ממשלתה החוקית וראשיה, ואת הסטודנטים לקורבנות הוראה מעוותת וחד-צדדית, במקום לחשוף אותם כראוי לריבוי דעות, לויכוח חופשי, לחירות מחשבתית ולחופש אקדמי אמיתי. פרופ' הכוהן התוודע למחאה לאור אופיו של יום הזיכרון ליצחק רבין, אך למרות זאת דבר לא השתנה.

באפריל 2011, פנה³⁷ מרצה להנדסה באוניברסיטה בטרוניה להנהלתה על כי הדיקן החדש של הפקולטה למדעי הרוח והחברה "הופיע בטלוויזיה הבריטית יחד עם שונאי ישראל וצייד בעמדותיהם". נציג בריטי בחבר הנאמנים של המוסד שצפה בתוכנית, התקשה להאמין כי דיקן באוניברסיטה מופיע עם שונאי ישראל באותו השידור. איש חבר הנאמנים עוד מציין³⁸ כי לא מדובר באדם קיצוני יחידי וחסר חשיבות, אלא ראש פקולטה שנבחר זה מקרוב לתפקידו וכי הוא אמור להשגיח ולכוון את עתיד התפתחותה לשנים הבאות.

רשימת טיעוניו של הפרופסור להנדסה ארוכה ומגוונת,³⁹ בבואו להלין על מה שמעולל לחופש האקדמי שלו הדיקן הפוסט-ציוני שהונחת עליו שלא בטובתו. הוא מעלה ספק אם הוא ושכמותו אינם בוגדים בתפקיד המחנך בכך שהם שוללים מתלמידי הנדסה תקציבים שנועדו להם, בעוד שהם מועברים למימון מרצים פוסט-ציוניים. אותו פרופ' להנדסה חושש שבהסכמתו שבשתיקה לגזרות הוא משים את עצמו שותף לדבר עברה. הוא מגיב על הכינוס השנתי של המחלקה לפוליטיקה ולממשל, שנערך באולם הסנט, וליבו דאב על ה"תורה שנטפה מעל לדוכן ההוא, בלב אוניברסיטה שנקראה ע"ש בן-גוריון". הוא מסביר שאם כי האוניברסיטה יכולה לתרץ בפני תורמיה את התפרעויות הפוסט-ציונים שבה כ"חופש

35. שם.

36. שם.

37. <http://isracampus.org.il>

38. שם.

39. שם.

אקדמי", שאין היא רשאית לעמוד בדרכו, הרי אין עליה החובה להעמיד לרשות אנשים אלה את הבמה כדי לאפשר להם לשאת בה את דברי הבלע שלהם. מכתבו הנוקב הועבר לנשיאה ולרקטור, ועותקו לדיקן הנדסה, אך לא ניכר בכתובים כי הותיר רישום כלשהו, או כי שינה במשהו את נתיבה החלקלק במורד המדרון. הרקטור דחה מכל וכל את הטענות הללו במכתב תשובתו לפונה, ולא הראה נכונות לברר או לדון בבסיס הטרוניות.

לאחר יום ירושלים 2011, ד"ר אייל ניר, מרצה לכימיה ופעיל שמאל רדיקלי מאוניברסיטה זו, שאיש לא היה שומע עליו לולא נשא בגאון תואר זה, הבעיר את חמתם אפילו של המתונים שבעיתונאים, כאשר קרא בפרופיל הפייסבוק שלו⁴⁰ לחבריו לבוא לעזור לו "לשבור את המפרקת" לצועדים בתהלוכת ריקוד הדגלים, פעילי ימין, המנופפים בדגלי ישראל מול מסגד שייח' ג'ראח. "אני קורא לעולם לבוא לעזור לשבור לנבלות הללו את המפרקת", הוא כתב. את פעילי הימין הוא תיאר כ"כנופיות הבנדיטים השורצות בארצנו". לקט אמירות אלו, שלו נאמרו בימין היו מתוארות, ובצדק, כ"הסתה לאלימות ולרצח", היו בודאי מבוטלים על-ידי רבקה כרמי כ"אמירה טפשית שפלט מאן-דהוא", אלא שאמירות טיפשיות כאלו מולידות אלימות ומהוות עברה פלילית. כדי להבליט את האבסורד, אחת התגובות לדבריו של ניר, הנהנה מהגנת הנהלתו, אמרה בפשטות: "לו מרצה מבר-אילן היה קורא לשבור מפרקתם של שמאלנים, הוא היה עף משם עוד לפני שלחץ על SEND".⁴¹ מגיב אחר הטעים כי "כנראה שהסתה היא עברה רק כאשר היא מגיעה- מימין". ד"ר ניר אינו מסתפק בתחום הכימיה עליו הוא אמון, כאשר פעיל השמאל הרדיקלי גדעון ספירו, נעצר בחשד להסתה, נחלץ ניר לעזרתו וקרא " לקרוע את המסכה הליברלית מפניה של ישראל הציונית, הכובשת, המתנחלת, המופרעת"⁴². הוא לא הסביר את פשר כניעתו לתעסוקה מקצועית בארץ מופרעת, שמא תדבק בו המופרעות, ואת העובדה כי הוא ניזון מאותה ארץ ציונית פן ידבקו בו, הטהור והקדוש, אי אלו ממעלליה וממשוגותיה. מכל מקום, יו"ר התאחדות הסטודנטים בקמפוס, אורי קידר, שנזעק להגיב על התפרצותו הטריה של ניר, הודיע כי הוא "מקווה שהגופים האמונים על שמירת החוק במדינה ימצאו לנכון לטפל בהתבטאות שכולה הסתה לאלימות, ויפה שעה אחת קודם"⁴³ (Ynet 11 ביוני 2011). קידר יצא נגד אותם אנשי אקדמיה הבוחרים להתבטא בדרכים קיצוניות ולא ראויות, "ומוטב היה לו שקלו דבריהם ומעשיהם לכתחילה". כמובן שאם מרצים נכבדים כך נשפטים ע"י תלמידיהם, כפוחזים שאינם שוקלים דבריהם לכתחילה, אזי כיצד נצפה שיתייחסו באמינות ובאמון לדברים המדעיים של מרציהם?

פניה של תנועת "אם תרצו" לנשיאה כרמי בבקשה לשיפור הפלורליזם באוניברסיטה, נדחתה בבזז במכתבה מ-3 באפריל 2011.⁴⁴ פרופ' כרמי האשימה מתנדבים של התנועה ב"ניסיונות להעצים את השפעתם", וב"התעקשות להשחית את זמנם, תוך התססת הציבור, כנגד המיעוט האנטי-ציוני, ע"י הפצת כל אמירה טיפשית חסרת שחר וחסרת אחריות שפלט מאן דהוא". היא מטיחה שבכך "אתם מעניקים במה מרכזית לתופעות שוליות, בעוד החזון הציוני האמיתי ממומש ע"י האוניברסיטה".

אם כן, לדידה של הנשיאה, לא העסקתם והגנתם של האנטי-ציונים ע"י האוניברסיטה היא המעצימה אותם ונותנת להם במה וחיסוי, אלא קומץ תלמידים ומורים, מפרסמים את הציטוטים הקיצוניים מחוץ לכתלי האקדמיה הדרומית. ברור כשמש כי הגנה וכיסוי אלה שהאוניברסיטה מעניקה למרצים משתלחים אלה כלל אינה דאגה לחופש האקדמי. אותם מרצים המשתלחים במדינתם ללא הרף מביאים לדעתי את המוסד האקדמי לעבר פי פחת,

40. <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4080326,00.html>

41. שם.

42. שם.

43. שם.

44. נספח 1

ומהווים סכנה אמיתית, לעתידו של המוסד החשוב הזה.

נראה כי באוניברסיטת בן גוריון יש מרצים המגדירים את מאווייהם נגד המדינה באותה הדרך שאויבי המדינה היו מגדירים אותם, מרצים אלו מאמצים ללא ביקורת את כל ההשמצות והנאצות נגד המדינה, לרבות אלו שהם יודעים אל-נכון את שקריותם. במצב עניינים שכזה על המדינה להיפרע מכל התחייבות כלפיהם, ועבודתם ומעמדם צריכים להשלל מהם, כמו גם כל שארית של יוקרה וכבוד אקדמי שהמדינה באוזלת ידה העניקה להם עד היום.

הערה מתודולוגית

מגבלותיו של דו"ח זה

לו באנו להסיק מסקנות בדוקות ומקיפות בסוגיה הכבדה מנשוא של פעילותם של אנשי סגל אקדמי נגד טובת ארצם, היינו נזקקים, מדרך הטבע, למדגם רחב ביותר של אנשי סגל נבדקים, למדגם מקיף של אוניברסיטאות ומוסדות ההשכלה הגבוהה הנחקרים, למגוון ממצה של המקצועות הנלמדים, ולמשך זמן מחקר ממושך. כל זאת על מנת לזקק את הקבוע מן המקרי, ולעמוד על תבניות ההתנהגות החוזרות על עצמן לעומת התבטאויות-עראי.

אלא שמפאת הלחץ הגובר בעולם להוקיע את ישראל ברבים ולבודד אותה על לא עוול בכפה, נאלצנו לצמצם את תביעות-היסוד שלנו, ואת רמת דקדוקן של המגבלות, שאם לא כן היינו מביסים במו ידנו את מטרת הדו"ח הזה: לזהות כמה מהאקדמאים המנצלים את מעמדם הבכיר לשם קידום עמדותיהם הקיצוניות. ברצוננו לזהות תכניות לימודים מוטות וחסרות גיוון רעיוני הנדרש באקדמיה חופשית, ומרצים המעדיפים להוקיע את עמם ואת ארצם על פני קידום שיח אקדמי חופשי, פלורליסטי ובונה.

אין אנו מבקשים להוכיח את כוונות אנשי הסגל הנסקרים כאן. אפשר שלחלק מהם כוונות חיוביות להיטיב עם ארצם על ידי חשיפתה לביקורת העולם. אחרים רואים בחשיפת משגים דרך מיטבית לתיקונם, ומשוכנעים בליבם פנימה שהם נציגי הציונות האוטנטית, שכן על ידי זיקוק מתמיד של ביצועיה היא תביא לשיפור דרכיה. ויש מהם, שרואים עצמם בחינת מטיפים בשער, אנשי מצפון ומוסר, מורי הדור האנוסים להרים קולם נגד הממסד ואינם בני חורין להחריש.

אלא שגם מחברי דו"ח זה אינם מקבלים עוד את זכות ההתבטאות של אחדים מבני ארצם כנעלה על טובת המדינה, ואינם מוכנים להבליג על השתלחויותיהם המילוליות המזיקות של כמה מהם ולראותם כעדיפות על שיח שקול ואחראי, הדרוש כל כך בימים אלה, בהם רבים המגדפים והמגנים. לדאבוננו רבו באוניברסיטאות הישראליות מרצים הרואים בכל מעשה ערבי-מוסלמי ופלשתיני כפאר היצירה והעשייה, ואילו כל ניסיון יהודי-ישראלי להתגונן ולשרוד נתפס על ידם כשיא התוקפנות וכשפל אנושי.

קורסים ומרצים

כמובן שאין לשפוט אדם על פי כשל לשוני מקרי ותוך חילופי דברים בסערת ויכוח, אפילו הוא רקטור. לפיכך, ראינו להתמקד בבדיקה מדוקדקת אחרי מספר קורסים ומרצים כדי להתחקות על אמירותיהם ופעולותיהם, לא כדי לארוב לכל מוצא פיהם ולהכשיל אותם במצבים מזדמנים, בחינת חסימת שור בדישו, אלא כדי לאסוף ראיות מוצקות, יציבות, חוזרות על עצמן, מתמידות ומובהקות, מתוך מגעם השגרתי והיום יומי עם קהל תלמידיהם, אליו הם חשופים וזמינים ביותר, והמושפעים ביותר על ידיהם. מספר קורסים במדעי הרוח והחברה נבחרו לבדיקה ולניטור בשנות הלימודים שחלפו (11-2006), ואלה הממצאים המופקים מהם, על פי הקורסים, המורים הראשיים האחראים עליהם, עוזרי ההוראה והמתרגלים הצמודים לקורסים, מטלות הקריאה (חובה ומומלצת) והטיותיהן, אמירות וציטוטים והערות אחרות

שנאמרו במהלך הקורס, התייחסות לתלמידים "סוררים" שמייאנו ל"לכת בתלם", הסובלנות לויכוח ולדעות חולקות, הטיפול בתרגילים, בעבודות בית, בבחינות, בעבודות סמינריוניות וברפראטים, וכן בהנחיית עבודות גמר.

I. מבוא לפוליטיקה וממשל, בהובלתה של ד"ר איילת הראל-שלו⁴⁵

א. עפ"י הצהרתו, נועד הקורס לפתוח צוהר ראשוני למחקר המדעי ולמחשבה הביקורתית אודות הפוליטיקה. חלק מהותי מן המיומנויות הנרכשות הן בתחום קריאת הטקסטים האקדמיים והכתיבה המדעית. התלמידים נדרשו גם להשתתף בתרגילים ולקרוא את החומר הביבליוגרפי, בפרט את רשימת קריאת החובה שתידון בעת התרגילים. הגשת שבעה דוחות קריאה במהלך הקורס הינה המטלה המרכזית לכיסוי חובת הקריאה. בנוסף, בכל סמסטר, הועלו לאתר הקורס טקסטים ותרגילים באורח שבועי, שהתלמידים חויבו להכין לקראת השיעורים. יש לציין, שכדי להגדיל ולעדכן את הרלבנטיות של השיעורים לענייני דיומא, חויבו התלמידים לקריאה יומית של עיתון "הארץ", כדי ליטול חלק בדיונים השוטפים בכתה, ובנוסף לעיין באחד מן השבועונים הבינלאומיים הגדולים והנפוצים, כמו האקונומיסט, הטיים או הניוזוויק.

ב. על המרצה, ד"ר איילת הראל שלו, העידו כמה סטודנטים⁴⁶ כי היא מחזיקה בעמדות חד-צדדיות ומנצלת את מעמדה לקידום דעותיה הקיצוניות בצורה בוטה. בין השאר תוך כדי הקורס, היא הזמינה לכיתה את ח"כ דב חנין, איש המפלגה הקומוניסטית, שאיננו ציוני נלהב או ידיד ישראל מובהק. ההזמנה לכשעצמה אינה מעשה בעייתי. אולם, המפגש התקיים שבועיים לפני הבחירות הכלליות (של 2009), ולא הוזמנו אליו גם נציגי דעות אחרות לומר את דברם בפני אותם תלמידים. הנה מספר ציטוטים שנאספו מפיה ע"י תלמידיה בקורס:

1. "אני עוד לא נתקלתי בחייל מג"ב שלא מחפש רק להתעלל בערבים";

2. "בן-גוריון היה חרא של בן-אדם";

3. "כל ערבי שעושה תאונת דרכים, מכנים זאת פיגוע חבלני".

דברי בלע אלה, לא רק שיש בהם אמירות לא-אקדמיות בעליל, המורות על גסות רוח וחוסר תרבות, אלא יש בהם גם מסרים אקדמיים שלילים. מהדברים עולה כי:

* חוויותיה האישיות וניסיונותיה האקראיים של המרצה לבדה, מספיקים כדי להגיע למסקנות פסוקות וכוללות באשר ליחס השלטונות אל הערבים;

* איבתה האישית כלפי מייסד המדינה שהאוניברסיטה קרויה על שמו, מספיקה על מנת לחרוץ דין בנוגע לאישיותו וטיבו של איש גדול זה שזכותו בהיסטוריה שמורה לו למורת רוחה של המרצה;

* בעיניה, התרשמותה מתאונות שלא נחקרו על ידה, עדיפה ובדוקה על פני החקירה המקצועית של המשטרה, שרק כעבור ימים אחדים יכלה לפסוק בדבר אופי התאונה, ולהגיש כתב אישום נגד החשוד. בעיני המרצה, מוסדות אכיפת החוק הינם מעלילים מכוח הגדרתם נגד ערבים תמימים, ואלה לעולם אינם מסוגלים לעשות רע.

45. נספח ט'

46. מתוך מחקר אודות המחלקה לפוליטיקה וממשל באוני' בן גוריון. <http://www.imti.org.il>

1. נועה סלור - תוארה ע"י סטודנטים כ"פעילת שמאל קיצוני"⁴⁷, בקבילה שהוגשה בפני ועדת המשמעת של האוניברסיטה בעקבות אי-ציות לחוקי הקמפוס. היא גם חתמה על מכתב תמיכה בניב גורדון, וקריאה שלא לפטרו כאשר עלתה הזעקה הציבורית נגד מעלליו; תירגלה בין השנים 2008-2009. תש"ע, תשס"ט. כמו כן הועלתה לדין משמעת עקב השתתפותה בהפגנה נגד צה"ל בעת המשט התורכי ובעקבות קריאות נגד מדינת ישראל ותליית שלט נגד ממשלת ישראל מעל בניין הסנאט במרכז הקמפוס ביוני 2010⁴⁸.
2. ליטל פארן - חתומה גם היא על המכתב הנ"ל התומך בגורדון. תירגלה בשנת תשע"א.

ד. חומר הקריאה - בפרק "עוצמה ופוליטיקה", נבחרו פריטי עיון אקדמיים, תוך הפניה מודגשת לשמאל האידיאולוגי העמוק. ברשימת הכותבים ניתן למצוא את פנון, סעיד, קימרלינג, סמוחה, פלד, יפתחאל, זנד ויונה, זאת ללא חומר מגוון מסוג אחר המציג עמדות מחקריות שונות.

רשימת הקריאה איננה מעניקה לקהל הסטודנטים נקודת מבט רחבה ומגוונת על החומר הנלמד.

II. מבוא למערכת הפוליטית, מונחה ע"י ד"ר דני פילק⁴⁹

א. מטרת הקורס היא לאפשר הכרה עם המערכת הפוליטית ולהקנות כלים המאפשרים ניתוח של החברה והפוליטיקה הישראלית. הקורס מאמץ כעמדות יסוד את תפיסתו הקיצונית של קימרלינג. קימרלינג הכניס ללקסיקון הפוליטי-האקדמי בהקשר הערבי-ישראלי את המושג עמוס המחלוקת ורדוף האשם הקולוניאליסטי, "מתיישבים וילידים". שיטתו, מהווה את התשתית המעוותת של הדה הלגיטימציה לציונות. קימרלינג שולל את רעיון שיבת ציון, מציב את ה"ילידים", כלומר הערבים, כבעלי הזכות והלגיטימציה, ואת היהודים כפולשים, מנצלים ומדכאים בארץ לא להם. תורה זו, המאומצת ע"י ארגונים של ערבים ישראלים כ"עדאלה", ובודאי ע"י ארגונים לאומיים פלשתיניים, שוללת מעיקרה את הלגיטימיות של מדינת ישראל, עומדת בניגוד לאתוס הציוני, וחותרת בצורה ישירה לדה-לגיטימציה של המפעל הציוני. מבחינה אקדמאית, עמדה זו מופרכת וחסרת ביסוס, מבוססת על שקרים, ושמה ללעג את מקצועו של האקדמאי. העובדה כי הגותו של קימרלינג משמשת כאבן הראשה בקורס של פילק מעלה שתי תהיות מרכזיות. הראשונה כיצד פילק מרשה לעצמו ללמד במוסד "קולוניאליסטי" כמו אוניברסיטת בן-גוריון? והשנייה, כיצד ייתכן כי המוסד הנ"ל (הטוען בתוקף כי הוא ציוני) ממשיך להעסיק אותו ולהגן עליו, בעודו עוסק בגלוי בקידום תיאוריות קיצוניות, תוך העלמה והסתרה של גישות מחקריות שונות מעיני הסטודנטים, והכל לשם קידום תפיסת עולמו הרדיקלית?

הקורס הנ"ל מתיימר לנתח את החברה הישראלית לאורך שסעיה: הלאומי, העדתי, הדתי, המגדרי, החברתי והפוליטי, כקיבוץ אנשים שהזדמן יחדיו באקראי, ללא דבק המחבר בין חלקיו, והעומד על כרעי תרנגולת על סף התמוטטותו. למעט עלי תאנה ספורים לא עולה על דעת מתכנניו להציג עמדות שונות, כאלה המשבחות את הניסוי האנושי המוצלח ביותר במאה ה-20, שעלה בידו להקים צורות התיישבות חדשות,

47. עדויות הסטודנטים נאספו והוקלטו במהלך שנת הלימודים תש"ע במפגשי ראיונות שנערכו במהלך חודש יוני/2010 שמות הסטודנטים המלאים מצויים בידי "אם תרצו" ואינם מצויינים במסמך זה לאור חששם לעתידם האקדמאי.

48. נספח ד'.

49. נספח י'.

להחיות שפה מתה, להקים תעשייה מפוארת, ספרות ותרבות לעילא, חקלאות מתקדמת, שירותים חברתיים לתפארת וכיוצא באלה, מלאכות שחברה מלאכותית 'חסרת חישוקים אורגניים', הייתה מתקשה בהשגתם.

ב. המרצה עצמו, ד"ר דני פילק, נודע כתומך במרצים ובסטודנטים המסרבים לשרת בשטחים⁵⁰, ופעיל בארגון השמאל הרדיקלי "רופאים לזכויות אדם".⁵¹ נקיטת עמדות פעלתניות כאלו ודאי יש בה כדי להרתיע חלק מתלמידיו, שחלקם משרתים מן הסתם במילואים ביו"ש, כשאר בני גילם. גם נגד עוזרי ההוראה שלו, שנבחרו כנראה שלא במקרה, תלויות ועומדות טרוניות לרוב: נוגה רותם, פעילת שמאל קיצונית, חתמה על מכתב תמיכה בניב גורדון, והועלתה לדין משמעתי עקב השתתפותה בהפגנת תמיכה במשט התורכי-מוסלמי נגד ישראל ותליית שלט שטנה נגד ממשלת ישראל מעל בניין הסנאט ביוני 2010;⁵² נועה סלור, היא פעילת שמאל רדיקלי; גם המתרגלת איילה פז חתמה על מכתב התמיכה בניב גורדון.

III. החברה הישראלית, בהנחיית ד"ר דניאל ממן⁵³

1. מטרת הקורס היא לעסוק בניתוח התכונות האופייניות לחברה הישראלית ובעיותיה המיוחדות, תוך הקניית ידע וכלים ביקורתיים לניתוח. התמקדות הקורס בכמה סוגיות: יחסי חברה ומדינה, הגירה- עליה וקליטה, סיכסוך- מלחמה וצבא, כלכלה- חברה ושסעים חברתיים. הניתוח אמור להיעשות על שני צירים: שינוי והמשכיות, ושילוב והתבדלות. גם כאן, רשימת הקריאה החד צדדית לשמאל העמוק ניכרת לעין (רבינוביץ, פלד, כזום, קימרלינג, סמוחה). לבד מכך, לא נרשמו טרוניות נגד המרצה או המשרתים לצידו.

IV. יחסים אתניים במרחב החברה הישראלית, בהנחיית פרופ' אורן יפתחאל⁵⁴

1. הקורס החשוב הזה, המונחה ע"י אחד המנועים הדינמיים ביותר בשמאל האגרסיבי והפוסט- ציוני הישראלי, מתיימר אמנם לדון "ביחסים בין קבוצות אתניות במצבים ובאזורים שונים", וזהו ניסוח נייטרלי ותקין להפליא, אך מעיון לעומק בתכניו ומהקשבה לתלמידיו, עולה כוונה ברורה של הוגיו, מנחיו ויוצקי התכנים לתוכו לערער את ההגמוניה היהודית במדינה, להציב סימני שאלה על מהות המדינה היהודית תוך קידום לגיטימציה ל"מדינת כל-אזרחיה", שמשמעותה המעשית היא הפיכת ישראל למדינה דו-לאומית, העומדת בניגוד לאתוס היהודי והציוני, ולמטרות היסוד של המדינה. בעיקר מכוון הקורס לפגוע ולערער על הלגיטימיות של מדיניות יישוב הגליל והנגב, וביסוס ההתיישבות היהודית באזורי הספר הדומיננטיים של המדינה. אשר על כן, מציגים המרצים את השוני הדמוגרפי והאתני בין קבוצות שונות כ"שסעים", כדי לדלות מתוכם קונפליקטים חסרי תוחלת, זולת אם תיכנע המדינה היהודית לתביעות הערבים והמוסלמים, ותשיר מעליה את מאפייניה היהודיים והציוניים. החדרת רעיונות אנטי-ציוניים אלו לסטודנט ישראל, שבא לרכוש דעת, תחת סמכותם של בני-סמכא בגיאוגרפיה יישובית, לא רק שמחטיאה את מטרתו המוצהרת של

50. http://www.seruv.org.il/UniversitySupportHeb_Print.asp

51. <http://www.phr.org.il/default.asp?PageID=82>

52. נספח ג.

53. נספח י"א.

54. נספח י"ב.

הקורס, אלא מעודדת במכוון את תפיסת עולמו של המרצה השואפת ליצור מרמור, תסכול וחתרנות של הסטודנטים כלפי מדינתם וערכיה. כדי להשאיר את הקורס תחת שליטתו האידיאית של המנחה בכל עת, נודע לדיון הכיתתי בראשותו חלק חשוב בהשיגי התלמידים ובהערכתם, ומכאן נובעת גם אימתם של אלה אשר לא יאבו ללכת בתלם.

2. שוב, כבקורסים הקודמים, מככבים כאן ברשימת הקריאה מחברים בעלי נטיות פרו-ערביות, פוסט-ציוניות ומטילי ספקות ביסודותיה בכוונותיה ובטוהר דרכה של המדינה היהודית-ציונית (סמוחה, קימרלינג, יפתחאל, גלנור, פלד).

המרצה הראשי- פרופ' אורן יפתחאל - מן המפורסמות שפניו של שיעור כפני המרצה המוביל אותו. במקרה זה, יפתחאל רכש מוניטין לא רק כפעיל אנטי-ציוני רדיקלי מוביל ופעיל, ולא רק כמורה פופולארי, כריזמטי ורב פעלים, אלא גם בפעילותו בשטח, הבוטה לעיתים, והגוררת אחריה צעירים רבים הרואים בו מנהיג ומורה-דרך. בין שאר פעילויותיו שנויות המחלוקת ניתן לציין את פעילותו כיו"ר "בצלם",⁵⁵ תפקיד אותו מילא באינטנסיביות רבה בעת מבצע "עופרת יצוקה", ובמסירת חומר לחקירת גולדסטון והדו"ח השקרי והכוזב שנבע ממנה.⁵⁶

הפגנותיו המילוליות והזדהותו המוצהרת עם עמדות עוינות למדינה, ידועות עד מאוד.

בעבר, חתם יפתחאל על שתי עצומות⁵⁷ רבות משמעות (בשנים 2003 ו-2009):

1. בנובמבר 2003, לצד ענת בילצקי, יו"ר "בצלם" דאז, הוא חתם על הצהרה שכותרתה: "500 יהודים מישראל ומרחבי העולם מצהירים על תמיכתם בזכות השיבה הפלשתינית". בהצהרה זו, הידועה כ"מסמך אולגה", נאמר בין השאר:

* "מדינת ישראל... בונה עכשיו את הגטו הגדול ביותר בכל תולדות היהודים; מדינת ישראל היתה אמורה להיות מדינה דמוקרטית - היא כוננה מבנה קולוניאלי המשלב יסודות מובהקים של אפרטהייד עם שרירות לב של כיבוש צבאי אכזרי... חיוני הוא להציב חלופה רעיונית שעיקריה הם: חיים בצוותא של עמי הארץ, המבוססים על הכרה הדדית, על שותפות שוויונית ועל עשייה של צדק היסטורי.

* אנו מאוחדים בהכרה כי הארץ שייכת לכל בניה ובנותיה - אזרחים ותושבים, נוכחים ונפקדים - ללא הבדל אישי וקיבוצי, אזרחי ולאומי, דתי ותרבותי, ומגדרי. הנה כך, אנו תובעים לבטל לאלתר את כל החוקים, התקנות והנוהגים המפלים בין האזרחים היהודים והערבים בישראל ואת פירוקם של כל המוסדות, הארגונים והרשויות המבוססים על החוקים, התקנות והנוהלים הללו.

* אנו מאוחדים בדעה, כי שלום ופיוס מותנים בהכרה של ישראל באחריותה לעוולות שנגרמו לעם הפלשתיני ובכונות לתיקון. הכרה בזכות השיבה נגזרת מעקרונותינו. תיקון העוול המתמשך הנגרם לפליטים הפלשתינים, דור אחרי דור, הוא תנאי הכרחי הן לפיוס עם העם הפלשתיני והן לתיקון נפשותינו שלנו- יהודי ישראל".

במילים פשוטות, לא רק שהחותמים, וביניהם יפתחאל המנהל את הקורס המרכזי הזה, מראים בורות תהומית בהיסטוריה של היהודים בארצות האסלאם, שם רוב מוסלמי הוביל להשפלתם ולדיכויים של המיעוטים היהודיים במשך מאות בשנים, אלא אינם מראים שום הבנה למבניה ולמרכיביה של החברה הערבית המודרנית בכל אתר שהדמוקרטיה, השיוון, ההגינות והפתיחות אינם חלק ממנה. המציאות והשכל הישר מלמדים שדמוקרטיה ושיוון אינם יכולים לשרור בארצנו זולת אם יתמיד בה רוב יהודי. עיננו הרואות מה רוב ערבי עושה לעמו בסוריה, במצרים, בתוניסיה ובתימן, לא כל שכן

55. http://www.btselem.org/hebrew/about_btselem/board_members

56. <http://www.news1.co.il/Archive/003-D-47703-00.html>

57. שם.

לבני המיעוטים שבתוכו. אולם יפתחאל וחבריו עדיין ירצו להפקיד את גורלם בידי רוב ערבי, לאחר ביצוע "זכות השיבה" שתציב כאן רוב ערבי מכריע שיגזור על היהודים כליה רוחנית ותרבותית, ואח"כ גם פיזית.

מפליאה ומביכה עד בוש גם עמדתו של יפתחאל, שאבחן בעיוורונו את מדינת ישראל כמדינת אפרטהייד. זה כבר איננו עניין של עמדה פוליטית, אלא של הגיון, של לימוד עובדות, ושל הגינות ויושר אקדמי, שבמקום להקנותם לתלמידיו, הוא מנחה אותם באיוולתו להתעלם מהם. יבדוק נא בספרים מה היה טיבו של משטר האפרטהייד בדרום אפריקה: הפרדה בחקיקה, בכל הדרגים והמגזרים, כלומר חיקוק נפרד, מגורים נפרדים, תחבורה נפרדת, איסור על ערבוב גזעים וכד' נהלים מפלים וגזעניים. האם הוא ראה, או יכול להביא דוגמא אחת לאיסור על נישואין בין ערבי ליהודיה? או איסור על ערבי לגור בעיר יהודית, או לשבת בכנסת ישראל, או לנוע באוטובוס יהודי. אזי, מהיכן דברי ההבל הללו על אפרטהייד, שיש בהם רק שקר, כזב ונאצה, וממיטים קלון של חוסר מקצועיות ובורות על אומרם? הרי זו ההגדרה של הסתה: להמציא תעמולת שקר כדי לעורר רגשות נגד השלטונות. כיצד אנשים כאלה שאין להם שביב של הגינות למתרחש במציאות, ומחויבות הכי זעירה לאמת, יכולים להנחיל ידע ושיקול דעת לתלמידים כלשהם? כיצד הורים ושלטונות יכולים להפקיד, או אולי להפקיר, את בנינו בידי "מחנכים" קלוקלים כאלה? והיכן רשויות האוניברסיטאות האמונים להבטיח היעדר תעמולה והסתה בקרבן?

2. בינואר 2009 - חתם יפתחאל⁵⁸ על עצומה אחרת התומכת בהטלת סנקציות בינלאומיות על ישראל בעיצומה של מלחמה ("עופרת יצוקה"), שבמקום אחר בתנאים כאלה, בעוד שהמדינה מצויה במלחמה, היתה נחשבת חתימה כזו כמעשה בגידה. יש להניח כי במדינה אחרת מעשה שכזה היה גורר הרחקה מכל עמדה ומשרה ציבורית, והמרצה היה מועמד לדין על הסתה. לאור כל זאת, ישאל השואל, אם קצה נפשם של החותמים הללו בחיים במדינה העושה והפושעת הזאת, מדוע שלא יהגרו מפה ויניחו לנו, לתלמידיהם ולמצפונם המייסר? העצומה גם קבעה בין השאר:

- * כאילו שאין די בכיבוש, בדיכוי הברוטאלי, הבניה של ההתנחלויות והמצור על עזה, עתה מגיעות ההפצצות של האוכלוסייה האזרחית: גברים, נשים, אנשים וילדים. מאות הרוגים, מאות פצועים, בתי חולים מלאים עד אפס מקום, ומחסן התרופות הראשי של עזה הופצץ;
- * האוניה "כבוד" של התנועה "שחררו את עזה", אשר הביאה ציוד חרום רפואי ומספר רופאים, הותקפה אף היא. אם כן, ישראל חזרה לבצע בגלוי פשעי מלחמה, החמורים יותר ממה שראינו זה זמן רב;
- * התקשורת הישראלית איננה חושפת לצופיה את הזוועות והקולות של הביקורת החריפה נגד פשעים אלה. הסיפור המובא הנו אחיד, והישראלים המתנגדים מוקעים כבוגדים. דעת הקהל, כולל השמאל הישראלי, תומכת במדיניות הישראלית ללא ביקורת וללא הסתייגות;
- * המדיניות הפושעת וההרסנית של ישראל לא תחדל ללא התערבות מסיבית של הקהילה הבינלאומית. ואלם, פרט לגינוי רשמי, רפה ומועט, הקהילה הבינלאומית היססה מלהתערב. ארה"ב תומכת בגלוי באלימות הישראלית, ואירופה, למרות שהשמיעה גינוי כלשהו, אינה מוכנה לסגת מהמתנה שהיא העניקה לישראל בשדרוג היחסים בינה לבין האיחוד האירופי;
- * בעבר, ידע העולם להלחם במדיניות פושעת. החרם על דרום-אפריקה היה אפקטיבי,

ואולם בישראל מטפלים בכפפות של משי, יחסי המסחר פורחים, שיתוף הפעולה האקדמי והתרבותי ממשיך ומתחזק עם תמיכה דיפלומטית. הגיבוי הבינלאומי חייב להפסק. זו הדרך היחידה לשים קץ לאלימות הישראלית שאינה יודעת שובעה;

* אנו קוראים לעולם לעצור את מעשי האלימות של ישראל, ולא לאפשר את המשכו של הכיבוש הברוטאלי. אנו קוראים לעולם לגנות ולא להיות שותף לפשעים של ישראל, וליישם את הקריאה של ארגוני זכויות האדם הפלשתינים למועצת הביטחון להכריז על ישיבת חרום ולאמץ צעדים קונקרטיים, כולל הטלת סנקציות, על מנת להבטיח את מילוי ההתחייבויות של ישראל בהתאם לחוק ההומניטארי הבינלאומי. חותמי העצומה פוסלים עד עפר את החברה הישראלית כולה, לרבות האינטלקטואלים, הימין, השמאל, הנוער, ההנהגה והתקשורת שלה, ואף משתלחים באומות העולם התומכות במדינתם, בהותירם את עצמם לבדם במרום פסגת המוסר, ההגינות, היושר והצדק, ואילו כל השאר בעיניהם הרי הם פושעים ושותפיהם. אם אבד לחברי סגל אלו חוש המידה וכושר השיפוט, יסוד ההגינות ותחושת השייכות אל עמם ואל ארצם, בהם הם מאסו, בהם הם מזלזלים ממרום השתייכותם לחבר המרעים של "בצלם", כיצד נתיר להם מקום כלשהו באקדמיה המכבדת את עצמה? וכיצד עוד נשלם את שכרם על השחתת האמת, על רקימת השקרים ומעשי העוולה, ועל התחרותם אל הגרועים באויבינו? האבדו לנו כושר ההתגוננות והרצון לחיות? על הנהלת האוניברסיטה למצוא את האומץ או האמצעים להילחם בהם ולעקור אותם מתוכנו.

V. מבוא לגיאוגרפיה פוליטית,

מונחה על ידי יפתחאל וד"ר תאבת אבו-ראס⁵⁹

לצד אורן יפתחאל המוכר מנחה את הקורס ד"ר תאבת אבו ראס, חבר עדאלה בנגב, חבר הנהלת האגודה לזכויות האזרח ושותף בכתיבת מסמכי החזון האנטי-ציוניים של ערביי ישראל.⁶⁰ חתום בין היתר גם על עצומה הקוראת לשחרורה של טלי פחימה.⁶¹

א. קורס זה הנו מטלת חובה על כלל תלמידי המחלקה לגיאוגרפיה. כלומר, כלל התלמידים נאלצים לשמוע את דעותיהם הנחרצות והחד-צדדיות של יפתחאל ואבו-ראס. קורס זה מהווה מחצית (עצמאית) של קורס בגיאוגרפיה פוליטית, שעוסק במחציתו הראשונה ביחסי יהודים-ערבים, תוך "נגיעות קצרות בלבד במקרה הישראלי-פלשתיני", ובחלקו השני "יתמקד לעומק בגיאוגרפיה הפוליטית של ישראל-פלשתיין".

ב. הקורס אמור להתמקד בקשר בין לאומיות, קולוניאליזם, קפיטליזם, מוסדות ממשל, אלימות וטריטוריה. הקורס הינו מפגן אידיאולוגי המטיף לקבלת עמדותיהם הפוליטיות של המרצים, ואינו משמש להקניית ידע אובייקטיבי, עיכול והבנתו.

הקורס משקף בצורה מעוותת את יחסי ישראל והשטחים, ויחסי הממשל הישראלי והפלשתינים במרחב. לשיטתו של המרצה, מדובר בניצול ודיכוי המבוצעים על ידי הקולוניאליסטיים והקפיטליסטיים. במסגרת זו אין מנוס אלא מלהוקיע את ה"כובש", ולהביע סימפטיה אל ה"נכבש", המדוכא והמסכן הפלשתיני. כלומר, עיקר הקורס מהווה הסתה, הדחה והמרדה של התלמיד הישראלי נגד ממשלתו ושלטונותיו, והקניית כלים "אקדמיים" לסיועו במעשה התקוממותו.

59. נספח י"ג.

60. http://www.adalah.org/Pages_heb.asp?Category_id=318

61. http://rotter.net/cgi-bin/forum/dcboard.cgi?az=show_thread&forum=gil&om=5096&omm=15&viewmode=

VI. סוציולוגיה פוליטית וכלכלה פוליטית, בהזכרת ד"ר לב גרינברג⁶²

1. רשמית, הקורס אמור "להקנות כלים בסיסיים להבנת תיאוריות של סוציולוגיה" ולדון בשאלות הסמכות, המפלגות, האליטות והמדינה. דגש יתר מושם בחומר הקריאה על תיאוריות מרקסיסטיות. חומר הקריאה כולו מבוסס על כותבים רידקליים ועוינים לישראל כפוקו, סעיד, אבו-לוע'ד, פנון, כזום, רבינוביץ, פלד, וקימרלינג. הניסיון להישען על פרדיגמות פמיניסטיות ופוסט-מודרניות, לא הצליח לגאול קורס חשוב זה מדשדושו האידיאולוגיים והדוקטרינאריים. סופו של דבר, לתלמידי הקורס לא ניתנו הכלים להבין את הסוציולוגיה והכלכלה הפוליטית.

2. מרצה זה, המשמש פרופסור לסוציולוגיה, זוהה ע"י תלמידיו כקיצוני שבמסיתים כנגד ישראל באוניברסיטת בן-גוריון. לפי דיווחי תלמידיו,⁶³ הוא השווה את משקלם המוסרי של אנשי החמא"ס לזה של המכבים, והאשים את ישראל בביצוע "טרורזם סמלי", על כך שחיסלה את רב-המרצחים שייסד והוביל את הארגון הזה. הוא אף תובע לפרק את ישראל כמדינה יהודית ולזנוח את כל שורשיה ומאפייניה היהודיים. מובן שעם עמדות כאלו, הסוציולוגיה שהוא אמור ללמד אינה מאוזנת. במאמרו שיצא לאור בבלגיה⁶⁴, הוא צוטט כמאשים את קרבנות השואה הישראלים כמבצעים "רצח עם בקרב הפלשתינים", וקרא לאירופה ולקהילה הבינלאומית ל"הציל את ישראל מעצמה וממשלתה". בימיו של רה"מ שרון, הוא קבל כנגד ממשלת ישראל "וטען כי היא מובילה את המזרח התיכון לג'יהאד" וכי "העולם חייב לעצור את שרון ומיד". בתגובה לפניות כתבים על דברים בוטים אלה, נאמר ע"י דוברות האוניברסיטה כי "קיים חופש ביטוי ומחשבה, שהם יסוד הדמוקרטיה והפלורליזם באוניברסיטת בן-גוריון. על כל פנים, דעתו של גרינברג היא שלו בלבד"⁶⁵.

תומכי האוניברסיטה ברחבי העולם הביעו חוסר נחת, וזעם של ממש עלה בקרב תומכי האוניברסיטה מקרב יהודי בלגיה, שאף איימו על האוניברסיטה בניתוק הקשרים עימה. שר החוץ של ישראל דאז, סילבן שלום, דחה את תגובת הנהלת האוניברסיטה, ואילו שרת החינוך, לימור ליבנת, קבעה שאין זו פעם ראשונה שגרינברג מפרסם דבר שנאה. אך איש מבין המגיבים המתרעמים לא פעל בנחרצות נגד מסית ומדיח זה, שסיכם את דעותיו בספר פסאודו-אקדמי, תחת הכותרת: "שלום מדומיין, שיח מלחמה, כשל המנהיגות, הפוליטיקה והדמוקרטיה בישראל".

VI. מבוא לזכויות האדם, ע"י פרופ' ניב גורדון⁶⁶

1. מרצה זה, שבנה את כל הקריירה שלו על הפצת דברי הבל, תעמולה ושנאה שהתקבלו כ"מחקר אקדמי בעולם" רק מפאת הטייתם האנטי-ישראלית, מוקיע את ישראל כ"פשיסטית", "דמוי-נאצית", "מדינת אפרטהייד" ו"מדינת טרור" ללמדך כי למרות שהוא מתיימר להיות מלומד למדע המדינה, ועל אף ששירת כראש המחלקה ההיא, אינו בקי במונחים שהוא דן בהם, ומבכר לבסס את דיוניו והצהרותיו על עמדותיו הפוליטיות ועל דעותיו הקדומות הדוקטרינאריות והפסוקות. מאמריו מופיעים בכתבים על הכחשת

62. נספח י"ד.

63. עדויות הסטודנטים נאספו והוקלטו בשנות הלימודים תשס"ט ותש"ע במפגשי ראיונות שנערכו בחודשים 05/2009 06/2010 שמות הסטודנטים המלאים מצויים בידי "אם תרצו" ואינם מצויינים במסמך זה לאור חששם לעתידם האקדמאי.

64. <http://www.news1.co.il/Archive/001-D-43554-00.html>

65. שם.

66. נספח ט"ו.

- השוואה (כמו Tehran Times⁶⁷ ובאתרים אנטישמיים כמו Counterpunch⁶⁸) שמהללים טרור ומעוניינים בהסתה ובהדחה ולא בחקר האמת. הלזה יקרא אקדמאי? הלכאלה יינתן להרצות בקורס או להדריך בסמינר או בעבודות מסטר ודוקטורט?
2. חמור מזה, גורדון קרא להעביר מן העולם את המדינה היהודית ולהחליפה ב"מדינה ערבית דו-לאומית". הוא הפר את הוראות צה"ל, ושימש כמגן אנושי עבור יאסר ערפאת, איתו נפגש במוקטעה בתקופת האינתיפאדה השנייה⁶⁹. לאחר תקרית המשט לעזה בשנת 2010, הוא השתתף בהפגנת אהדה לטרוריסטים בקמפוס האוניברסיטה, בה התנופפו שלטים המעודדים את מחוללי הטרור ל"עמידה איתנה" ובקריאות "ברוח ובדם" בערבית⁷⁰. משמע, כי הוא מפיה בקרבם רוח לפעול נגד אוכלוסיות ישראליות, ביניהם תלמידיו, המשרתים בצבא. שיעוריו של גורדון הנם תמצית ההסתה והתעמולה. גורדון אף בחר לתמוך בנורמן פינקלשטיין, יהודי-אמריקאי שנודע בתמיכתו בארגון החיזבאללה.
3. כמו כן, הקורס לזכויות האדם שגורדון אמור ללמד, הנו כלי הנתון בידו מהשלטונות כדי לנגח אותם, ומעשה כזה של הרס עצמי אפשרי רק בישראל. גורדון בחר לזעזע את תלמידיו בטענתו המופרכת כי חטיפת גלעד שליט איננה פעולת טרור.⁷¹ האוניברסיטה, כדרכה, הטעימה שלא תגיב בתקשורת, אך "תבדוק את הנושא לאשורו" ... אחד הסטודנטים התבטא שעד שלא שמע במו אוזניו את ההתבטאות האומללה, המבזה וההזויה הזאת, הוא לא הבין כי המרצה הנו פשוט פרובוקטור להכעיס. סטודנטית אחרת קבעה שלא רק שזוהי אינדוקטרינציה, אלא שהבעייתיות גוברת מאחר ומדובר בקורס חובה בו סטודנטים חדשים שבויים בו כחומר בידי היוצר. גורדון עצמו המשיך להתגונן: "החטיפה איננה פעולת טרור, כי הוא איש צבא, והתקפה על מוצב צבאי איננה פעולת טרור, כי זו יחידה מיליטריסטית מול יחידה מיליטריסטית". בקביעתו זו מפגין גורדון לא פחות מבורות ונראה כי אין הוא מכיר את ההבחנות המחקריות בנוגע לתפקידה של היחידה המילטרית, כפי שנלמדו מתולדות יפן ערב מלחמת העולם השנייה.^{72 73}
4. גם הקורס מבוא למחשבה מדינית⁷⁴ שפרופ' גורדון מלמד, מעורר תמיהות ופרובוקציות דומות. אם, כפי שהמרצה מציין, מטרת הקורס להעמיק חקור בשאלות כגון "מהו טבע האדם?", ו"מהו השלטון הטוב ביותר?", נותר המעיין בסילבוס תוהה אם לאיש הזה החותר לאנרכיה, למרקסיזם ולהאדרת הטרור, יש מושג או כושר לשפוט מהו משטר רצוי, ולמי. איש שעבורו חיילי השייטת המתגוננים אל מול המשט התורכי הפרובוקטיבי, הופיעו כ"פיראטים במים בינלאומיים"⁷⁵, ותקפו הגשת סיוע הומניטארי, בעוד שכל יודעי דבר, לרבות האו"ם, קבעו כי המצור על כלי הנשק לעזה היה חוקי; כי ישראל היתה נכונה להעביר את הסיוע האנושי בעצמה; וכי ההצגה התורכית לא היתה אלא התגרות, צריך להיות פסול מכל וכל להופיע בפני תלמידים ולהורות את משנתו הקיצונית.
5. ואף על פי כן, לא מעטים מ-400 המורים והסטודנטים מרוב האוניברסיטאות והמכללות בארץ, ביניהם שמות גדולים באקדמיה, אשר תומכים בסירוב מורים ותלמידים לשרת

67. http://old.tehrantimes.com/Index_view.asp?code=191568

68. <http://www.counterpunch.org/2009/08/24/boycott-israel>

69. <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-1612028,00.html>

70. <http://www.youtube.com/watch?v=jIbZKK9S9gU>

71. <http://www.mynet.co.il/articles/0,7340,L-4049822,00.html>

72. שם.

73. <http://news.walla.co.il/?w=90/1811262>

74. נספח ט"ז.

75. <http://www.counterpunch.org/2010/06/02/piracy-on-the-blood-red-sea>

בשטחים, ומבטיחים את גיבויים ותמיכתם באלה שיתמידו בסירובם, חתמו על מכתב תמיכה בניב גורדון, אשר שוגר לנשיאה כרמי בעיצומן של ההתנגשויות בינו לבין קהל שומעיו הנרגז באוגוסט 2009. חותמי המכתב, העלו על נס את "ניסיונו המבורך להעלות לדיון נושאים מהותיים וראויים בשאלת עתידה של החברה הישראלית" הסטודנטים החתומים "גאים להיות תלמידי של גורדון, שנמנה על אחד המעטים המקיימים הלכה למעשה את הערכים והעקרונות שהם מלמדים וחוקרים".

פעילות פוליטית דרך "ועידות בינלאומיות" ופרסומים "מדעיים"

חברי סגל רדיקליים אינם מסתפקים בהלעטת תלמידיהם את תורותיהם, אלא מבקשים לבנות תשתית עתידית להמשכיות דעותיהם. בנוסף הם מבקשים גם להרחיב את השפעתם בזירה הבינלאומית זאת על ידי זימון מחושב ותדיר של חבריהם לדעה, השמחים להזדמנות לבוא ולהטיף את דעותיהם האנטישמיות והאנטי-ישראליות תחת חסות וכסות אקדמיות, ועוד במימון גורמים אירופיים ובינלאומיים הנוהגים לפזר כספים על יוזמות רדיקליות בישראל, כגון "בצלם", "רופאים לזכויות אדם", "עדאלה" ודומיהן.⁷⁶ כינוסים "בינלאומיים" אלו, אשר כל משמיצי ישראל בעולם ששים לבוא וליטול בהם חלק, תחת כותרת אקדמית כלשהו, כדי לשוות להם מכובדות, תמימות, הגינות ואי-משוא פנים, מהווים במה להטייה אנטי-ישראלית קשה. אם אוניברסיטת בן-גוריון אינה חפצה להפוך לשותף פעיל ומתירני להפצתה של שנאת ישראל בעולם, אזי עליה לפשפש היטב בכוונות המארגנים, בתכני הכינוסים שבצל קורתה, ברשימת המוזמנים וכיוצא באלה, כדי להבטיח שהחופש האקדמי איננו מנוצל לרעה, כפי שהוא מנוצל כל ימות השנה, ע"י אנשי סגל שכל מאוויים להוקיע את ארצם בפני "מלומדים" באי עולם, ולהעצים את עצמם, על חשבון הציבור, כ"לוחמי חופש" אמיצים, נועזים, שוחרי צדק ודמוקרטיה.

כך לדוגמה, מדי שנה נערכות בעולם הועידות השנתיות של איגוד הגיאוגרפים הבינלאומי. בכל מקום נערכים ביקורי שטח כדי להראות את יופיה של הארץ המארחת ולהבליט תמות שנדונו בכינוס, ההיסטוריה של הארץ, מגוון אוכלוסיה ועושר תרבותה בצורה שקולה, מדודה, הוגנת, מאוזנת ורבת פנים. רק משהגיע תורה של ישראל לארח את הכינוס נרתמו הגיאוגרפים שלה, על כל פנים המארחים מבן-גוריון, למסע תעמולה כוזב ומחפיר שאף בן-תרבות לא היה מסכין לו.

1. בין 6 ל-12 ביולי, 2010 נערך כינוס כזה באוניברסיטת בן-גוריון,⁷⁷ שיותר מאשר למדו בו תורה, זרעו והפיצו בו דברי איבה והסתה שהיו לזרע פורענות. לכינוס זה, של 'הסניף האיזורי לאיגוד הבינלאומי של הגיאוגרפים', שנועד להתקיים לאחר מכן באוניברסיטת תל-אביב, הוקדמה "אספה מכינה" על ידי אוניברסיטת בן-גוריון, בשיתוף עם גדולי מחרימי ישראל הבריטים. כמובן, שלא יכול היה לצאת משיתוף זה שום דבר חיובי לישראל או לידע הגיאוגרפי המאוזן בעולם. שכן, הישראלים המשתתפים בקדם-הכינוס בבאר שבע, ואחר כך בכינוס בתל-אביב, טענו שהאיום הממשי על חופש הדיבור שלהם איננו בא מבחוח מפי אלה המחרימים אותם, אלא מבפנים, דווקא מידי המשתתפים הישראלים בכנס. אשר על כן, קדם-הכינוס האמור, וכמותו אחר שנערך בעין כרם בירושלים במקביל, בנושא מגדר, היו מיועדים ללבות דמוניזציה של ארצם בעיני המשתתפים הזרים, ולשלוח את אורחיהם חזרה כשונאים מובהקים של ישראל. ואומנם, הדעה הרווחת בימי כינוס וההכנה לו, היתה אחידה במשטמתה העוינת. ואם הצליחו

76. <http://www.ngo-monitor.org/data/images/File/Hebrewexecsummary.pdf>

77. נספח ז

כמה מן המשתתפים האורחים לשמר חזות של נייטרליות פוליטית ותעמולתית, היה זה למרות מאמצייהם הנלווים של ה"מלומדים" הישראלים, כיפתחאל, שיזמו את המכניות הקדם-כינוסיות על מנת להשמיץ את ארצם.

2. פרופ' דוד ניומן, ששמו הוזכר לעיל, נבחר לאחרונה לתפקיד דיקן לימודי הרוח והחברה. מדובר בעדות חותכת לכך שעמדות כוח אקדמי נגזרות מדעות פוליטיות, ובעדות לאווירה הכללית והחד-צדדית באוניברסיטת בן-גוריון המעודדת מינויים מסוג זה. ניומן חתום על עצומה המצהירה על "הבעת הערכה לסטודנטים ולמורים שלנו המסרבים לשרת בשטחים הכבושים"⁷⁸, פירושה המעשי של עצומה זו היא המרדת סטודנטים המשרתים בצה"ל, וכוונת זדון להריק את המדינה ממגיניה, השומרים בין השאר גם על חייהם של ניומן ומשפחתו. זוהי עמדה בלתי נסבלת בחברה המנוהלת על ידי ממשל דמוקרטי נבחר.

פרופסור ניומן היה מביע את עמדותיו הקיצוניות בירחון Geopolitics שהוא עורכו. בעקבות הסערה סביב ההטייה האנטי-ציונית באוניברסיטת בן-גוריון פרסם ניומן מאמר ב-Jerusalem Post, בו העלה את שאלת התם: "מה קורה לחופש הביטוי שלנו?"⁷⁹ (What is happening to our freedom of speech?), בו קבע כי: "הקהילה האקדמית כאן מראה סימנים של חוסר-סובלנות גובר, ומנסה למנוע ויכוח פתוח וחופשי". הוא שח לקוראיו כי 40 מלומדים בינלאומיים מומחים בגיאופוליטיקה "היו בדרכם לישראל כדי ליטול חלק בכינוס בן שבוע ימים, הכולל גם סדנאות שטח, כדי לדון בסוגיות גבולות, טריטוריה וקונפליקט בעולם של גלובליזציה". אך למרות קביעתו במאמרו כי קיום קדם הכינוס בבאר שבע היה אות לכך שמשותתפיו ידעו להבחין בין ביקורת פוליטית לבין למדנות "מדעית", הרי שעצם קדם-הכינוס שהוא היה מיוזמיו וממתכנניו, נבע ממניעים פוליטיים ואידיאולוגיים מובהקים. שהיה תכליתו של קדם-הכינוס הייתה להכין את הכנס כך שהעמדות הנכונות ישמעו, והנושאים השונים שיידונו ימוסגרו בהתאם לתפיסת עולם הפוליטית. בהיפוך תפקידים מדהים, במקום להיעקר מן הסביבה האקדמית שהוא מנצל לקידום דעותיו, ובמקום שהשלטונות ימהרו לאסור קיומה בארץ מכל וכל של סדנא להפצת שנאה ושטנה נגד ישראל כפי שאכן קרה, הופיע ניומן כקוזק הנגזל וטען בחוצפה כי הוא ועמיתיו אוימו במסרי דוא"ל עוינים מצידם של סטודנטים וארגונים סטודנטיאליים.

3. אם כן, הפרדוקס רק מתחדד: דיקן אוניברסיטה, המלין על החנקת חופש הביטוי, הוא גם זה העומד בראש המסע נגד קבוצות סטודנטיאליות המנסות להלחם על מנת שחופש זה יישמר לכל. ההנחה כי חופש ביטוי ישנו רק לצד אחד, ואילו על האחרים לשים מחסום לפיהם, איננה מקובלת לפי שום מבחן הוגן ובלתי משוחד. זאת ועוד, הסטודנטים נזעקים להגן לא על פרט זה או אחר, אלא על המדינה בה הם גדלים ועליה הם נקראים להגן, ואילו ניומן מבקש להקריב את המדינה על מזבח שנאותיו והשקפותיו הקיצוניות. לדידו, נגרם נזק הרבה יותר חמור לישראל מהשתקת קולו וקול עמיתיו מאשר מהניסיונות הכושלים להטיל חרמות עליה. על כן, בהיתממות מקוממת הוא קרא לאפשר לאורחי הכינוס, אפילו כאשר מדובר במבקרים עוינים לישראל, לראות במו עיניהם את חיוניות הויכוח החופשי בקמפוסים הישראליים. הוא גינה את ה"מתחזים הפטריוטים" המעמידים פנים כי הם דואגים למדינה יותר ממנו, אך בפועל הם "מבקשים לכפות על כל השאר את השקפת עולמם הצרה, הסגורה והמצומצמת". אשר על כן, הוא קבע כי נוכח האתגר הזה לדמוקרטיה, הוא איננו יכול להיות דומם ונטול-תגובה. הוא נימק בכך את יוזמתו לארגן את קדם-הכינוס עבור משותתפיו הזרים, כדי שהם יוכלו לזעוק במלוא גרונם את ביקורתם על ישראל, אך בפועל, מעט מאד מזה הושמע, ועיקר

http://www.seruv.org.il/UniversitySupportHeb_Print.asp .78

<http://www.jpost.com/Opinion/Columnists/Article.aspx?id=180519> .79

הקולות הצורמים, היו של אנשי הסגל של בן-גוריון, אשר ביקשו לרומם את עצמם בעיני עמיתיהם שבחוץ, גם אם מדינתם, ובעיקר אם מדינתם, תוקע ותינזק השימוש בכסות אקדמית כבמה להשמעת ביקורת פוליטית חוזרת שוב ושוב בכנסים בהם מעורבים המוזכרים לעיל.

4. טלו לדוגמא את נייר העמדה⁸⁰ שהגיש יפתחאל לכינוס, ושכותרתו בישרה: "ניהול טריטוריה וקונפליקט אתני: אפרטהייד זוחל והשטח האפור בישראל פלשתין". ברור מאליו, שאם "מלומד" זה, שאינו יודע להבחין בין אפרטהייד מכוון כבדרום אפריקה, לבין עולות כלפי פלשתינים בישראל, ושניהם זוכים לאותה הגדרה גורפת ומעוותת אצלו, אזי כיצד נמנה אותו ללמד את צעירינו להבחין בין מושגים, לנתח אותם ולהקנות להם דעת וחוכמה? גם חברו לדעה, אריאל הנדל מתל-אביב, שהגיש לכינוס נייר רב משמעות בנושא: "תנועה, המשכיות ושליטה על שטח: המקרה של השטחים הפלשתיניים", מבשר מראש על עמדתו הפוליטית עוד בטרם פתח בניתוח כלשהו של הסוגיה. ואילו ד"ר ארז צפדיה, ממכללת ספיר, החרה החזיק אחריהם בכותרת מתלהמת משלו: "התליית החוק: לאומיות אתנית, קולוניאליות, וישובים ללא אישור בגדה המערבית". כמובן, שאיש מן הדוברים לא עמד לצידה של ישראל באותו כינוס, מן הסתם לא משום שלא נמצאו, אלא משום שלא הורשו, ללמדך על החד-צדדיות המכוונת מראש על ידי המכוונים.

5. הרעלת ה"אפרטהייד" שיפתחאל מפיץ במאמריו קיבצה סביבה את אויבי ישראל, מביה"ד הבינלאומי בהאג ועד לערביי ישראל, שרואים בו את נביאם ומושיעם, חזרה על עצמה עד מאוס באותם נימוקים שקריים ומעוותים, שאין בינם ובין מדע מאומה. הוא חזר על תיאורו הכוזב של המשטר הישראלי כ"אפרטהייד", במאמר שפרסם ב-2009 ב-Planning Theory,⁸¹ בו טען מהרהורי ליבו כי "השטחים האפורים הנרחבים בערי ישראל בנות זמננו, מורים על צמיחתם של טיפוסים חדשים של יחסים קולוניאליים, המנוהלים על ידי תהליך של אפרטהייד זוחל". אותו ההמנון המייגע חזר על עצמו במאמרו ב City ב-2009,⁸² שם הוא טען כי "בהקשר הישראלי המדינה האתנוקרטית כפתה על הבדווים הילידים להתגורר בשטחים אפורים מוכי עוני וספוגי פשע".⁸³

6. כללו של דבר, למרות שקדם-הכינוס נכשל במשימתו לשכנע את האורחים מבחוץ שישראל הנה מדינה אתנוקרטית וגזענית של אפרטהייד, הרי המאמץ שנעשה ע"י יפתחאל וניומן בסיוור השטח שהם ארגנו, ושנועדו להכפיש את ישראל, ע"י הצגה של המחזות המבישים ביישובים הלא-חוקיים בנגב, שנעשו באופן פרטי באמצעות מחטפי אדמות מדינה תוך קריאת תגר על השלטונות, בכל זאת הצליחו להדביק מקצת מן הבוץ שהותז על המדינה ומוסדותיה. כל זאת כמובן, על ידי מרצים באקדמיה הישראלית - שכירה של המדינה שמספקת את מטה לחמם. אחד הסיוורים הובל ע"י יפתחאל עצמו, בחסות שערורייתית של המחלקה לגיאוגרפיה ולפיתוח סביבתי של האוניברסיטה. כמובן, שכאשר עמדת המנחה הייתה חד צדדית, שארצו זרועה אפרטהייד, ולא היה מי שיתנגד לה או יסתור אותה, כמו שקורה בשוטף בשיעוריו בקמפוס, ותחת ההדגמה המעציבה בשטח של מצב החושות הבדוויות, לא היה מנוס כי הרושם העגום יוותר על המבקרים, ומטרתם הנלוזה של המתכננים תבוצע. תמהני האם הנשיאה, הרקטור ושאר חברי ההנהלה של אוניברסיטת בן גוריון מוכנים לספוג את ההשמצות הללו על ארצם, שהיו בחינת יריקה בפניהם, ולהעמיד פנים שגשם ברכות ירד על שדות הנגב

80. נספח ז.

81. <http://plt.sagepub.com/content/8/1/88.abstract>

82. <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13604810902982227>

83. שם.

השחונים. לקונטרסט ראוי להזכיר, כי יפתחאל מתגורר ביישוב עומר הסמוך, אחד היישובים המיוחסים והמשגשגים בנגב, שם אין דריסת-רגל לבדווים. אם כן, השתתפותו האישית ביצירת מדינת האפרטהייד ראויה לתהייה, ועוד יותר תרומתו ליצירת השטחים האפורים אליהם נדחקים הבדווים האומללים, מספקי מחקריו ופרנסתו.

7. פרופ' דוד ניומן הוביל⁸⁴ סיור שני לשטחי יו"ש כדי להדגים שם את "הגבולות, היישובים והקונפליקט בגדה", לא כדי להשלים את השכלתם החסרה של הזרים, אלא במטרה לשכנע את שארית המפקקים עוד, לאחר ביקורי הזוועה בחושות הבדוויות, בנטיותיה הקולוניאליות של ארצו. בשוב האוטובוס מן הסיור, הוא נעצר במחסום צבאי, וחילת המוצבת על משמרתה שאלה לנקודת המוצא שלו. נאמר לה כי הוא בא מן ה"שטחים הפלשתיניים", וכאשר היא שאלה שאלות נוספות, התפרץ ניומן עליה ביללות חצופות על שהיא מעזה לעכב "מלומדים בעלי שיעור קומה בינלאומי". כל כך חד צדדיים וצרי אופק הינם מנחי הכינוס והסיורים הללו, אשר למרות שבגרונם מתנגנים המגוון, הרב-צדדיות, הניתוח, הידע והלמדנות, הם בחרו שלא לבקר באף יישוב ישראלי, למרות שהיהודים מהווים חלק מן המגוון האתני אותו הכינוס התיימר להציג בפני המבקרים. המסיירים פגשו אך ורק בדווים ופלשתינים מסכנים, "המדוכאים" ו"המנוצלים" על ידי ישראל. שכונותיה הדלות של באר שבע בעצמה, בה נערך קדם-הכינוס, בהן מצטופפים עולי רוסיה קשי יום ועולי אתיופיה מרוששים; או מפגש עם תושבי שדרות שסבלו מנחת זרועם של אנשי החמא"ס; או הסבת תשומת הלב לכך שפליטים יהודים מארצות האסלאם שהתיישבו בנגב היו מספקים דוגמא ומופת ליישוב פליטים ושיקומם המוצלח; או איכרים יהודיים בנגב המאוימים ע"י שודדים בדווים חדשות לבקרים, היו מספקות מעט איזון לתעמולת הזוועה נגד ארצם שהמנחים הציגו בהתלהבות מוטה לאורחיהם. אך לא זו היתה תכליתם, הם התכוונו רק להרע ולנאץ, אזי מדוע שיישנו מדרכם הנלוזה?

8. פעולה קיצונית מסוג אחר מצד סגל אונ' בן-גוריון, התרחשה כאשר עמותת "איילים"⁸⁵ הפועלת ליישוב סטודנטים בגליל ובנגב, אמורה היתה להופיע בפני הסטודנטים של האוניברסיטה, אך מרצים התלוננו כי "זה גזעני מאד, הם פועלים רק בקרב יהודים". הרי יודעים הם כי גם בסוכנות היהודית ובאגודת יוצאי בסרביה, ובהתאחדות יוצאי צפון אפריקה ישנם רק יהודים. לו באנו לאסור עליהם להתאגד מחשש גזענות, אזי גם התאחדות הסטודנטים הערבים בקמפוס היתה מתחסלת, וכך האגודות השונות לזכויות הבדווים. יש לציין כי הועדה המרכזת של האוניברסיטה אישרה לאנשי העמותה להופיע בדקות הראשונות של כל שיעור, ובמכתב שהפיצה לדיקני הפקולטות, נאמר כי נציג "איילים" יזדהה בפני המרצים בטרם יקבל את רשות הדיבור. אלא שכמה מרצים, שאינם חסים כלל על התלמידים כאשר אנשים אנטי-ציוניים קיצוניים כגרינברג וגורדון מכלים את זמנם בהבלים ריקים, נזעקו לפתע על שהעמותה פונה לסטודנטים יהודיים, בתואנה כי הם מקימים "התנחלויות במרחב האורבאני בתוך הקו הירוק, תוך שימת דגש על התנחלות בערים בהן חיים יהודים וערבים יחדיו". הם, שפוליטיקה זועקת מגרום כל הימים, פתאום נזעקו לכך ש"איילים" היא "אגודה פוליטית", והרי פעילות פוליטית אסורה, רחמנא ליצלן. מנכ"ל האגודה, מתן דהן, ניסה לשכנע בצדקת דרכו בנימוקים ציוניים בריאים של התיישבות, אבל הוא, בתמימותו, כנראה שכח שבאונ' בן-גוריון אלה הם נימוקים מיושנים, בלתי רלבנטיים שהעלו חלודה. נימוקי "שוויון" נטלו את מקומם לבלי שוב. ואמנם, הוא יכול היה להתגונן רק בתואנה כי הוא מקבל גם מועמדים ערבים לכפרי ההתנחלות הציונית שלו.

9. אחד המעוררים את סוגיית "ההתנחלויות" היהודיות בנגב המפלולת היה מרצה להיסטוריה

84. נספח ז

85. <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4083778,00.html>

בשם ד"ר נחום קרלינסקי⁸⁶ - המלמד, כצפוי, קורס על זהות ישראלית והמאבק לעיצובה. גם הוא, כמובן, מתמקד ביחסים בין קבוצות יהודיות לבני החברה הערבית והבדווית. הוא גם הציע לקיים סיורי שטח ומפגשים עם "אנשים שיאירו מכלי ראשון היבטים של שלל הזהויות הישראליות". הוא מדבר בלשון בוטה על "מזרחים כקרבנות של הציונות"⁸⁷, זאת למרות שרוב מוחלט של המזרחים הציוניים גאים בזהותם הציונית ובהצלחתם על ידי התנועה הציונית מגורל יהדות אשכנז.

עדויות סטודנטים⁸⁸

המציאות החמורה כפי שבאה לידי ביטוי עד כה ממחקר זה משקפת שליטה מוחלטת של תרבות תקינות הפוליטית מסוג פוסט-ציוני. נראה כי מי שאיננו מסכים עם ה"עמדה" התקנית, יסכן את קידומו ומעמדו במידה וייחשף. זאת ועוד עולה החשש כי אקדמאים רבים יבכרו שתיקה על פני נקיטת עמדה עצמאית. אותם בודדים אשר משמיעים את קולם הלא-תקין פוליטית, מוקעים ומודרים, מבוטלים כ"קיצוניים", כתביהם מתוארים כ"לא מדעיים", זאת כמובן בניגוד למדע הטהור הטמון אך ורק בהגותם של הפוסט-ציונים. המדע הטהור, מונצח ומטופח אך ורק בכיתות סגורות בהן הפוסט-והאנטי ציונים מזמינים אלו את אלו, מעלים בדרגה זה את זה, שולחים לכינוסים ולשבתונים זה את זה. אפילו באירועים ציבוריים שונים שהאוניברסיטאות ומכוניהן יוזמים, כגון טקסים, כינוסים, התוועדויות של חברי הנאמנים, חלוקות פרסים או הרצאות להשכלת הציבור, לעיתים רחוקות ימצא חבר סגל אשר דעותיו אינן תקינות פוליטית. מציאות זו מקוממת את הציבור, שמיסיו מממנים מוסדות אלו, ולא פעם גם תורמים נכבדים מן הארץ ומחו"ל מביעים מורת רוח מן המצב המעוות הזה. רק בשעה שהמורד הלא-תקין זוכה בפרס ובהכרה בינלאומיים שהאוניברסיטה רוצה להתבשם בהם בזכותו, מואילה היא לכוף ראשה ולא להזכיר את שגיונותיו.

לפי שאת האמת אין לעצור, וכל הניסיונות לסכור את הפיות סופם שלא יעלו יפה, אין חשש כי אבירי התקינות יוכלו להתמיד במעלליהם כאשר יחשפו במערומיהם. אלא שבינתיים דורות חדשים של צעירים מבטיחים החוששים, ובדין, לקידום באקדמיה, נאלצים לכוף ראשם לכללים הקיימים ואינם מעזים למרוד בקול. נצבט הלב על המחיר שעוד יאלץ העולם האינטלקטואלי לשלם ועל הייסורים שעוד יציבו בדרכם של הוגים חופשיים ואמיצים, עד אשר יחזרו הציונות, ההיגיון הישר וההגינות הישנה, לאוניברסיטאות.

הנה כמה ממוטיבים מכאיבים ומבלבלים אלה, כפי שנקלטו בעדויותיהם של סטודנטים שלוקטו ע"י אנשי תנועת "אם תרצו", הצעירים הללו אשר אינם מוכנים לשתוק עוד.

א. רחל אברהם, תלמידת תואר שני בגיאוגרפיה, העזה ונקלעה לויכוח עם אורן יפתחאל בכיתה שהוא מנחה. בשיעור שהתקיים ביום 14 באפריל, 2010 העירה רחל כמה הערות למרצה שלה, ובין השאר כי הוא מלמד "עובדות" שגויות. לתדהמתה, בעקבות האירוע, היא זומנה לשיחת הבהרה עם ראש החוג לגיאוגרפיה אבי רובין, שבעקבותיה באה סדרת חילופי מסרים אלקטרוניים בינו לבניה. אז התברר לה, כי רובין מקבל במלואה את גירסתו של יפתחאל, מבלי שכלל התייחס לדבריה או נתן לה הזדמנות ראויה להוכיח את טענתה. היא

⁸⁶. <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4083778,00.html>

⁸⁷. לא מצאתי ציטוט של זה, יתכן שרפי ישראלי הביא ציטוט זה מהכרתו את את קרלינסקי

⁸⁸. עדויות הסטודנטים נאספו והוקלטו בשנות הלימודים תשס"ט, תש"ע ותשע"א במפגשי ראיונות שנערכו בחודשים 05/2009, 06/2010 ו 06/2011 שמות הסטודנטים המלאים שבהרו להשאר בעילום שם מצויים בידי "אם תרצו" ואינם מצויינים במסמך זה לאור חששם לעתידם האקדמאי.

היתה צריכה לדעת כי זכות הדיבור וחופש הביטוי שמורים רק לתקינים פוליטיים ונשללים ללא היסוס ממתנגדיהם. מכל מקום, היא פנתה לאיגוד "מוניטור האקדמיה הישראלית" ולסיוע משפטי לקראת קביעת מועדים לביטויים. אומץ ליבה והתמדתה של רחל, נעוצים בתחושת הצדק של רחל, אך גם בעבודה כי רחל עלתה ארצה לאחר לימודיה בחו"ל, שם נחשפה למסורת לימוד אחרת, פלורליסטית. בעדותה היא מספרת:⁸⁹

"בימים 14-15 באפריל 2010, חיברתי שני סיכומים אודות יפתחאל, במסגרת שיעורי "פרקים נבחרים בגיאוגרפיה של המזרח התיכון". אחד מהם הראה כי אחד מפרקי הקריאה שהוטל על הכתה היה בלתי מדויק עובדתית, ונותר ללא טעונו-נגד במאמר נגדי כלשהו. החיבור השני היה מבוסס על רישומים מן הכתה המקבילה אותה לימד עוזרו של יפתחאל- ניר כהן. התכוונתי להמשיך ולחשוף את אי-הדיוקים וההטיות אותם הקנו לנו בכתות אלו, כי בהיותי פרו-ישראלית, זה היה הדבר הנכון לעשותו.

1. אולם במהרה נוכחתי כי המערכת של אוניברסיטת בן-גוריון לא תשב בחיבוק ידיים ולא תאפשר לי להביע את חופש הביטוי שלי, כדי להעלות את המודעות לאינדוקטרינציה האנטי-ישראלית בכיתותיו של יפתחאל.

2. ביום 16 באפריל קיבלתי מראש המחלקה, אבי רובין, את הדוא"ל הבא: "ההשמצות שלך נגד יפתחאל וכוהן הובאו לידיעתי. אני מבקש לפגוש אותך ולדון בהסתעפויות האפשריות של עניינים אלה. אנא סורי למשרדי ביום 26 באפריל לדון במצב, ואם את עסוקה בשיעור, אנא הודיעי כי עליך להעדר למשך 20 דקות, על פי בקשתי".

3. כמובן שנחרדתי לקבל מסר בסגנון כזה, הואיל וקודם לכן למדתי קורס על החברה העותומנית מאבי רובין, כאשר באתי מחו"ל לשנת לימודים בבן-גוריון, והשיעור היה מאוזן לחלוטין. וכאשר בגרתי מלימודי, ובאתי להמשיך בלימודים מתקדמים, הוא אף כתב לזכותי המלצות והשפיע עלי כי אמשיך ללמוד באוניברסיטה זו. אני כה חיבבתי אותו כמורה, עד כי שיגרתי לו הזמנה לחתונתי, אשר על כן כה הופתעתי משינוי הטון במסר שלו אלי. למרות זאת עלי לציין, שבפגישה אחרת הוא הדגיש, שאם כי לא יוכל לעשות מאומה בקשר לסגנון ההוראה של המרצה מפאת קדושת ה"חופש האקדמי", הרי הוא ודאי יצדד בי אם ציוני בקורס יסבול מפאת אי-הסכמה עניינית עמו, או אם יפתחאל ינהג בי בגסות. נשמעתי לעצה שקיבלתי ולא השיבותי למסר מפתיע זה.

4. תוך כך, החיליתי בקשר עם ישראל דוד, אחד המרצים הפרו-ישראליים בקמפוס, ועם דנה ברנט, אחת מפעילי "מוניטור האקדמיה הישראלית", כדי להיוועץ בדרך הטובה ביותר להשיב למכתב ראש המחלקה. הגענו למסקנה, שאם אסתכן שוב בהשמעת דעותיי כפי שעשיתי עד כה אני עלולה להיענש, על כן התקשרתי עם עו"ד חיים משגב מת"א שהומלץ בפני כבעל ניסיון בתחום. הוא הסכים להשיב בשמי לרובין, והציע כי לא אגיב גם למסר נוסף שבא ממנו באותו היום, המאיץ בי לזרז את קביעת מועד המפגש בינינו.

5. ב-20 באפריל, התקשרה מזכירתו של רובין וביקשה לקשר בינינו, אך הואיל ועמדתי על כך שלא אומר דבר ללא נוכחות פרקליטי, טילפן רובין עצמו, הכחיש כי חשב לענוש אותי, הסביר כי סיכומי על יפתחאל הקשו עליו, וכי הוא רק ביקש לשוחח עליהם. הוא טען בפני כי "מוניטור האקדמיה הישראלית" לא שמה את האינטרס שלי בראש מעייניה, וכי כל רצונו להגיע

89. זהו תימצות של הגירסא המלאה מאנגלית ראה:נספח ח עמ' 17-12.

לאיזו פשרה ביני לבין יפתחאל, ללא התערבות חיצונית. הוא גם טען כי משגב נתן לי יעוץ גרוע, וכי הוא ייצג את האינטרס של "מוניטור האקדמיה" ולא שלי כסטודנטית. לאחר התייעצויות פרטיות נוספות, החלטתי להשליך את יהבי על תום דרכו של רובין, בתקווה כי המחלוקת תיושב בהקדם בדרכי נועם בה בעת החלטתי כי לא אסכים לתקן את סיכומי על יפתחאל אלא אם כן הוא יתקן את דרכי הוראתו לכלול בהן גם זוויות והיבטים אחרים, שונים משלו. הייתי נכונה לתת לו הזדמנות להשיב למתקפותי החריפות נגדו באתר של "מוניטור האקדמיה", בסוברי לתומי כי העניין עומד לפני פתרונו, אם אך אנמיך את הטון הלוחמני שלי.

6. אלא שהעניין הסתבר, רובין האשים אותי בשקר על מה שדיווחתי מן הויכוח בכיתה, בהסתמכו על גירסת יפתחאל, ואני ציפיתי שלמפגש הבא עם רובין אבוא מלווה ע"י איש חבר הנאמנים של האוניברסיטה שתמך בי נגד יפתחאל. אשר על כן השבתי לרובין כי לא אוכל לפגוש אותו ללא פרקליטי, אם הוא ממשיך לחשוך בי כי שיקרתי, בעוד יפתחאל הוא אשר שיקר.

לא פרטי ההאשמות ההדדיות הן החשובות כאן, כי אין בידי חיצוניים לויכוח לפסוק בין הניצים. העיקר הוא שתלמידה זרה, המאמינה בישראל ובציונות, שבאה לרכוש דעת באוניברסיטה בארץ, לא רק יוצאת מזועזעת מרמת השנאה העצמית של פרופסור ישראלי, שמטפף לתלמידיו רעל שקרי על ארצו ומסרב לקבל דברי ביקורת, אלא שגם ראש המחלקה שלו, ההגון וישר לעצמו, מוצא עצמו אנוס לבכר להגן על עמיתו מאשר לצדד בסטודנטית זרה, הרגילה לסטנדרט אחר של התנהגות וציפיה ליחס אחר כלפיה ולהתייחסות הוגנת יותר של מוריה לארצם ולעמם. מציאות עגומה זו עלולה להשפיע על סטודנטים זרים אשר ישקלו ללמוד באוניברסיטה, וכמו כן המשך מגמה מסוכנת זו עלול להביא גם את חבר הנאמנים לחדול ולתרום כספים למוסד.

ב. במקרים מצערים נוספים, כמו של הסטודנט תמיר כפרי, שהגיש עבודה בקורס על טרור אירופי ופלשתיני, לידי המרצה גלית בן-ישראל, נמצאה הורדת נקודות לא-עניינית מן הציון. הסתבר כי בעת שהתלמיד תחם את תחום פעילותו של אש"ף הוא ציין כי הוא "ארץ ישראל השלמה, שתי גדות הירדן". המרצה מחקה ותיקנה: "פלשתינ המאוחדת".⁹⁰

ג. עדויות נוספת אלון:

בסוף שנה זו (תשע"א) אשלים את חובתי במחלקה לפוליטיקה וממשל ואבחן בכל קורסי המבוא במחלקה. במהלך השנתיים הללו הבינתי כמה דברים. ראשית, הרגשתי הכללית היא שבכל קורסי החובה לומדים כמעט את אותו הדבר. בכל קורסי החובה שוב חוזרים המאמרים והטקסטים של קימרלינג, מרקס, זיסר, סעיד ועוד. הדבר היחיד שמשתנה, גם זה לא תמיד, זו הכיתה. כאשר מנגד מדי פעם אנו נדרשים לקרוא טקסט של הנטיגנטון, ברור שזה רק לצורך מראית עין של "איזון". אך מעבר ללימודים הבנתי וגם הרגשתי שעם דעות כמו שלי, אין לי לאן להתקדם במחלקה. מבט על מרבית עוזרי ההוראה מגלה שרובם ממשיכים את דרך מחשבתם של המרצים. לאחרונה אף התברר לי שהמתרגלים החדשים השנה יהיו אותם אלה שהפגינו מולי בהפגנה בתמיכה במשט הטרור מטורקיה והועמדו לועדת משמעת, והם אלו שטוענים שוב ושוב שסותמים להם את הפה. אותם מתרגלים מובילים את ההפגנות האנטי-ישראליות, הם אלה אשר מייצרים פרובוקציות אנטי-ישראליות וכמובן שהם הראשונים להגן על המרצים כביכול בשם החופש האקדמי. במהלך השנה הרגשה זו קיבלה חיזוק משמעותי בשני מקרים שונים. בפעם הראשונה הייתה זו הרגשת תדהמה וזאת לאחר שנכחתי בהרצאת אורח

של של פרופ' ג'פרי אלדרמן, מלומד בריטי, בנושא חופש אקדמי וחובה אקדמית. ההרצאה הייתה חובה לתלמידי תואר שני ושלישי ולמזלי הצלחתי לשמוע אודות ההרצאה ולהזמין עוד 5-6 סטודנטים לתואר ראשון בטוענה שזו הזדמנות לשמוע משהו שונה. ואכן לכולנו, וחלק מחברי היו בסיום לימודיהם לתואר, היתה זו הפעם הראשונה לשמוע הרצאה שונה מדרך כלל. פרופ' אלדרמן דיבר על כך שיש גבולות לחופש הביטוי, ובנוסף קבע שטיפש מי שלא חושב שמדינת ישראל נמצאת במצב מלחמה מרגע הקמתה ועל כן הגיוני שישנן הגבלות לחופש הביטוי. כמוכן היה זה עבורי חידוש לשמוע שבמקום שבו כל כך אוהבים לשחוט פרות קדושות מישוהו העז לומר שהחופש האקדמי אינו פרה קדושה. ייתכן וזו הסיבה שחבריי ואני נאלצנו להתגנב להרצאה זו. לא הסכמנו עם כל דברי פרופ' אלדרמן אך בהחלט היה לנו העונג לשמוע דעה אחרת. אך לא כך חשבו תלמידי התואר השני והשלישי. הן בשאלות אליו בהרצאה, אך בעיקר בשיחות הסגורות איתם מחוץ לכיתה, הבנתי את המצב העגום. אותם מאסטרנטים ועוזרי הוראה לא יכלו לקבל את דבריו של פרופ' אלדרמן שעמדו בסתירה לדברי המרצים הנערצים שלהם. הם ליגלגו עליו וטענו שלא היו צריכים להזמין מלכתחילה. בין היתר אמרו כי לא צריך לתת לאדם כזה את זכות הדיבור והם אינם מעוניינים לשמוע קול שכזה אצלם בקמפוס. הם פוסלים קולות שכאלה. שם הבנתי סופית את האורולזים של אלו המדברים גבוהה בשם החופש האקדמי, והם הם אויבי המחשבה החופשית. מקרה נוסף שממש הרתיע אותי היה בחודש מרץ האחרון. בסוף החודש הצטרפתי למכתב סטודנטים שנשלח לנשיאת האוניברסיטה בעקבות החרם של אוניברסיטת יהונסבורג כנגד אוני' בן גוריון ובו בקשה מהנשיאה לטפל בגורמים שהביאו עד הלום. מיד לאחר מכן, חלק מחברי לתנועת 'אם תרצו', סטודנטים נוספים שחתמו על המכתב לנשיאה, ואני, קיבלנו מיילים לדואר האישי שלנו מדיקן הפקולטה למדעי הרוח והחברה, פרופ' ניומן, ובהם מאמרים של פרופ' ניומן (מעיתון 'הגר'וזלם פוסט) בנושאי חופש אקדמי, 'אם תרצו' ועוד. החדירה לפרטיות והניסיון המיידית לשנות את דעתנו עורר פי פחד שמא דעותיי פסולות בפקולטה ולשיטת ניומן עלי לציית לרוחו וללכת בתלם. מקרים אלה נוספים לרוח השוררת במחלקה ושלעיתים גורמת לי שלא להתבטא בהרצאות ולהעדיף את השתיקה מאשר לפתוח את פי ולזכות להערות עוינות ולמבטים נוטפי איבה לנוכח אמירה לא פוליטיקלי קורקטית לשיטתם.

מעדויות אלו, וממחקרים קודמים אשר ריכזו עדויות נוספות, עולה תמונה עגומה ומסוכנת. סטודנטים רבים, מפחדים להביע את דעותיהם. זוהי מציאות אנטי-אקדמאית בעליל, שאיננה מאפשרת הכשרה ראויה של סטודנטים.

פרק 5

הרהורי סיכום וגילוי דעת אישי, פרופ' רפי ישראלי

מן המפורסמות היא שהמסורת התרבותית של העולם המערבי על שורשיו היודו-נוצרית ויניקתו ממוסר הנביאים, מטילה על האינטלקטואלים להצליף בשוטיהם בשלטונות כאשר הם נרדמים על משמרתם, עושים מעשי עוול או חוטאים לאמת. בה בעת יש למלומדים מחויבות כלפי עמם וארצם כאשר קמים להלעיז עליהם, לרקום תעמולה שקרית נגדם, או לטפול עליהם אשמות ולהטיל עליהם חרמות ונידויים, כל זאת לא מפאת שהם מגויסים לעניין הממלכתי, שכן דרכו של אינטלקטואל ראוי לשמו היא למרוד בגיוסו מטעם, אלא בשל אותה דבקות עצמה באמת, ואותה התקוממות נגד עוול ושקר.

בעשרות השנים האחרונות חל היפוך יוצרות וערכים. נשבינו בקוריה של תקינות פוליטית הרסנית שפירושה כיום בישראל היא הצלפה עצמית תוך אימוץ קני המידה המוסריים המפוקפקים של אויבנו. האינטלקטואליים הפוסט-ציונים מבקשים בצורה שיטתית לספק תימוכין לטיעוניהם העקלקלים ביותר של האויב, ומסתפקים בשתיקה מביכה עת הצד הישראלי מותקף, ובכל עת כאשר נעשים לצד הישראלי עוולות.

והנה אבקש לספר כדי לסבר את עיני ואוזני, ואני מעז לחשוב שגם את מצפוני, של הקורא, כמה מקרים מזדמנים מן החיים שאירעו עימי.

פרופסור מכובד מן האוניברסיטה שלי הופיע יחד עימי בפני מאות שוחרים של האוניברסיטה בחו"ל. הוא דיבר בענייניו בצורה מעוררת כבוד וזכה בצדק להערכה רבה. בתורי הייתי אמור לשוחח על מכשלות אוסלו, אך הוא קם להתערב בדברי, בתואנה שאלה הם דברי פוליטיקה; לו כתב מחקר חדש על אוסלו והיה לו מה להציע מעבר למה שהוא קרא בעיתון הבוקר, ניחא, זוהי קנאת סופרים מבורכת, אבל לתאר את דבריו של חוקר בתחום כפוליטיקה, בעוד ש"תיקוניו" שהסתמכו רק על קריאתו של עיתון מסוים ועל הדעות ה"תקינות" שגיבש לעצמו, כאמת, היה זה כאילו קמתי אני מתוך ידיעתי הכללית את המקרא ומתחתי ביקורת שוללנית טוטאלית על דבריו המלומדים על יהושע בן נון. לא היה עולה על דעתי לפעול כן. זהו עיוות בוטה שמצד אחד אותו מלומד גדול היה הולך לקצה תבל לבדוק הערת שוליים למחקריו הגדולים שרב הכבוד כלפיהם, ובה בעת הוא מרשה לעצמו לשלוף משרוולו ללא בדיקה וללא יכולת בדיקה שלילה מוחלטת לדברים בדוקים שהושמעו בפניו אך לא עלו בקנה אחד עם תקינותו הפוליטית. העובדה שהסכם אוסלו קרס כפי שנחזה אז בויכוח, למורת רוחו הגמורה על ה"פוליטיקה" שבה, מן הסתם לא גרמה לו לשנות דעתו גם היום. הוא ודאי ממשיך בצד מחקריו הגדולים בתחומו גם להצדיק בסמכותיות הכרוכה בתוארו את אוסלו ומכשלותיה, גם לאחר שנתרסק ועבר מן העולם. אגב, גם בהופעות נוספות מטעם האוניברסיטה, דאג תמיד היו"ר מטעמה ל"הצטדק" על הרצאתי שלא "ייצגה את האוניברסיטה", בעוד הצטדקות כזו מעולם לא הושמעה למיטב ידיעתי על הרצאותיהם המקצועיות של אחרים שהלכו בתלם התקינות.

לפני שנים אחדות, בעיצומה של האינתיפאדה הראשונה, נזדמנה לארץ משלחת הודית לכנס דו-לאומי על פיזיקה שמכון וייצמן ארח. נעניתי להזמנה לדבר בפניהם על הטרור, ונמצא שציינתי כי הטרור הוא איסלאמי בעיקרו, לפי שרוב מעשי האיסלאמיקאזה, שנקראים בטעות "טרור של התאבדות", נעשים על ידי מוסלמים, מבלי לדעת כי חלק מן האורחים ההודים היו מוסלמים, וגם לו ידעתי ספק אם הייתי משנה אבחנה זו מעיקרה. מארגן הכינוס, פיזיקאי ישראלי עילוי ידוע שם, קם לתבוע עלבון אורחיו וטען כי אין טרור אסלאמי וכי הוא מתפלא כיצד קיבלתי משרה באוניברסיטה עם "דעות פוליטיות" כאלה. גם הוא ניזון על ידי תקינותו הפוליטית, ששופרה מעט ע"י רגישותו המובנת לאורחיו, אבל השתלחותו חסרת היסוד לא הייתה בעובדות שלא יכול היה לסתור, אלא על תעוזתי שאמרתי אותן. אמרתי כי הכרתי ללא עוררין בזכותו המוחלטת לבורות, אם כי לא הייתה זו חובתו להפגינה בפומבי, וכי הואיל ואני הוזמנתי לדבר בפני אורחיו ולא שכפיתי עצמי עליהם, אזי שינהג בכבוד למרות בורותו.

דברי אלו אינם חידוש לכל מי שמצוי באקדמיה ובתקשורת שלנו ובמוסדות אומנות ותרבות, ועוד בשכבת האינטלקטואלים. אין בהם חידוש מפאת אוירת המחנק האינטלקטואלי השורר באוניברסיטאות המערב ובעקבותיהן בארצנו, לפי שנשמר חופש הביטוי בקפידה, אך רק לדעות השמאל והשמאל הקיצוני, שהן "אקדמיות ומדעיות" למהדרין, ואילו לדעות הפוכות שגם להן ישנו לעיתים איזשהו יסוד מחקרי, אין חלק ונחלה. והדוגמאות רבות. לפני שנים רבות, כאשר יורם בן-פורת ז"ל, אחד מראשיה המוצהרים של שלום עכשיו, ומדובריה הרהוטים ביותר, לפי שהיה הוא עצמו איש מדעי החברה בעל מוניטין, שרת גם כנשיא האוניברסיטה העברית ובתוקף תפקידו ארח משלחת מן הפרלמנט האירופי, כולה אנשים ביקורתיים על ישראל, שציידו בפלשתינים שיזמו את האינתיפאדה הראשונה וייסרו את עמיתי שזומנו למפגש ההוא על שאנו מקיימים בשאננות את לוח הלימודים שלנו כסדרו בעוד אוניברסיטת ביר זית סגורה ואין בה לימודים סדירים. אחד לאחד החלו עמיתי להצליף בעצמם ובממשלתם וגינוהו על "דיכוי הפלשתינים", לקורת רוחו של יורם ז"ל. משהגיע תורי להרים קולי ולטעון שביר זית סגורה לא משום שהיא פלשתינית, לפי שהישראלים שהתירו את הקמתה לא מן ההיגיון שירצו לנעול דלתותיה, אלא משום האלימות שתלמידיה נוהגים בדרכים סביבה תוך סכנה לציבור; וכשהוספתי, שגם אם בדרכי הגישה לאוניברסיטה העברית היו פורעי חוק משליכים בקבוקי מולוטוב על עוברים ושבים, הייתי תובע לסגור את דלתותיה על להשבת הביטחון על כנו, השתיק אותי יורם ז"ל בטענה כי חרגתי לפוליטיקה, שבקודש הקודשים של האוניברסיטה אין מדברים אלא במדע, וכך עשו גם שאר עמיתי כביכול. וגונב לאוזני לאחר מכן שיוורם הורה על הוצאתי מרשימת המוזמנים למפגשים כאלה, שגם אם סירבתי להאמין בכך, בא המעשה והראה, שעד למותו הטראגי שהכה בכל האוניברסיטה, נשמר החרם עלי בקפידה. באו אחריו ושינו לשעה, אם מפאת ההתחלות החדשות שכל ממלא תפקיד מתחייב בהן, אם מפאת דרישות מפורשות שבאו מקהלים שונים.

מסרו של יורם ז"ל חלחל גם למוסדות אחרים באוניברסיטה, אם ביודעין ואם באקראי, שמאז, מלבד מקרים בודדים של ידידים אמיתיים שתוכם וברם שווים, כל אימת שנדון עניין שהיה לי לענות בו, ואף פרסמתי עליו יותר מאחרים, נשמר בקפידה החרם עלי. היו ימים שלפחות במכון המחקר בו אני משרת שנים רבות, התירו את מראית העין של הויכוח בימי עיון ובדיונים, גם אם דעתי גומדה בהמון המשתתפים האחרים, אך לא פעם הורחקתי ללא אומר ודברים מקבוצות מחקר עוד בטרם החלה העבודה ורק על כי רמזתי בתחילת המפגשים לאן הייתי מבקש להוביל את מחקרי. ללא התייחסות לעובדות שאספתי או לניתוחים שלהן, מיקמו אותי היכן שהוא בקצה המנוודה שלא היה לו פתחון פה. גם כאשר נערכו דיונים על נושאים מובהקים עליהם כתבתי יותר מאחרים, או פרסמתי ספרים בסיוע המכון, הרי רק תחת לחץ מצדי, ובחוסר רצון בולט, התקיים דיון על חלקם, שלא כדרך ספרים ומאמרים של

חוקרים אחרים, ואילו רובם נותרו נעלמים עד היום הזה. כך למשל, התקיימה סידרת דיונים על ערביי ישראל במשך שנה תמימה, במסגרתם הוזמנו ערבים וישראלים, חוקרים ושאינם חוקרים, שלרובם היה מה להלעיז על ישראל או לקלס את הפלשתינאים, אך ניתוחים הפוכים נאסרו כלא היו, וגם אם הייתי נוכח בקהל וקצה נפשי בחד-צדדיות הדברים וביקשתי להציג הבנה אחרת, הושתקתי לפי ש"אין זמן" לשאלות כל כך טורדניות מן הקהל. בשנים ההן היה הרבה יותר נוח לפלשתינים לבוא למכון ולשלח דברי ארס (לא מחקר) ותעמולה נגד ישראל, מאשר לחוקר ישראלי כמוני להביע עמדה וגישה שונות, שתמיד האזנתי לאחרים בשקיקה וביקשתי להבין ולדעת, אך לי לא היה מקום. אין פלא שהתואר השגור אז למכוננו היה "מכון אש"ף", וכנראה שאלה שניהלו את מדיניותו התפארו בכך.

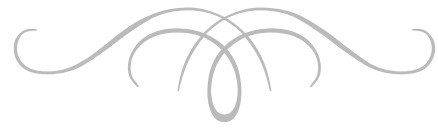
החטא הגדול ביותר היה להתברר כצודק בסופו של דבר, כמו בענייני לאומיותם של ערביי ישראל, או קטלניותו של האסלאם היסודני או חוסר תוחלתו של אוסלו שהיו ברורים לכתחילה, כי אנשי אקדמיה בדרך כלל, כפוליטיקאים, הם נרקיסיסטים גדולים שלא יודו בטעותם גם אם העולם סביבם, כמו תקינותם הפוליטית, קרסו ואינם, והם מתמידים בהצדקת עמדותיהם ובהתחפרות יותר עמוקה בעולם הסרק שגיבשו לעצמם, שאם יודו במשוגתם, אזי תעלם מראית העין של סמכותם כמורי הדור. לפי שאוניברסיטאות אינן בנויות לאנשים אמיצים, שיאמרו את דברם גם אם מתעללים בהם, מנדים אותם ומעכבים את קידומם, מרחיקים אותם מכינוסים ומועדות, ואפילו מסרבים לקרוא במחקריהם לצורך קידומם, ושפוסלים אותם לכתחילה, כך מעטים מאנשיהן הם החוזרים בהם מטעויותיהם גם לאחר שהוכחו בעליל.

בעשור לאוסלו, נחגג במכון שלי אירוע- הציר הזה, המרגש את אלו שסירבו עדיין לראות את קריסתו הגלויה לעין, ברוב עם ובהוצאה כספית אדירה שעוד נותנת אותותיה השליליות עד היום. בפנל הפתיחה נישאו 4 הרצאות ע"י מלומדים דגולים שכולם דיברו בשבח המבנה הקורס הזה, כאילו מונומנט נצחי היה ולא מונומנט לקוצר ראייתם. אף לא מלומד אחד שדיבר נגד אוסלו ויכול היה להצביע על המלך הערום לא שותף בפנל לנגח את האחרים, וכך נותר הכינוס הזה במערומיו, שגם פוליטיקאים שבאו אח"כ לדבר כנגד התהליך לא יכלו לכסות עליו. מחיתי בפני השלטונות, אך כרגיל פטרו אותי בתשובה הסתמית שרק שיקולים אקדמיים הנחו את המארגנים, מה שיכול להביא אדם מן הישוב לכלל דעה כי שיקול אקדמי פירושו שיקול כושל. עינינו הרואות. באותו הזמן לערך, לאחר שהוכרז חרם על עמיתינו במוסדות מחקר והוראה באירופה, לפעמים בעידוד חברינו, ולרוב בשתיקתם החטאה כאשר נמנעו מלהרים קולם עת אנשים שביטאו עמדה אנטי-תקינה לא הורשו לדבר באוניברסיטאות, נמצאתי בפריס והלכתי לפגישה-מחאה אצל נשיא הסורבון שניצח על ישיבת הסנט שלו אשר אימצה את החלטת החרם. להגנתו הוא ציטט לי מדברי חברי ועמיתי באוניברסיטאות ישראליות שדבריהם התקינים הובאו בישיבה ההיא לאישוש הצעת ההחלטה שהתקבלה. ומיד לאחר מכן יצאתי להרצאות באוניברסיטאות קנדה וסקנדינביה, לא מדינות קלות מבחינתה של ישראל, אך לתדהמתי, יכולתי להופיע ללא הפרעה בטובות שבהן ולספר על ספרי ומחקרי הלא-תקינים, וגם לנהל דיונים לא קלים עליהם, אך במסגרת תרבותית שלא התאפשרה לי ע"י עמיתי באוניברסיטאות ישראליות. בשווי כתבתי לשלטונות האוניברסיטה שייטלו קורה מבין עיניהם, שבעוד הם מוחים על חרם של מלומדים ישראלים בחוץ, הם מנצחים על מוסדות שמנהלים חרמות ונידויים על החברים הלא-תקינים שבתוכם, ושהלוואי וזכיתי באוניברסיטה שלי לפתיחות, לסולידיות וליחס האקדמי התרבותי שבפניו עמדתי באוניברסיטאות המחרימות שבחוץ, שקצפם יצא עליהן. למי זה הועיל? פרס הוזמן ברוב הדר להשתתף בכינוס אוסלו הכושל, רבין הפך לקדוש מעונה בהגיורפיה שלנו, אך שרון ונתניהו שהיו מנודים אז, המשיכו לנדודתם ולבזותם ולשונאם ולהעליל עליהם גם אחר כך. עד להתנתקות, שמאז הפך שרון לאתרוג עטוי כותנה וצמר, כי מי כמוהו מסוגל למלא מאווייהם של התקינים?

לאור כל הנאמר לעיל, אין מנוס מלקבוע כי הנהלות האוניברסיטאות בעצמן, עשויות לעיתים מאותו חומר פוסט ציוני המאפיין חלק גדול של המרצים בהן. האקדמיות הישראליות חסרות את עמוד השדרה הדרוש כדי לעמוד בפרץ השמאל הקיצוני במסווה של פעילות אקדמית. רק המדינה, אשר בידיה השוט בדמותו של צרור הכסף, יכולה להביא תקנה למצב, גם אם יאשימו אותה בהתנכלות לחופש האקדמי שלצערנו כלל אינו קיים בחוגים רבים כיום.

נספחים

אוניברסיטת בן גוריון
המחלקה לפוליטיקה וממשל
המשטר הפוליטי בישראל תשס"א

סמסטר ב' 138-1-0121

ימים ב' וד' בין 8:00-10:00

בנין 26 אולם 5.

מרצה: ד"ר דני פילק.

dfilc@bgu.ac.il

מתרגלות: ריקי ויסקוף, אילה פז, נירה חיות.

מטרת הקורס: הקורס הינו קורס מבוא לשנה א' במחלקה לפוליטיקה וממשל. מטרתו לאפשר הכרות עם המערכת הפוליטית הישראלית, על כל רבדיה ולהקנות לסטודנט כלים לניתוח של החברה והפוליטיקה הישראלית.

חובות הקורס: נוכחות חובה בתרגול פעם בשבוע, קריאה שוטפת של חומר הקורס, שלוש עבודות ניתוח מאמרים להגשה (30% מהציון), מבחן מסכם (70% מהציון).

סדר השיעורים, הנושאים והמאמרים לקריאה:

(1) **מבוא: פתיחה + ההסתייגות מפוליטיקה והמערכת הפוליטית**
המכון הישראלי לדמוקרטיה: Democratic Index

נושא ראשון: המערכת הפוליטית הישראלית: עבר והווה

(2) **המערכת הפוליטית של היישוב**

הורוביץ דן, ליסק משה, "המורשת הפוליטית של היישוב" מיישוב למדינה עמ. 272-299.

(3) **הקמת המדינה**

קימרלינג ברוך, "כינונה של מדינה: ההגמוניה והצמצמותה" מהגרים, מתיישבים, ילידים, עם עובד, 2004, פרק 3.

(4) **מוסדות השלטון.**

סגל זאב, הדמוקרטיה הישראלית, פרקים: הכנסת, הממשלה.

חוק יסוד: הכנסת

חוק יסוד: הממשלה

(5) **המהפכה החוקתית, יחסי הרשויות.**

מאוטנר מנחם, "שנות השמונים - שנות החרדה" עיוני משפט, 2002, כרך כו, מס' 2, עמ' 648-674 ו-7181-993

(6) **שיטת בחירות - שינוי שיטת הבחירות.**

2000 שיטת המשטר הראויה לישראל: דמוקרטיה פרלמנטרית, שיטה נשיאותית או בחירה ישירה לראשות הממשלה. פרסומי המועצה הציבורית, המכון הישראלי לדמוקרטיה. 29-68

(7) **מפא"י, מפלגה דומיננטית.**

שפירא יונתן, "מפא"י מצליחה, שולטת ונקלעת למשבר", חברה בשבי הפוליטיקאים, פרק 5.

(8) **המהפך: עלייתו של הליכוד.**

וייץ יחיעם, הצעד הראשון לכס השלטון, פרקים 1-2

(9-10) **המפה המפלגתית בישראל.**

"Kadima goes back: the limited power of vagueness" Giora Goldberg
Israel Affairs, 1743-9086, Volume 16, Issue 1, 2010, Pages 31 - 5

"Stability in the Haredi camp and upheavals in nationalist Zionism: an analysis of the religious parties in the 2009 elections" Asher Cohen a; Bernard Susser Israel Affairs 16 (1) 82-104

נושא שני: מוסדות, חברה אזרחית, פוליטיקה

11) החברה האזרחית.

ישי יעל, בין גיוס לפיוס: החברה האזרחית בישראל, כרמל, 2003, פרק 4 ופרק 10.

12) ההסתדרות.

מרגלית אלקנה, "ההסתדרות, משבר ומוצא", בגורני, בראלי וגרינברג (עורכים) מחברת עבודה לארגון עובדים.

13) התקשורת

שלושה מאמרים מגיליון "תקשורת" של כתב העת "ארץ אחרת":

1. המטרה: "ללוש את את רצונו העמום של הצופה כרצונו" (רני שפיגלר – כלכלן) – מנתח את הנחות היסוד של פילוסופיית הבית של ערוץ 2 ומתווכח עם טענת הזכיינים שהם נותנים לצופה את מה שהצופה רוצה.

2. איפה הרגולטור כשצריכים אותו (יאיר שלג) – בין שוק התקשורת הממסדי לפרטי – לשניהם אותן בעיות.

3. זכותו של הציבור לדעת מהם הכוחות שמעצבים בסתר את סדר יומו (יוסי דהאן) – "שוק הרעיונות" ואינטרסים כלכליים – גבולות מצומצמים של התקשורת החופשית

14) התנועות החוץ-פרלמנטריות.

T.Hermann, "Do they have a chance? Protest and political structure of opportunities in Israel."

15) הצבא.

לוי יגיל, מצבא העם לצבא הפריפריות, פרק 1. 2007

נושא שלישי: השסעים.

16) השסע הלאומי: אזרחות.

יפתחאל אורן, גאנם אסד, רוהאנה נדים, "האם תתכן דמוקרטיה אתנית? יהודים וערבים במשטר הישראלי" ג'מאעה, 6, ע"מ 58-78.

גביזון רות, ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית: מתחים וסיכויים, מכון ון ליר, הקיבוץ המאוחד ירושלים 1999 ע"מ 21-45

17) השסע העדתי.

סבירסקי שלמה, החינוך בישראל: מחוז המסלולים הנפרדים, ברירות, תל אביב, 1990 פרקים: מבוא, 9.

18) השסע הדתי.

רוז אהרון, "החרדים: כתב הגנה" תכלת 25 2006.

19) השסע המגדרי.

אמיר דלילה, "אחראית' מחויבת' ונבונה': כינון נשיות ישראלית בוועדות להפסקת הריון", תיאוריה וביקורת 7, (1995) 247-254.

20) השסע הנעדר: השסע החברתי

לוי גל, שלו מיכאל, "המנצחים והמפסידים של 2003 אידיאולוגיה, מבנה חברתי ושינוי פוליטי" הבחירות בישראל 2003, בעריכת: אריאן אשר, שמיר מיכל, המכון הישראלי לדמוקרטיה: ירושלים. עמודים: 247-276

21) פוליטיקה של הגירה

שומסקי דימיטרי, "אתניות ואזרחות בתפיסת הישראלים הרוסים" תיאוריה וביקורת 19, 2001, ע"מ 17-40.

22-23) אג'נדה של שמאל וימין – ביקורי אורח של חברי כנסת מהשמאל והימין.

ליברמן אביגדור, האמת שלי, פרקים 1, 11, 12, 15

24) ישראל הניאו-ליברלית: המהפכה החברתית.

רם אורי, גלובליזציה של ישראל, פרק 4 ושני הפרקים האחרונים..

25) שיעור סיכום וחזרה למבחן.

מבוא לפוליטיקה וממשל

ד"ר אילת הראל-שלו

מתרגלים: יהודה ביטון, רוני מייקל, ליטל פארן

פרטי התקשרות עם המרצה:

שעת קבלה - יום א', שעה: 10:30-11:30

(או במועד אחר בתאום מראש)

E-mail: ayeleths@bgu.ac.il

מטרת הקורס

מטרת קורס מבוא זה הוא לפתוח צוהר ראשוני למחקר המדעי ולמחשבה הביקורתית אודות הפוליטיקה. במהלך הקורס נרכוש כלים מתאימים לכתיבה מדעית ונדון במושגים בסיסיים ובגישות התיאורטיות העיקריות במחקר הפוליטי. דגש יושם על שלוש גישות בסיסיות הרווחות במדע המדינה להבנת המושג "מדינה" ולניתוח היחסים שבין המדינה, על מוסדותיה השונים, לבין החברה על מרכיביה. בהתאמה, תשומת לב מיוחדת תינתן לדיון על דמוקרטיה, אזרחות ומדינת הלאום. בנוסף, חלק מהותי מהמיומנויות שתרכשנה בקורס יהיו קריאת טקסטים אקדמיים וכתיבה מדעית.

מטלות הקורס:

1. נוכחות בהרצאות, בסרטים ובתרגילים והשתתפות פעילה בשיעורים. החומרים שמועברים בהרצאות ובתרגילים נושקים - אך אינם זהים. מטרת התרגיל הוא לעזור לתלמידים בקריאת והבנת החומרים הביבליוגרפים נוכחות בתרגיל היא חובה. ללא מילוי חובת הנוכחות לא ניתן יהיה לגשת למבחן.
2. קריאה שוטפת של החומר הביבליוגרפי. מפאת מחסור בזמן תרגול, רק חלק ממאמרי החובה בקורס יידונו בתרגיל. על הסטודנט/ית לקרוא את כל רשימת קריאת החובה ועל חומר זה הוא יבחן בסוף הסמסטר. אנו מצפים/ות מהסטודנטים/ות ידע מספיק בקריאת אנגלית בכדי להגיע להבנה בסיסית של הטקסטים. במהלך הקורס נעבוד יחדיו בכדי להקנות ו/או לשפר את מיומנויות הקריאה והכתיבה האקדמית.
3. הגשת חמש מטלות ביניים במהלך הסמסטר [50% מהציון]
4. מבחן מסכם [50% מהציון]. על-מנת לקבל ציון עובר בקורס, חובה לקבל ציון עובר במבחן וכן ציון עובר בכל אחת מהמטלות [56 ומעלה]. ציון עובר בקורס הוא 70.
5. בנוסף, מידי פעם לפני השיעור/התרגיל יועלה קובץ באתר האינטרנט של הקורס, שיכלול הגדרות וחומרי עזר. הסטודנטים מתבקשים להתעדכן כל שבוע בקבצים שיועלו לקראת השיעור ו/או התרגיל, להדפיסם ולהביאם לכיתה. במהלך הקורס יוקרנו שניים או שלושה סרטים או חלקי סרטים שיכללו בחומר החובה בקורס.
6. מומלץ מאוד - לשם העלאת רמת הדיונים שיערכו בשיעור/תרגיל בסוגיות אקטואליות שונות, הסטודנטים מתבקשים לקריאה יומית של עיתון הארץ, ובנוסף, לעיין באחד מהשבועונים הבינלאומיים שבועי דוגמת: Time, Newsweek, Economist.

קריאת חובה בקורס מבוא לפוליטיקה וממשל, שנה"ל תשע"א

שנה אקדמית 2010-2011, מס' קורס 138-1-0261

צוות ההוראה:

ד"ר אילת הראל-שלו ayeleths@bgu.ac.il

יהודה ביטון, רוני מייקל, ליטל פארן

תרגיל 1

מבוא - גבולותיה המשתנים של הפוליטיקה

- מארש, דיוד פול פרלונג. 2005. "העור, לא הבגד: אונטולוגיה ואפיסטמולוגיה במדע המדינה" מתוך דיוד מארש וג'רי סטוקר (עורכים) תיאוריות וגישות במדע המדינה. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 29-51.
- ברוך זיסר - מדע המדינה לגונוניו, פרק 2, ע"מ 149-157.
- מקס ובר, "טיפוסים של סמכות ותיאום מחייב", 37-48.

תרגיל 2

גישות שונות למחקר הפוליטי

- רוברט מיכלס, "חוק הברזל של האוליגרכיה." מדינה וחברה: סוגיות בסוציולוגיה פוליטית, א', 174-178.
- קארל מארכס, "המאניפסט הקומוניסטי", בתוך: אברהם יסעור, צבי רענן (עורכים), קארל מארכס - מבחר כתבים פוליטיים (אוניברסיטת חיפה, 1983), עמ' 161-179.
- רוברט דאהל, "ממשלות ואופוזיציות", בתוך: ש. נ. איזנשטדט, ע. גוטמן, י. עצמון, מדינה וחברה: סוגיות בסוציולוגיה פוליטית, חלק ב' (עם עובד, 1976), עמ' 52-82.

תרגיל 3

עוצמה ופוליטיקה - פוסט מודרניזם + רקע לקריאה/כתיבה מדעית

- Huntington Samuel, "The Clash of Civilizations" *Foreign Affairs* 72(3) 1993: 22-49.
- או בעברית - סמואל הנטינגטון, "התנגשות הציוויליזציות" תכלת, מס' 9, (אביב, 2000), עמ' 129-157. סרוק.
- פרנץ פאנון, מקוללים עלי אדמות בבל, 2006. עמ' 43-65.
- [The Wretched of the Earth למעוניינים באנגלית בספריה]
- אדוארד סעיד - אוריינטליזם - מבוא - קטע סרוק בהיי-לרן.

תרגיל 4

חיפוש ביבליוגרפי - שליטה ברזי המחשוב למציאת חומרים: יתקיים בכיתת מחשבים

- התמצאות בספריה - הכרות עם קטלוג הספריה המקוון (אלף, ULI, וכו'), כתבי-עת שוטפים, כרוכים ומקוונים, מקומם של סוגי פרסומים שונים. Refworks.
- הכשרה מיוחדת לגבי חיפוש חומרים לנושאים שונים במנועי החיפוש: proquest; sociological abstracts; Jstor ומפתח חיפה [באמצעות מצגות צוות הספריה והעלאתן לאתר הקורס]. שימוש במקורות מידע חיצוניים לצורך מחקר: מאגרי מידע של משרדי ממשלה וארגונים בין-לאומיים: ממדי "חופש" מדינות לפי freedom house, חיפוש נתונים בבנק העולמי, CIA fact book.
- הכרת כתבי עת מובילים במדע המדינה לפי אתר APSA, סיווג לפי תחומים שונים. שימוש במצגות הספריה לצורך מציאת חומרים - הכנת מטלה תוך כדי תרגיל.

תורת המשטרים

- Fareed Zakaria, "The Rise of Illiberal Democracy." *Foreign Affairs*, Vol. 76, Issue 6, (nov.dec. 1997), pp. 22–43.
- Alan Dowty, "Is Israel Democratic?" *Israel Studies*, 4(2), pp. 1–15.

תפיסת האזרחות המודרנית

- נעמה כרמי, חוק השבות: זכויות הגירה וגבולותיהן, הוצ' אוניברסיטת תל-אביב, 2003. פרקים נבחרים, נסרקו והועלו לאתר.
- שלמה אבינרי, "ציות ודמוקרטיה", ע"מ 165–181.
- Alexis de Tocqueville, *Democracy in America*, Book 1, chapter XV, "The Unlimited Power of the Majority in the United States and its Consequences," and Book 2, chapter 2, "Of the Principle Source of Belief among Democratic Nations," http://xroads.virginia.edu/~HYPER/DETOC/toc_indx.html
או בעברית, פרק 8: אלכסיס דה-טוקוויל, "כל יכולת של הרוב בארה"ב ותוצאותיה", סרוק בהיי-לרן.

כתיבה מדעית

- ארגון תהליך הכתיבה – הבנת המטלה, זיהוי הנושא, קישור למחקר קיים, הכנת שאלת מחקר, וראשי פרקים; קבלת משוב.
- בניית טיעון: הימנעות מסוגים שונים של טיעונים מופרכים. שוב – הימנעות מכתיבה פסקנית. הנחיות לכתיבת book review; [article review]. מהי סקירה ביקורתית, מהם מרכיביה. עריכת תקציר מאמר – תקצירים שונים – עד 250 מילה, עד 75 מילה וכיוב'. דגשים לכתיבת abstract.

הלאומיות והלאה

כל מי שלא לומד/ת את גלנר ואנדרסון בקורס מקביל, מתבקש לקרוא :

- ארנסט גלנר, לאומים ולאומיות, האוניברסיטה הפתוחה, 1994. עמ' 39–15, 62–90.
- אנדרסון בנדיקט, קהילות מדומיינות: הגיגים על מקורות הלאומיות ועל התפשטותה, האוניברסיטה הפתוחה. 1998. 31–38.
- בנוסף, חומר חובה מבוא לפו"מ
- ברוך זיסר, "לאומיות: חיה וקיימת", מתוך על ימין ועל שמאל, ע"מ 270–308.
- ג'מאל אמל (2005) "זכויות קיבוציות למיעוטים מקוריים – היבטים תיאורטיים ונורמטיביים", מעמד המיעוט הערבי במדינת הלאום היהודית (עורכים) רכס אלי ואוסצקי לזר שרה, מרכז דין אוניברסיטת תל-אביב. 27–44. (תדפיס/סרוק)
- Smootha, Sammy. 2002. "Types of Democracy and Modes of Conflict Management in Ethnically Divided Societies." *Nations and Nationalism* 8(4):423–431.

הפוליטיקה הגלובלית, מקרה מבחן – הפוליטיקה של איכות הסביבה

- רם אורי "גלובליזציה" מתוך אי-שיוויון (עורכים) אורי רם וניצה ברקוביץ), הוצאת הספרים של בן-גוריון בנגב, 2006, עמ' 99–90.
- ברבר בנג'מין, גיהאד נגד מק-עולם, תל-אביב: בבל, 2005. עמ' 60–39.
- ג'ארד דיימונד, התמוטטות: מדוע נפלו הציוויליזציות הגדולות של העבר, מטר, 2008, פרק 10 – רצח-עם ברואנדה, 281–295, פרק 14 – מדוע מקבלות חברות החלטות הרות אסון? 373–391.

תרגיל 11

אינטלקטואלים ופוליטיקה

שלמה זנד, "עם הספר ואנשי הספר – קווי מתאר לתולדות האינטליגנציה העברית בעידן הציוני" מתוך האינטלקטואל, האמת והכוח, עם עובד, 2000. עמ' 173–140. מופיע גם כשלמה זנד, "בין מילה לאדמה: קווי מתאר לתולדות האינטלקטואל בעידן הציוני", זמנים (58) 1997, עמ' 76–62.

+ תדריך נוסף בכתיבה מדעית

תרגיל 12

פוליטיקה ומגדר

- רוזין טלי, מה זה בכלל פמיניזם? ואיך קרה שאנחנו לא יודעות על זה כלום, זמורה ביתן, 2000, 41–17.
- חנה הרצוג – נשים ראליות, פרק 2. סרוק.
- ייצוג נשים בפוליטיקה העולמית – טבלה/קובץ – מועלה לאתר הקורס.
- ג'ודית באטלר, "צרות של מיגדר (קטע)", מתוך: מכאן, כרך ב' יולי 2001, קיץ, תשס"א, הוצ' הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב. עמ' 219–202.
- עבור תרגילי כתיבה מדעית ומטלות הקורס השונות יועלו קטעים נוספים לאתר הקורס ויידרש עיון בחומרים נוספים – ספרים, מאמרים וביקורות מאמרים.

מבוא היסטורי לפוליטיקה בת זמננו

0171-1-138 תש"ע

4 נקודות זכות

שם המרצה: עדו נבו

iddonevo@gmail.com

משך הקורס: שנתיאופי הקורס: שיעור ותרגילמתרגלים:

יהודה ביטון bitonye@gmail.com

אילה פז ayala@bgu.ac.il

בועז פליישמן boazfl@bgu.ac.il

מטרת הקורס:

הקורס מתמקד באירועים ההיסטוריים המרכזיים במאה ה-20. מטרתו לטפל בשיטתיות, ומתוך פרספקטיבות שונות, בתהליכים ובמאורעות שעיצבו את העולם הפוליטי של ימינו. הדיון יבחן את נקודות המפגש שבין ההיסטוריה הפוליטית, תולדות המחשבה המדינית ומערכות היחסים הפנים-מדינתיות במאה ה-20.

חובות הקורס:

1. השתתפות בשעורים וקריאת הבבליוגרפיה הנדרשת.
2. השתתפות פעילה וחובת נוכחות בתירגולים הפרונטלים. (פרטים לגבי מועדי התרגולים ותכנם יפורסמו בנפרד) העדרות של יותר מתרגול אחד בכל סמסטר תתבטא בהורדת 3 נקודות מן הציון הסופי.
3. הגשת מטלה במהלך הקורס. (פרטים לגבי המטלה בדף נפרד)
4. הגשת שני תרגילים בכתב, אחד בכל סמסטר.
5. בחינה בסיום שנת הלימודים.

מבנה הציון:

- שני תרגילים – 10% (5% כל תרגיל)
- מטלת קריאה – 20%
- בחינה סופית – 70%

מבנה הקורס וקריאת החובה: (בסמסטר השני יתכנו שינויים בחומר הקריאה)חלק א': מבוא להיסטוריה של המאה העשרים

גלנר, ארנסט, **לאומים ולאומיות** (תל אביב, האוניברסיטה הפתוחה, 1994), עמ' 15–23 (פרק 1), עמ' 38–90 (פרקים 3, 4, 5).
 תומסון, דיויד, **אירופה מאז נפוליאון** (תל אביב, זמורה ביתן, 1984) כרך א' עמ' 243–311 (פרקים 13, 14).
 אבינרי, שלמה, **הרצל** (ירושלים, מרכז זלמן שזר, 2007) עמ' 51–31 (פרק שני).

חלק ב': מלחמת העולם הראשונה ותוצאותיה

המלחמה -

תומסון, דיויד, **אירופה מאז נפוליאון** (תל אביב, זמורה ביתן, 1984) כרך ב', עמ' 547-615 (פרקים 23, 24).

המהפכה ברוסיה -

קאר, אדוארד ה., **המהפכה הרוסית מלנין עד סטאלין 1917-1929** (תל אביב, עם עובד, 1982). עמ' 57-9 (פרקים 5-1).

המשבר הכלכלי -

הובסבאום, אריק, **עידן הקיצוניות** (תל אביב, עם עובד, 1999), עמ' 83-103 (פרק שלישי). מוריסון ס. אליוט ואחרים, **ההיסטוריה של ארצות הברית** (תל אביב, זמורה ביתן, 1984), כרך ב' עמ' 606-652 (פרקים 30, 31).

פשיזם -

שטרנהל, זאב ואחרים, **יסודות הפשיזם** (תל אביב, עם עובד, 1992), עמ' 15-61 (מבוא).

נאציזם -

בראכר, קרל דיטריך, **הדיקטטורה הגרמנית** (תל אביב, עם עובד, 1987), עמ' 7-72 (פרק ראשון).

מלחמת האזרחים בספרד -

בן-עמי שלמה, **ספרד בין דקטטורה לדמוקרטיה** (תל אביב, עם עובד, 1990), עמ' 27-65 (פרק ראשון).

חלק ג': מלחמת העולם השנייה ותוצאותיה

תומסון, דיויד, **אירופה מאז נפוליאון** (תל אביב, זמורה ביתן, 1984) כרך ב', עמ' 727-775 (פרק 29).

הובסבאום, אריק, **עידן הקיצוניות** (תל אביב, עם עובד, 1999), עמ' 183-202 (פרק שביעי).

ג'אדט, טוני, **אחרי המלחמה** (ירושלים, מאגנס, 2009), עמ' 37-68 (פרק ראשון)

חלק ד': העולם בעידן המלחמה הקרה

ארה"ב -

Armstrong, Elisabeth A., Crage, Susanna M., "Movement and Memory: The Making of the Stonewell Myth", in: **American Sociological Review**, Vol. 71, No. 5 (Oct. 2006), pp. 724-751.

אמריקה הלטינית -

רחוב, אילן, **תת-יבשת בטלטה** (ירושלים, כרמל, 2003), עמ' 156-211 (פרקים 8, 9, 10).

העולם הערבי -

חוראני, אלברט, **ההיסטוריה של העמים הערביים** (תל אביב, דביר, 1996), עמ' 351-366 (פרק 21), עמ' 380-402 (פרקים 23, 24).

מזרח אסיה -

ג'ונסון, פול, **ההיסטוריה של הזמן המודרני** (תל אביב, דביר, 1995), כרך ב', עמ' 481-507 (פרק 16), עמ' 542-581 (פרק 18).

שילוני, בן עמי, **יפן המודרנית** (ירושלים, שוקן, 1997), עמ' 260-289 (פרקים 21, 22).

אפריקה -

חזן, נעמי; השמשוני-יפה, נורית; קרן, אלה, **קולוניאליזם ודה-קולוניזציה באפריקה** (תל אביב, האוניברסיטה הפתוחה, 2002), עמ' 165-198.

חלק ה': עידן הגלובליזציה

קץ הקומוניזם -

הובסבאום, אריק, **עידן הקיצוניות** (תל אביב, עם עובד, 1999), עמ' 406-438 (פרק 16).

התפרקותה של יגוסלביה -

היצ'קוק, ויליאם, **המאבק על אירופה** (תל אביב, עם עובד, 2006), עמ' 413-444 (פרק ארבעה עשר).

האיחוד האירופי -

היצ'קוק, ויליאם, **המאבק על אירופה** (תל אביב, עם עובד, 2006), עמ' 473-505 (פרק שישה-עשר).

אירן -

מנשרי, דוד, "הפוליטיקה המהפכנית של אירן: לאומיות וזהות אסלאמית", בתוך: הורוביץ, נרי [עורך], **דת ולאומיות בישראל ובמזרח התיכון** (תל אביב, עם עובד, 2002), עמ' 97-125.

פונדמנטליזם איסלאמי -

סיון, עמנואל, "רדיקליזם באסלאם המודרני", בתוך: ליטבק, מאיר ולימור, אורה [עורכים], **קנאות דתית** (ירושלים, מרכז זלמן שזר, 2008), עמ' 359-374.

דרום אפריקה -

וורדן, נייג'ל, **התהוותה של דרום אפריקה המודרנית** (תל אביב, האוניברסיטה הפתוחה, 2002), עמ' 153-185 (פרק 6).
מנדלה, נלסון, **לוחם חרות** (ירושלים, כתר, 1996), עמ' 444-450.

חלק ו': מבט מסכם על המאה העשרים

רצח עם -

דינר, דן, **שבר זמן** (תל אביב, עם עובד, 2009), עמ' 143-181 (פרק 4)

קץ ההיסטוריה -

Fukuyama, Francis, "The End of History ?", in: **The National Interest** (16), Summer 1989, pp. 3- 18.

זכויות אדם, קהילה ומדיניות תכנון בישראל

שיעור שנתי

יום ג' 10:00-12:00

שמות המרצים: ערן צין

שעות קבלה: יום שלישי 12:15-14:00

יונתן רוקם

'מרחב', היש גורם קבוע ואובייקטיבי מזה? רבים יענו על שאלה זו בשלילה. אולם, עבודתם של חוקרים שונים בעשורים האחרונים, מאתגרת גישה מקובלת זו. לפי חוקרים אלה, המרחב משמש בו-זמנית כמכונן וכמייצג של תהליכים חברתיים, על שלל יחסי הכוח הטבועים בהם. הבנה זו מצביעה גם על הקשר הבל ינותק, הקיים בין עיצוב המרחב לבין זכויות אדם. הרי, אם המרחב תורם לשעתוק יחסי הכוח החברתיים, אזי ביכולתו להשפיע למשל על השוויון בחלוקת המשאבים הכלכליים והחברתיים, או על יצירת גבולות ומחסומים הפוגעים בזכות לחופש התנועה, כמו גם על הנגישות לאמצעי קיום בסיסיים כמו: מים, חשמל וקורת גג. בהתאם לכך, הקורס מבקש לשרטט את יחסי הכוח המאפיינים את החברה הישראלית ולדון בהשלכותיהם על עיצוב המרחב ועל זכויות אדם. דגש מיוחד יושם בהקשר זה על ההיבטים הנוגעים למרחב הנגב. לצד ההיבט העיוני, הקורס ישען על עבודה מעשית של הסטודנטים בקרב ארגוני זכויות וקהילות מוחלשות, שבמסגרתה הם יוכלו להיחשף ולבחון באופן בלתי אמצעי את הסוגיות השונות הנדונות בקורס, כפי שהן באות לידי ביטוי במציאות הישראלית בכלל וזו של הנגב בפרט.

נושאי הלימוד

- ייצור המרחב
- זכויות אדם
- תכנון
- אחר-פורדיזם וגלובליזציה בצורתה הנוכחית
- אסתטיקה פוסט-מודרנית
- מדינה יהודית ודמוקרטיה
- פוליטיקה עירונית
- ערי-עולם

חובות הקורס:

השתתפות פעילה בשיעור
 כ- 5 שעות פעילות בארגון חברתי
 מאמר דעה
 עבודה

הציון בקורס :

40% הערכת העבודה בארגון
 10% השתתפות ותרומה לדיון
 10% מאמר דעה
 40% עבודת סיכום

חובות הקורס

השתתפות חובה

עבודה של 5 שעות בשבוע באירגון

הצגת העבודה בכנס מסכם

עבודת סיום (תנאי להגשת העבודה עמידה בחובות הקורס)

לוח זמנים

12 באוקטובר: הכרות והצגת הקורס

19 באוקטובר: הצגת פרויקטים

26 באוקטובר: זכויות אדם – מבוא

קריאה

- גביוזן ר. (1991) זכויות אדם בישראל. משרד הביטחון, תל-אביב-יפו.

2 בנובמבר: זכויות חברתיות וזכויות אדם בישראל (גילי רעי)

קריאה

- מונדלג ג. (2003) זכויות חברתיות כלכליות בשיח החוקתי החדש: מזכויות חברתיות לממד החברתי של זכויות האדם. שנתון משפט העבודה ז', עמ' 108-65.

רשות

- קמיר א. (2002) שאלה של כבוד: כבוד האדם בישראל. כרמל, תל-אביב-יפו.
- בג"ץ 30/663 עמותת מחויבות לשלום וצדק חברתי נ' שר האוצר ואח'.
- Hirschl R. (1997) The 'Constitutional Revolution' and the Emergence of a New Economic Order in Israel. *Israel Studies* (2) 136-155.

9 בנובמבר: על הגמוניה וייצור המרחב

קריאה

- לפבר א. (2002) ייצור המרחב. טלי חתוקה ורחל קלוש (עורכות) תרבות אדריכלית, מקום, ייצוג, נוף. רסלינג, תל-אביב-יפו.
- פילק ד. השדה הפתוח של המאבק ההגמוני: מבוא ל'הגמוניה ואסטרטגיה סוציאליסטית'. רסלינג, תל-אביב-יפו עמ' 26-7.

16 בנובמבר: אחר-פורדיזם

קריאה

- רם א. (2004) הפערים החדשים: קפיטליזם גלובלי, פוסט פורדיזם ואי שוויון. אורי רם ודני פילק (עורכים) שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי. ון ליר, ירושלים.
- פילק ד. (2002) ישראל מודל 0002: פוסט פורדיזם ניאו ליברלי. אורי רם ודני פילק (עורכים) שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי. ון ליר, ירושלים.

רשות

- Lipietz, A. (1992) *Towards a New Economic Order: Postfordism, Ecology, and Democracy*. Polity Press, Cambridge.
- Jessop, B. (1994) Post-Fordism and the State. In A. Amin (ed.) *Post-Fordism A Reader*. Blackwell, Oxford.

23 בנובמבר: גלובליזציה

קריאה

- דוידי א. (2003) החלום ושיברו: ישראל והגלובליזציה. אפרים דוידי (עורך) אנטי גלובליזציה ביקורת הקפיטליזם העכשווי. רסלינג, תל-אביב-יפו. עמ' 118-99.
- חנין ד. (2007) גלובליזציה. משרד הביטחון, תל-אביב.
- שטיגליץ ג. (2006) לתקן את הגלובליזציה. ניר, תל-אביב-יפו. עמ' 44-25.

רשות

- רם א. (2005) הגלובליזציה של ישראל: מק'ורלד בתל-אביב, ג'יהאד בירושלים. רסלינג, תל-אביב-יפו.

30 בנובמבר: אסתטיקה פוסט-מודרנית

קריאה

- אלמוג ע. (2004) פרידה משרוליק: שינוי ערכים באליטה הישראלית. זמורה ביתן, חיפה. מבוא.
- ג'יימסון פ. (2009) פוסטמודרניזם או ההגיון התרבותי של הקפיטליזם המאוחר. רסלינג, תל-אביב-יפו.

רשות

- Best S. and Kellner D. (1991) *Postmodern Theory; Critical Interrogations*. Guilford Press, New York.
- Debord G. (2000) *Society of the Spectacle*. Black & Red, Oxford
- Harvey, D. (1989) *The Condition of Postmodernity: An Enquiry into the Origins of Cultural Change*. Blackwell, Oxford.

7 בדצמבר – פוליטיקה עירונית

קריאה:

- חסון שלמה (1996) הסדר עירוני חדש: קואליציות ממשל עירוניות. מכון פלורסהיימר למחקרי מדיניות, ירושלים.
- Judge D. et al (1995) *Urban Politics and Theory: An introduction*. In David Judge, Gerry Stoker and Harold Wolman (eds.) *Theories of Urban Politics*. Sage, London.

14 בדצמבר – העיר האחר-פורדיסטית והגלובלית

קריאה:

- אלפסי נ. ופנסטר ט. (2005) העיר הלאומית והעיר העולמית: ירושלים ותל-אביב בעידן של גלובליזציה. סוציולוגיה ישראלית 2, 265-290.
- Florida R. (2002) *The Rise of the Creative Class: and How It's Transforming Work, Leisure, Community, and Everyday Life*. Basic Books, New-York.

רשות

- Mayer, M. (1994) Post-Fordist City Politics. In A. Amin (ed.) *Post-Fordism A Reader*. Blackwell, Oxford.
- Sassen S. (1991) *Cities in a World Economy*. Pine Forge, Thousand Oaks.

21 בדצמבר תכנון – רקע ומבנה משפטי

קריאה:

- חוק התכנון והבניה
- Sandercock L. (2003) *Cosmopolis II: Mongrel Cities in the 21st Century*. Continuum, London. pp. 27-35.

28 בדצמבר: תכנון אלטרנטיבי

קריאה:

- Sandercock L. (2003) *Cosmopolis II: Mongrel Cities in the 21st Century*. Continuum, London. pp. 157-180.
- Forester, J. 1999. *The Deliberative Practitioner: Encouraging*

4 בינואר: מרחב ומשפט

קריאה:

- בלנק י. (5002) קהילה, מרחב, סובייקט – תזות על משפט ומרחב בעקבות ספרו של יששכר (איסי) רוזן-צבי. דין ודברים ב(1) 91–26.
- גרוס א. (9991) זכות הקניין כזכות חוקתית וחוק-יסוד כבוד האדם וחירותו. חנוך דגן (עורך) מקרקעין בישראל: בין הפרטי ללאומי. רמות – אוניברסיטת תל-אביב, ת"א-יפו.

סמסטר ב

22 בנובמבר: מפגש הנחיה עם סטודנטים

1 במרץ: מפגש הנחיה עם סטודנטים

8 במרץ: ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית

קריאה

- טאוב ג. (2010) מהי ציונות. ידיעות אחרונות, תל-אביב-יפו.
- יפתחאל א. וקדר א. (2000) על עוצמה ואדמה: משטר המקרקעין הישראלי. תיאוריה וביקורת 16 (אביב) 100–67.

15 במרץ: האוכלוסייה הבודואית בנגב

קריאה

- סבירסקי ש. וחסון י. (2005) אזרחים שקופים – מדיניות הממשלה כלפי הבודוים בנגב. מרכז אדוה, תל-אביב-יפו.
- Yiftachel O. & Yacobi H. (2003) Control, Resistance, and Informality: Urban Ethnocracy In Beer-Sheva, Israel. In Ananya Roy and Nezar Alsayyad (eds.) *Urban Informality: Transnational Perspectives from the Middle East, Latin America, and South Asia*. Lexington Books, Lanham.

22 במרץ: סיור

29 במרץ: יחסים בין עדתיים במדינת ישראל

קריאה:

- יונה י. ושנהב י. (2008) גזענות בישראל. ון ליר, ירושלים.
- פנון פ. (2004) עור שחור, מסכות לבנות. מעריב, תל-אביב-יפו. עמ' 32–7.

5 באפריל: ערי פיתוח

קריאה:

- צפדיה א. (2006) ישראליותן של ערי פיתוח. טובי פנסטר וחיים יעקובי (עורכים) עיר ישראלית או עיר בישראל: שאלות של זהות, משמעות ויחסי כוחות. ון ליר, ירושלים.
- Yiftachel O. (2006) *Ethnocracy: Land and Identity Politics in Israel/Palestine*. Penn, Philadelphia. pp. 211-236

12 באפריל: מגדר ומרחב

קריאה:

- Fenster, T. (1999) " Culture, Human Rights and Planning (as Control) for Minority Women in Israel" In: Fenster, T. (Ed.) *Gender, Planning and Human Rights*, London: Routledge, pp. 39-54
- דהאן קלב ה. ואח' (2005) נשים בדרום: מרחב, פריפריה, מגדר. חרגול, תל-אביב-יפו.

26 באפריל: לובי/תקשורת – (בשיתוף עם שינוי חברתי ופריפריה)

3 במאי: דיווח סטודנטים

17 במאי: דיווח סטודנטים

24 במאי: מהגרי עבודה ומבקשי מקלט בעיר הישראלית

קריאה:

- קמפ א. ורייכמן ר. (1999) "זרים" במדינה יהודית-הפוליטיקה החדשה של הגירת עבודה בישראל. סוציולוגיה ישראלית ג(1) עמ' 79-109.
- צבר ג. (2008) "לא באנו להישאר": מהגרי עבודה, מאפריקה לישראל ובחזרה. אוניברסיטת תל-אביב, תל-אביב-יפו.

10 ביוני: מגזר שלישי בין שיפור לשימור (בשיתוף עם שינוי חברתי ופריפריה)

14 ביוני: סיכום

פוסט-סיומת

דמוקרטיה: שיטה ורעיון

ד"ר הנרייט דהאן כלב

תש"ע קורס שנתי

0123 /138-1-0122

דמוקרטיה נתפשת כ"משטר הכי פחות גרוע" ולא כ"המשטר האידיאלי". בחסותה של הדמוקרטיה פועלות שיטות כלכליות כמו הקפיטליזם ובחיקה מקננות תופעות כמו גזענות. מדוע אם כן, חברות ומדינות, גם כשהן לא דמוקרטיות בעליל, שואפות להתהדר במשטר דמוקרטי? בקורס זה נעסוק בסוגיות הנוצרות מן המתח החרף בין הערכים שהדמוקרטיה, כרעיון, מציעה ובין העיוותים שהדמוקרטיה, כשיטת ממשל, מצמיחה. נבחן את תנאי היסוד לקיומה, את המורשת שלה ואת הפרקטיקות שהיא מייצרת. נעמוד על החוליים והסכנות הגלומות בה ועל הפוטנציאל שלה כסדר פוליטי ראוי.

המוקד של הקורס הוא הרעיון הדמוקרטי. נדון בעניינים המשפיעים על עיצובו מזוויות שונות כגון דמוקרטיה ודת, דמוקרטיה ופמיניזם, דמוקרטיה ומרכסיזם דמוקרטיה וקפיטליזם ועוד.

חובות התלמידים:

- קריאה שיטתית של חומר הקריאה.
- כל תלמיד/ה תציג בכתה סוגיה אחת לדיון. הסוגיה תיקבע בין המרצה לתלמידות/ים. משקל המשימה 30% מהציון.
- מבחן מסכם. משקל המבחן 70% מהציון.

רשימת קריאה בסיסית. עם התפתחות השיעור ובהתאם להתפתחות הדיונים יתכנו שינויים בחומר הקריאה.

1. אפלטון, כרך שני, משל הספינה 384-385 שוקן תל אביב תשל"ה

2. Frank Cunningham, 2002, *Theories Of Democracy, A Critical Introduction*, Routledge London, pp. Introduction1-26
3. Amartya Sen, " Democracy and Its Global Roots Why Democratization Is Not The Same As Westernization" *The New Republic* October 2003, pp. 28-35
4. John Horton, 1998, Charles Taylor: *Selfhood, Community and Democracy*" in *Liberal Democracy and its Critics: Perspectives in Contemporary Political Thought* eds. A Carter, G Stokes -Cambridge: Polity Press, pp.155-174
5. Barbara Sullivan, 1998, "Carol Pateman: Participatory and Feminism" in *Liberal Democracy and its Critics: Perspectives in Contemporary Political Thought* eds. A Carter, G Stokes -Cambridge: Polity Press, pp. 175-195
6. Don Fletcher, "Iris Marion Young: The Politics of Difference, Justice and Democracy: " in *Liberal Democracy and its Critics: Perspectives in Contemporary Political Thought* eds. A Carter, G Stokes -Cambridge: Polity Press, pp.196-215

7. Henry David Thoreau, *Civil Disobedience* Green Integer 41 Kobenhaven and Los Angeles 2002 [1866]
8. Mouffe, Chantal, "Deliberative Democracy: A Critique" in *Social research* Fall 1999
9. Fredric Jameson, "The Cultural Logic Of Capital", *New Left Review* 146 July-August 1984

COGNITION

המחלקה לפוליטיקה וממשל, אוניברסיטת בן גוריון
החברה הפלסטינית בפזורה ובשטחים הכבושים:

מגמות של שינוי חברתי ופוליטי

סמינר שנתי: יום ג', 10:00-12:00

מרצה: ד"ר מאיה רוזנפלד

msma@mscc.huji.ac.il

תיאור הקורס:

הקורס בוחן את השפעתם של ארבעה גורמים מרכזיים על ההיסטוריה החברתית והפוליטית של הפלסטינים מאז מלחמת 48 ועד ימינו: הפליטות והתערבות הקהילה הבינלאומית בעניין הפליטים, הפיזור במדינות הערביות "המארחות", הכיבוש הצבאי הישראלי, והתפתחות התנועה הלאומית הפלסטינית. חלקו הראשון של הקורס עוסק בפליטות, ומתמקד בהיווצרות בעיית הפליטים, בהפיכת הפליטות ממצב ארעי למצב מתמשך, ובמעורבות הקהילה הבינלאומית בכלל ומוסדות או"ם בפרט למען פליטי פלסטין לאורך כששים שנה. חלקו השני מציג מאפיינים שונים ומשותפים במעמדם הלגאלי, הכלכלי החברתי והפוליטי של הפליטים הפלסטינים בארצות פזורה מרכזיות: ירדן, לבנון, סוריה וכווית. חלקו השלישי של הקורס דן במשטר הכיבוש הישראלי כמערכת שליטה צבאית פוליטית וכלכלית, ומבקש להסביר את השלכותיה עבור המבנה החברתי-מעמדי של החברה הפלסטינית בגדה המערבית וברצועת עזה. החלק הרביעי מתחקה אחר שלבי ההתפתחות של התנועה הלאומית הפלסטינית בגלות ובשטחים הכבושים. דגש מיוחד יושם בניתוח האינתיפאדה הראשונה ובתוצאותיה. החלק האחרון יוקדש לשינויים שחלו בעקבות הסכמי אוסלו והקמת הרשות הפלסטינית ולסקירת מגמות ההתפתחות העיקריות מאז פרוץ האינתיפאדה השנייה (שלהי ספטמבר 2000).

פירוט מהלך הקורס: סילבוס

פתיחה

- א. הצגת מטרות הקורס, הגישה הכללית המיוחדת אותו, והדרישות.
- ב. הפלסטינים בגדה המערבית, ברצועת עזה, בישראל ובתפוצות מאז 1948 ועד ימינו – נתונים היסטוריים, דמוגרפיים ופוליטיים בסיסיים.

א. גלות, פליטות, חיים בפזורה: היבטים מרכזיים

1. מלחמת 48 – מספר השלכות מיידיות עבור הפלסטינים: העקירה מהמולדת; הפיכה לפליטים; פיזור בין גלויות; החלטה מס' 194 של העצרת הכללית של האו"ם מדצמבר 1948 – זכות השיבה; הקמת UNRWA: "סוכנות הסעד והתעסוקה של או"ם לפליטים פלסטינים במזרח הקרוב", ופעולותיה הראשונות; המדיניות הישראלית של 'אי ההשבה' של הפליטים; מיסוד UNRWA והסבת עיקר פעולתה לתחום השירותים החברתיים.
2. הקהילה הבינלאומית והפליטים הפלסטינים בפרספקטיבה של שישה עשורים: סקירת ההחלטות המרכזיות של מוסדות או"ם בנושא הפליטים הפלסטינים לאורך השנים; קהילות פליטים פלסטינים כאוכלוסיות בסיכון גבוה: בחינת מעורבות מוסדות או"ם ודפוסי סיוע החירום של אוג"א נוכח היחשפות קהילות פליטים פלסטינים למצבי משבר וקטסטרופות הומאניטאריות.

3. מעמדם הלגאלי-פוליטי-חברתי של הפליטים הפלסטינים בארצות הפזורה ("המדינות המארחות"):

בחינת שלושה 'טיפוסים אידיאליים' של קהילות פליטים פלסטינים: "אזרחים" בירדן, "זרים" בלבנון, "עובדים מהגרים" בכווית (עד מלחמת המפרץ).

4. רכישת השכלה בתנאים של פליטות, גלות והדרה: שינויים משמעותיים בדפוסי רכישת השכלה בקרב הפלסטינים אחרי מלחמת 48' והעקירה; תרומת אונר"א להנחלתה והפצתה של השכלה בקרב קהילות הפליטים הפלסטינים; שיעור רכישת השכלה בקרב נשים כמדד להישגיה של אונר"א; סטודנטים פלסטינים באוניברסיטאות הערביות בשנות ה-50' וה-60'; הגירת בעלי השכלה ומקצוע למדינות המפרץ; מקומם של "משאבי אנוש פלסטינים" בכלכלה המזרח תיכונית.

ב. החברה הפלסטינית בגדה המערבית וברצועת עזה תחת כיבוש צבאי ישראלי

1. מלחמת 67' - מספר השלכות מיידיות עבור הפלסטינים: כיבוש הגדה המערבית ורצועת עזה; עוד פליטים פלסטינים: "פליטים בפעם הראשונה" ו"פליטים בפעם השנייה"; החלת השלטון הישראלי בשטחים הכבושים.

2. הכיבוש הצבאי כ"מערכת": מרכיבי המערכת והאופי הטוטאלי שלה: ממשל צבאי; חקיקה צבאית; מערכת המשפט הצבאי; שליטה ישראלית באדמות ומשאבים; מדיניות הפקעת הקרקעות ומקורות המים; מדיניות הקמת ההתנחלויות; התפרשות צבאית ו"שינוי פני השטח" בגדה המערבית וברצועת עזה.

3. הכלכלה הפוליטית של הכיבוש הצבאי הישראלי ותהליכים של שינוי חברתי מעמדי

א. פועלים יומיים פלסטינים בכלכלה הפוליטית של הכיבוש:

פתיחת אפשרויות תעסוקה במגזרים מתוחמים/מגודרים של שוק העבודה הישראלי; פרולטריוזציה מואצת בעשור הראשון לכיבוש הישראלי; שינוי מבנה ההתפלגות התעסוקתית בגדה וברצועה, הבסיס היומי של השתכרותם של פועלים פלסטינים ושליטת זכויותיהם הסוציאליות; דורות של גברים ונשים פלסטינים בשוק העבודה הישראלי: נסיגה במקום התקדמות במעמד הכלכלי-חברתי לאורך השנים; משפחת הפועלים הפלסטינים: מדוע לא הצליחה לייצר הצבר; מדיניות הסגרים (9-1992): פיטורים המוניים ללא פיצויים וההשלכות עבור מעמד הפועלים הפלסטיני. מדיניות הסגר, הכיתור והחנק בשנות האינתיפאדה השנייה: ההשלכות על הכלכלה הפלסטינית, על מעמד העובדים ועל משקי הבית הפלסטינים באזורים השונים.

ב. מדיניות ישראלית של אי פיתוח:

אי פיתוח התעשייה המקומית; שקיעת ענף החקלאות כמקור קיום עיקרי; דרדור המגזר הציבורי; תיאוריות של תת-פיתוח ותלות: האם הן מתאימות למקרה של השטחים הכבושים? דיון ביקורתי בספרות

ג. הכלכלה הפלסטינית ב"שנות אוסלו" 1994-2000.

הנספח הכלכלי של הסכמי אוסלו (הסכם פאריס) ומשמעותיותו; הקמת המגזר הציבורי-ממשלתי של הרשות הפלסטינית, קליטת רבבות לשורותיו וההשפעה על מאפייני תעסוקה בגדה המערבית ורצועת עזה; הקמת מערך הסיוע הבינלאומי לרשות הפלסטינית בחסות "הבנק העולמי" והערכת מדיניות הסיוע בפועל; מדיניות הסגר הישראלית, המשך השליטה הצבאית של ישראל בגבולות וברוב הטריטוריה הפלסטינית, והשפעתם על מאפייני כלכלה ותעסוקה ועל אפשרויות פיתוח בשטחים הפלסטינים.

ד. הכלכלה הפלסטינית ב"עידן פוסט-אוסלו" (מאז פרוץ האינתיפאדה השנייה בספט' 2000) הסלמת משטר הסגר (מדיניות המצור על רצועת עזה, ביתור הרצועה והגבלות התנועה החמורות בתחומה) בשילוב עם הפגיעה המסיבית בתשתיות ומשאבים גורמים למשבר כלכלי-תעסוקתי-חברתי עמוק בשטחים הפלסטינים, שתוצאותיו תוארו על ידי ארגוני סיוע בינלאומיים כ"קטסטרופה הומאניטארית"; תוכניות סיוע החירום לשטחים מחליפות את תוכניות הפיתוח של שנות אוסלו: מרכיב "הפיתוח" בסיוע החוץ לרשות התכווץ למינימום בעוד מרכיב הסיוע ההומאניטארי לנפגעי המדיניות הישראלית (רוב האוכלוסייה) הפך לעיקרי; הרחבה משמעותית של הפער בין הגדה לרצועה בעשור האחרון על רקע הסלמה מתמשכת של מדיניות המצור על הרצועה.

ה. רכישת השכלה בצל הכיבוש

ה.1. בתי ספר תחת כיבוש (1967-1994): הממשל הצבאי הישראלי וניהול שלוש תת-מערכות החינוך בשטחים: הממשלתית, של אונר"א והפרטית; הפעלת אמצעים ישירים של התערבות, פיקוח ושליטה צבאיים על מערכת החינוך הפלסטינית וההשפעות הדיפרנציאליות על שלוש 'תת-מערכות'; הזנחה מתמשכת של בתי הספר הממשלתיים ותוצאותיה; הגידול בהשקעת אונר"א בתחום החינוך והיתרון היחסי של תושבי מחנות הפליטים; השתתפות פעילה של משפחות פלסטיניות בתהליך רכישת ההשכלה של בנים ובנות - בחינת חלוקת העבודה המשפחתית סביב השכלה כ'מנגנון' לקידום האפשרויות של חבריה.

ה.2. אוניברסיטאות תחת כיבוש (1967-1994): ייסוד האוניברסיטאות הפלסטיניות בגדה המערבית וברצועת עזה - רקע, הערכת ההישגים האקדמיים, והשפעות על דפוסי רכישת השכלה בקרב מגזרי אוכלוסייה שונים בשטחים הכבושים; הפעלה מתמשכת של אמצעי פיקוח ודיכוי צבאיים על ידי הממשל הצבאי הישראלי והפרת החופש האקדמי; השכלה גבוהה בהעדר תמיכה ממשלתית והכשלת הניסיונות ליצירת תיאום בין מוסדי; האוניברסיטאות כמרכזים לפעילות פוליטית-חברתית-תרבותית-קהילתית - בחינת מקומן כ'מוסדות לאומיים'; תהליך התהוותה של שכבת בוגרי אוניברסיטאות בשטחים הכבושים.

ה.3. תת-פיתוח הסקטור הציבורי ומכשולים בפני מוביליות חברתית של בעלי השכלה: נדירות גבוהה של אפשרויות תעסוקה לבוגרי אוניברסיטאות ומכללות; העדר אפשרויות תעסוקה מטיפוס 'צווארון לבן' עבור בוגרי בתי ספר תיכוניים; בוגרי אוניברסיטאות ומכללות כפועלי בניין ושירותים; הגירת עבודה מואצת של בעלי השכלה ומקצוע למדינות המפרץ; הכלכלה הפוליטית של הגירת עבודה במזרח התיכון ושקיעת אפשרויות התעסוקה למשכילים פלסטינים מאמצע שנות השמונים; נשים ועבודה מקצועית בתחום השירותים החברתיים - קהילתיים - ניתוח ההשפעות על מעמדן החברתי במשפחה ומחוצה לה; הערכת 'הגבול העליון' למוביליות חברתית המוקנית מכוח רכישת השכלה בתנאי הכיבוש הצבאי.

ה.4. שינויים במאפייני מערכת החינוך וההשכלה הגבוהה מאז הקמת הרשות הפלסטינית התרחבות חסרת תקדים של מערכת החינוך הפלסטינית מאז כניסת הרשות כתוצאה מהשקעה ממוקדת בשלב ההשכלה התיכונית (החטיבה העליונה, כתות י"א ו"ב); הכפלת שיעור הזכאים לתעודת בגרות תוך עשר שנים; השינוי המבני במערכת ההשכלה הגבוהה וגידול פנומנאלי היקף הלומדים: התפרשות גיאוגרפית של מוסדות והתגוונותם, הרחבת היצע תחומי ומקצועות הלימוד, הכפלת מספר הלומדים פי 5 תוך 13 שנים, מהפך מגדרי בקרב רוכשי ההשכלה הגבוהה; בוגרי מוסדות ההשכלה הגבוהה בשוק העבודה.

1. הרקע וההקשרים:

לפני '67 – תמורות פוליטיות בעולם הערבי אחרי מלחמת '48 והשתתפות הפוליטית הפלסטינית; גלות, השכלה גבוהה וחיים סטודנטיאליים כגורמים ברדיקאליזציה פוליטית; לאומיות פלסטינית ולאומיות ערבית – פלסטינים בתנועת הלאומיים הערבים (ANM); פלסטינים בשורות המפלגה הקומוניסטית; הופעת תנועת ה'פתח'.
אחרי '67 – ההשפעה הגוברת של ארגוני הגרילה הפלסטינים על רקע התבוסה הערבית במלחמת '67 – גיוס המוני, העמקת השורשים במחנות הפליטים, הקמת מחנות אימונים; אש"פ המחודש ומוסדותיו; טבח 'ספטמבר השחור' בירדן וגירוש הארגונים הפלסטינים מתחומי הממלכה; התבססות בלבנון – צמיחת התשתית האזרחית והצבאית ה'כמו-מדינתית' של אש"פ; מלחמת '73 והשינוי באסטרטגיה הפוליטית של אש"פ (1974); אש"פ זוכה להכרה בינלאומית ומרחיב את קשריו; התלות במשטרים הערביים; אש"פ ומדיניות החוץ של ארה"ב; הפלישה הישראלית ללבנון (1982) – גירוש ואובדן הבסיס הטריטוריאלי; כינוס המועצה הלאומית הפלסטינית בנובמבר 1988 ואימוץ פתרון 'שתי המדינות'; אש"פ נוכח התמוטטות בריה"מ ותוצאות מלחמת המפרץ.

2. אל מול הכיבוש הישראלי:

כשלוך הניסיון לכוון תשתית למלחמת גרילה בשטחים הכבושים ונפילת אופציית המאבק המזוין; הצביון הבלתי צבאי של המאבק נגד הכיבוש כמאפיין ייחודי של התנועה הלאומית הפלסטינית בשטחים הכבושים; המונופול הישראלי על "חוק וסדר" והאיסור על פעילות פוליטית פלסטינית; העשור הראשון לכיבוש: בחינת התפקיד הפוליטי והציבורי של שלושה מוסדות לאומיים מרכזיים: "החזית הלאומית הפלסטינית", "ראשי הערים הנבחרים", ו"הועדה להכוונה לאומית", כציוני דרך במיסוד המחאה הפוליטית המאורגנת. העשור השני לכיבוש: דצנטרליזציה של הפעילות הפוליטית וצמיחת תשתית רחבה של ארגונים עממיים; סטודנטים, תלמידים, פליטים, עירוניים, כפריים, נשים, ופועלים בשורות התנועה הלאומית; מקומם הבולט של האסירים הפוליטיים בתנועה הלאומית ובהנהגתה. העשור השלישי לכיבוש: האינתיפאדה הראשונה – התקוממות עממית לאומית בלתי מזוינת נגד הכיבוש – בחינת היבטים בדפוסי ההשתתפות העממית בה והערכת עוצמתה ונקודות התורפה שלה; כינוס ועידת מדריד על רקע תוצאות מלחמת המפרץ והתפרקות בריה"מ.

ד. מאוסלו ועד לאינתיפאדה השנייה

1. החתימה על "הצהרת העקרונות" ועל הסכמי הביניים (אוסלו I, אוסלו II) הקמת הרשות הפלסטינית, והמשך שלטון הכיבוש הישראלי ברוב הטריטוריה: מכשולים בלתי עבירים בדרך לעצמאות פלסטינית על רקע המדיניות הישראלית ומאזן הכוחות האזורי והעולמי.

2. האינתיפאדה השנייה. הדיון יסתמך על חומר עדכני ויוקדש למספר נושאים: ניתוח הסיבות לכישלון ועידת קמפ דייויד; הסברים לפרוץ האינתיפאדה; ניתוח המדיניות הישראלית ומטרותיה לאורך האינתיפאדה; הסברת השוני בין מאפייני המאבק הפלסטיני באינתיפאדה הראשונה למאפייני המאבק הנוכחי; תפקידם ומדיניותם של גורמים בינלאומיים.

הערה: הרשימה הביבליוגרפית שלהלן כוללת פריטים רבים שנגיעתם לשיעור משנית ואינם בגדר קריאת חובה. במהלך השיעורים תינתנה הנחיות קריאה מפורטות.

Abu-Lughod, Ibrahim (1973) "Educating a Community in Exile," *Journal of Palestine Studies* 2, 3

Abed, George ed. (1988) *The Palestinian Economy: Studies in Development Under Prolonged Occupation* (London: Routledge).

Aronson Geoffrey (1996) *Settlements and the Israel-Palestinian Negotiations: An Overview* (Washington, DC: Institute of Palestine Studies).

Aruri Naseer, and Samih Farsoun (1980) "Palestinian Communities and Arab Host Countries," in *The Sociology of the Palestinians*, ed. Elia Zureik and Khalil Nakhleh (London: Croom-Helm): 112-146.

Aruri, Naseer ed. (2001) *Palestinian Refugees: The Right of Return* (London: Pluto Press).

Benvenisti, Meron (1984) *The West Bank Data Project: A Survey of Israel Policies* (Washington and London: American Enterprise Institute for Public Policy Research).

Benvenisti, Meron (1987) *West Bank Data Project 1987 Report: demographic, economic, legal, social and political developments in the West Bank* (Jerusalem: the Jerusalem Post).

Birks, J.S. et al, (1988) "Labor Migration in the Arab Gulf States: Patterns, Trends and Prospects," *International Migration* 26, 3.

Brand, Laurie (1988) *Palestinians in the Arab World* (New York: Columbia University Press).

Brynen, Rex (1991) *Sanctuary and Survival: The PLO in Lebanon* (Boulder & San Francisco: Westview Press).

Brynen, Rex (2000) *A Very Political Economy* (Washington: United States Institute of Peace).

Buehrig, Edward (1971) *The UN and the Palestinian Refugees: A Study in Nonterritorial Administration* (Bloomington, Indiana: Indiana University Press).

Cobban, Helena (1984) *The PLO: People, Power and Politics* (London: Cambridge University Press).

- Dakak, I. (1983) "Back to Square One," Scholch Alexander, ed. *Palestinians over the Green Line* (London: Ithaca Press)
- Davies, Philip (1979) "The Educated West-Bank Palestinians," *Journal of Palestine Studies* 8, 3.
- Elmusa, Sharif (1993) "Dividing the Common Palestinian Israeli Waters: An International Water Law Approach," *Journal of Palestine Studies* 22, 3.
- Farsoun, Samih with Christina Zacharia (1997) *Palestine and the Palestinians* (Boulder: Westview Press).
- Freedman, Robert O. ed. (1991) *The Intifada* (Miami: Florida International University Press).
- Frisch, Hillel (1990) "From Armed Struggle Over State Borders to Political Mobilization and Intifada within It." *Plural Societies*, Vol. 19, No. 2 and 3.
- Giacaman George and Dag Jorund Lonning, eds. (1998) *After Oslo: New Realities, Old Problems*. (London: Pluto Press).
- Gerner, Deborah (1989) "Israeli Restrictions on the Palestinian Universities in the Occupied West Bank and Gaza," *Journal of Arab Affairs* 8, 1.
- Gordon, Neve (2008) *Israel's Occupation* (Berkeley CA: University of California Press).
- Gorkin, Michael and Rafiq Othman (1996) *Three Mothers, Three Daughters* (Berkeley and Los Angeles: University of California Press).
- Graham-Brown, Sarah (1984) *Education, Repression and Liberation: Palestinians* (London: World University Press).
- Gresh, Alain (1985) *The PLO: The Struggle Within* (London: Zed Books).
- Groth, Allon (1995) *The PLO's Road to Peace: Processes of Decision-Making* (London: Royal United Institute for Defence studies).
- Hammami, Rema, (1990) "Women, the Hijab and the Intifada," *Middle East Report* 20, nos. 3-4, May-August 1990
- Hammami, Rema (1997) *Labor and Economy: Gender and Segmentation in Palestinian Economic Life* (Palestinian Women: A Status Report, No. 4) (Birzeit, West Bank: Women's Studies Program, Birzeit University).
- Hammami, Rema and Salim Tamari (2000) "Anatomy of Another Rebellion," *Middle East Report* 217.

Hammami, Rema and Jamil Hilal (2001) "An Uprising at a Crossroads," *Middle East Report* 219.

Hasso, Frances (2005) *Resistance, Repression, and Gender Politics in Occupied Palestine and Jordan* (Syracuse: Syracuse University Press).

Heiberg, Marianne and Geir Ovensen eds. (1993) *Palestinian Society: A Survey of Living Conditions* (Oslo: FAFO Report).

Hilal, Jamil (1976) "Class Transformation in the West Bank and Gaza Strip," *MERIP Reports* 53 (December).

Hilal, Jamil (1993) "PLO Institutions: the Challenge Ahead," *Journal of Palestine Studies* 23, 1.

Hiltermann, Joost (1991) *Behind the Intifada* (New Jersey: Princeton University Press).

Hunter, Robert F (1991) *The Palestinian Uprising* (Berkeley: University of California Press).

International Labor Office (1993) *Report of the Director General on the Situation of Workers of the Occupied Territories* (Appendix 2) (Geneva: ILO).

Johnson, Penny (1988) "Palestinian Universities Under Occupation," *Journal of Palestine Studies* 16, 3.

Jerusalem Media and Communication Center (1997) *Signed, Sealed, Delivered: Israeli Settlements and the Peace Process* (East Jerusalem: JMCC).

Jerusalem Media and Communication Center (1994) *Water: The Red Line* (East Jerusalem: JMCC).

Kazziha, Walid (1975) *Revolutionary Transformation in the Arab World* (London: Croom Helm).

Michael Keating, Anne Le More and Robert Lowe, editors (2005) *Aid Diplomacy and Facts on the Ground: The Case of Palestine* (London: Chatham House).

Khalidi, Rashid (2006) *The Iron Cage: The Story of the Palestinian Struggle for Statehood* (New York: Beacon Press).

Khalidi, Rashid (1986) *Under Siege: PLO Decision-making in the 1982 War* (New York: Columbia University Press).

Khalili, Laleh (2005) "A Landscape of Uncertainty: Palestinians in Lebanon," *Middle East Report* 236 (Fall 2005).

Kimmerling Baruch, and Joel Migdal (1993) *Palestinians: The Making of a People* (New York: Free Press).

Koranu, Bahgat, Rex Brynen and Paul Noble (1998) *Political Liberalization and Democratization in the Arab World, Volume 2: Comparative Experience* (Boulder & London: Lynne Rienner Publishers).

Lockman, Z. and J. Beinin eds. (1989) *Intifada* (A MERIP Book) (Toronto: Between the Lines).

Owen, Roger (1985) "Migrant Workers in the Gulf," *The Minority Right Group*, Report no. 18 (London: MRG).

Peteet, Julie (2005) *Landscape of Hope and Despair* (Philadelphia: University of Pennsylvania Press).

Peteet, Julie (1996) "From Refugees to Minority: Palestinians in Post-War Lebanon," *Middle East Report* 200 (July-Sept. 1996).

Peteet, Julie (1991) *Gender in Crisis: Women and the Palestinian Resistance* (New York: Columbia University Press).

Quandt, William (1971) *Palestinian Nationalism: Its Political and Military Dimensions* (Santa Monica: Rand Corporation).

Quandt, William (ed.) (1988) *The Middle East Ten Years after Camp David* (Washington D. C.: The Brookings Institution).

Rigby, Andrew (1989) *The Intifada: The Struggle over Education* (Jerusalem: Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs).

Robinson, Glenn (1997) *Building a Palestinian State* (Bloomington: Indiana University Press).

Rosenfeld Maya (2009) "From Emergency Relief Assistance to Human Development and Back: UNRWA and the Palestinian Refugees, 1950–2009," *Refugee Survey Quarterly* 28 (2-3): 286-317.

Rosenfeld, Maya (2004) *Confronting the Occupation: Work, Education and Political Activism of Palestinian Families in a Refugee Camp*. (Stanford: Stanford University Press).

Rosenfeld, Maya (2002) "Power Structure, Agency, And Family in a Palestinian Refugee Camp," *Int. J. Middle East Stud.* 34

Roy, Sara (1995) *Gaza Strip: The Political Economy of De-Development* (Washington DC: Institute for Palestine Studies).

Rubenberg, Cheryl (2001) *Palestinian Women: Patriarchy and Resistance in the West Bank* (Boulder, London: Lynne Rinner Publishers).

Rubenberg, Cheryl (1989) "Twenty Years of Israeli Economic policies in the West Bank and Gaza: Prologue to the Intifada," *Journal of Arab Affairs*, Vol. 8, No.1.

Rubenberg, Cheryl (1983) *The Palestine Liberation Organization* (Belmont, Massachusetts: Institute of Arab Studies).

Sabbagh, Suha ed. (1998) *Palestinian Women of Gaza and the West Bank* (Bloomington: Indiana University Press).

Sabatello, Eitan (1984) "The Missing Age Group: Demography," in *The West Bank Data Project: A Survey of Israeli Policies*, Meron Benvenisti (Washington and London: American Enterprise Institute for Public Policy Research).

Sayigh, Rosemary (1979) *Palestinians: from Peasants to Revolutionaries* (London: Zed Press).

Sayigh, Rosemary (1994) *Too Many Enemies* (London: Zed Press).

Sayigh, Rosemary (1998) "Dis/solving the "Refugee Problem"," *Middle East Report* 207 (Summer 1998).

Sayigh, Yezid (1997) *Armed Struggle and the Search for State* (Washington, D.C.: Institute for Palestine Studies, and Oxford: Clarendon Press).

Sayigh, Yusef (1988) "Dispossession and Pauperization: the Palestinian Economy under Occupation," in *The Palestinian Economy: Studies of Development Under Prolonged Occupation*, George Abed ed. (London: Routledge).

Schiff, Benjamin (1995) *Refugees unto the Third Generation: UN Aid to Palestinians* (Syracuse: Syracuse University Press).

Sha'ath, Nabil (1972) "High Level Palestinian Manpower," *Journal of Palestine Studies* 1,2.

Shehadeh, Raja (1993) *The Law of the Land* (Jerusalem: PASSIA).

Siniora, Randa (1989) *West Palestinian Labor in a Dependent Economy: the Case of Women in the Subcontracting Clothing Industry in the Bank* (Cairo: The American University in Cairo Press).

Sullivan, Anthony (1988) *Universities under Occupation* (Cairo: The American University in Cairo Press).

Sullivan, Anthony (1994) "Palestinian Universities in the West Bank and Gaza Strip," *The Muslim World* 84, 1-2.

Tahir, Jamil (1985) "An Assessment of Palestinian Human Resources: Higher Education and Manpower," *Journal of Palestine Studies* 11, 1.

Tamari, Salim (1980) "The Palestinians in the West Bank and Gaza: the Sociology of Dependency," in *The Sociology of the Palestinians*, Khalil Nakhleh and Elia Zureik eds. (London: Croom Helm).

Tamari, Salim (1981) "Building Other People's Homes: the Palestinian Peasant Household and Work in Israel," *Journal of Palestine Studies* 11,1.

Tamari, Salim (1988) "What the Uprising Means," *Middle East Report*, May-June 1988.

Tamari, Salim (1991) "The Palestinian Movement in Transition: Historical Reversals and the Uprising," *Journal of Palestine Studies* 20, 2.

Tamari, Salim (1990) "The Uprising's Dilemma," *Middle East Report*, May-August 1990.

Tamari, Salim (1999) "Palestinian Social Transformations: The Emergence of Civil Society," *Civil Society* 8, 86.

Tamari, Salim (1996) *Palestinian Refugee Negotiations: From Madrid to Oslo II*. (Washington DC: The Institute of Palestine Studies).

Tamari, Salim (1995) "Fading Flags: The Crises of Palestinian Legitimacy," *Middle East Report* 194/195.

Taraki, Lisa ed. (2006) *Living Palestine: Family Survival, Resistance and Mobility under Occupation* (New York: Syracuse University Press).

Taraki, Lisa (1990) "The Development of Political Consciousness Among Palestinians in the West Bank and Gaza Strip, 1967-87," in Nassar and Heacock editors, *Intifada: Palestine at the Crossroads* (New York: Birzeit University & Praeger Publishers).

Usher, Graham (1995) *Palestine in Crisis*, (London: Pluto Press).

Yusuf, Muhsin (1979) "The Potential Impact of Palestinian Education on a Palestinian State," *Journal of Palestine Studies* 8, 4.

Zahlan, A. B. and Rosemary Zahlan (1977) "The Palestinian Future: Education and Manpower," *Journal of Palestine Studies* 6, 4.

Zureik, Elia (1996) *Palestinian Refugees and the Peace Process* (Washington, D.C.: Institute for Palestine Studies).

- אבו איאד (1979) ללא מולדת – שיחות עם אריק רולו (תל-אביב: מפרש).
- אזולאי, אריאלה ועדי אופיר (2008) משטר זה שאינו אחד: כיבוש ודמוקרטיה בין הים לנהר (1967–) (תל אביב: רסלינג)
- אלדר, שלומי עזה כמוות (2005) תל אביב: ידיעות אחרונות, ספרי חמד.
- אלדר, עקיבא ועדית זרטל (2005) אדוני הארץ: המתנחלים ומדינת ישראל 1967–2004 (תל אביב: דביר).
- אפרת, אלישע (2002) גיאוגרפיה של כיבוש (תל אביב: כרמל).
- בצלם: מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים – פרסומים נבחרים מהשנים 1989–2010
- גזית, שלמה (1999) פתאים במלכודת: 30 שנות מדיניות ישראל בשטחים (תל אביב: זמורה ביתן מוציאים לאור).
- גלבר, גד ואשר ששר, עורכים (1992) בעין הסכסוך: האינתיפאדה (תל אביב: הקיבוץ המאוחד)
- הרכבי, יהושפט, עורך (1975) החלטות המועצות הלאומיות הפלסטיניות (בתוך ערב וישראל, קובץ תרגומים מערבית מס' 4–3) (תל אביב: עם עובד ומכון טרומן באוניברסיטה העברית).
- טוויל, רימונדה (1979) מעצר בית: סיפורה של אישה פלשתינאית (ירושלים: אדם)
- כהן, אמנון (1980) מפלגות בגדה המערבית בתקופת השלטון הירדני (ירושלים: מגנס).
- כנפאני, ע'סאן גברים בשמש (תל אביב: מפרש)
- משעל, שאול וראובן אהרוני (1989) אבנים זה לא הכל (תל אביב : הקיבוץ המאוחד)
- סבירסקי, שלמה (עורך) (1992) האינתיפאדה: מבט מבפנים (תל-אביב: מפרש)
- עמותת קו לעובד – דפי מידע 1992–1999
- קימרלינג ברוך ויואל מגדל (1999) פלסטינים: עם בהיווצרותו (ירושלים: כתר).
- קליין, מנחם (2006) יוזמת ז'נבה מבט מבפנים (ירושלים: כרמל).
- רוזנפלד, מאיה (1997) אורח החיים, חלוקת העבודה ותפקידים חברתיים של משפחות פליטים פלסטינים: המקרה של מחנה דהיישה (עבודת דוקטורט) (ירושלים: האוניברסיטה העברית).
- שטיינברג, מתי (2008) עומדים לגורלם: התודעה הלאומית הפלסטינית – 1967–2007 (תל אביב: משכל, ידיעות אחרונות).

אתרים חשובים באינטרנט (להורדת פרסומים מרכזיים):

אתר הלשכה המרכזית הפלסטינית לסטטיסטיקה – www.pcbs.gov.ps

אתר אונר"א – United Nations Relief and Work Agency for Palestine Refugees in the Near East www.unrwa.org

אתר בצלם: מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים – www.btselem.org

אתר OCHA Office for the Coordination of Humanitarian Affairs in the Occupied Palestinian Territory www.ochaopt.org

אתר הבנק העולמי לגדה המערבית ורצועת עזה – www.worldbank.org/ps

כתב עת מרכזי: Journal of Palestine Studies

סיונת 2016

אוניברסיטת בן גוריון בנגב
 המחלקה לפוליטיקה וממשל
תיאוריות פוליטיות קונטיננטאליות
 שנת הלימודים 2009-10, סמסטר ב'

ד"ר מיכל גבעוני, mgivoni@post.tau.ac.il

הקורס ידון בתיאוריות נבחרות מן ההגות הקונטיננטאלית הדנות במבני היסוד של תחום העניין הפוליטי. ננתח את המהלכים התיאורטיים המרכזיים המשותפים להוגים המשויכים לזרם הקונטיננטאלי – הערעור על מעמדו של הסובייקט התבוני ככוח המניע של הפוליטיקה, ההבחנה בין "הפוליטיקה" במובנה כשדה פעילות ממוסד לבין "הפוליטי", המעבר מצידוק נורמטיבי של הכוח והשלטון להסבר אונטולוגי של אופן פעולתם, והניתוח של זיקות הגומלין בין כוח לחירות ובין שלטון לעשייה אזרחית. בעזרת כתביהם של הוגים כמו חנה ארנדט, מישל פוקו, ג'ורג'יו אגמבן ועדי אופיר נבקש לפענח את טיבו של הפוליטי, לזהות את תנאי האפשרות שלו ולעמוד על האתגרים המיוחדים הניצבים לפתחו בעת הזו.

חובות הקורס:

- השתתפות פעילה בשיעורים – חובה
 - קריאת הטקסט המחייב לקראת כל שיעור.
 - הגשת שלושה דו"חות על חומר הקריאה – 30% מהציון הסופי
- דו"חות הקריאה יכללו סיכום קצר של הטענות המרכזיות המועלות בטקסט ושחזור של מהלך הטיעון. אורכם לא יעלה על עמוד אחד והם יוגשו מודפסים, בתחילת השיעור הרלוונטי. לא ניתן יהיה להגיש את עבודת הבית ללא השתתפות פעילה בשיעורים והגשת דו"חות הקריאה במועד.
- עבודת בית – 70% מהציון הסופי.

תוכנית הקורס:

(חומרי הקריאה ימצאו באתר הקורס)

1. מבוא: הפוליטיקה והפוליטי

Carl Schmitt, *The Concept of the Political*: 19-37.

2. השלטון ורשות הרבים

Hannah Arendt, *The Human condition* (University of Chicago Press, 1998 [1958]): 22-58; 188-207; 220-230.

Jacques Rancière, *Disagreement. Politics and Philosophy* (Minneapolis & London: University of Minnesota Press, 1999): Chapter 2.

3. כוח וטכנולוגיות פוליטיות

מישל פוקו, לפקח ולהעניש: הולדת הכלא (רסלינג, 2009)
 מישל פוקו, תולדות המיניות: הרצון לדעת (הקיבוץ המאוחד, 1996): עמ' 57-72.

4. ממשל וחירות

Nicolas Rose, *Powers of Freedom: Reframing political thought* (Cambridge University Press, 1999): Chapter 2.

5. ריבונות וביו-פוליטיקה

קרל שמיט, תיאולוגיה פוליטית (רסלינג, 2005): פרק 1, "הגדרת הריבונות", עמ' 25-35.
ג'ורג'יו אגמבן, הכוח הריבוני והחיים החשופים [פרקים נבחרים: "פרדוקס הריבונות";
"הפוליטיזציה של החיים"; "זכויות האדם והביו-פוליטיקה"; "המחנה כ'נומוס' של המודרני";
"סף"], בתוך: שי לביא (עורך) טכנולוגיות של צדק: משפט, מדע וחברה (רמות, 2003): עמ'
430-434, 395-416.

6. עולות ורעות

ז'אן-פרנסוא ליוטאר, הדיפרנד, תיאוריה וביקורת 8: קיץ 1996, עמ' 39-51.
עדי אופיר, "מעבר לטוב - רוע: מתווה לתיאוריה פוליטית של רעות", תיאוריה וביקורת 1: עמ'
41-77.

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה
תרבות ישראלית והמדינה
המחלקה לפוליטיקה וממשל

שם המרצה: נועם ירון
יצירת קשר: 054-5713332
יום ושעת קבלה: ה' 13:00-14:00

מטרות הקורס:

בקורס זה נקרא קריאה פוליטית במוצרי תרבות ישראלים. המבחר ינוע בין תרבות גבוהה לפופולרית ובמגוון מדיה וז'אנרים. בין היוצרים והצורות שנעסוק בהם: אפרים קישון, דן בן אמוץ, עמוס עוז, דודו טופז, ארץ נהדרת, אסקימו לימון, העולם הזה, חנוך לוין, הגשש החיוור, האח הגדול ועוד. הציר שמאחד את המבחן הוא השאלה התיאורטית של המדינה. נשאל כיצד המדינה נוכחת בטקסטים תרבותיים. כיצד המדינה נוכחת במושגים כגון "צבר", "מזרחי", "עממי" וכו'. סוג זה של קריאה מעלה שאלות תיאורטיות על המדינה לא פחות משהוא מעלה שאלות ביח ס לתרבות: הוא מחייב לשאול כיצד מדברים בשם המדינה (או מולה) אך בה בעת הוא מחייב לשאול מהי אותה מדינה שעולה הצורך לדבר בשמה. מהצד התיאורטי נתמודד עם שאלות אלה בעזרת טקסטים מהמסורת הביקורתית, ממרקס ועד אגמבן וז'יז'ק, ובעזרת מושגים כגון: אידיאולוגיה, מנגנון מדינה אידיאולוגי, פנטזיה אידיאולוגית, הגמוניה, פוליסמיות ועוד.

מבנה הקורס:

רשימת נושאים:

1. מבוא: לדבר בשם המדינה
2. אידיאולוגיה

חובה:

מרקס, קרל, 1977, "האידיאולוגיה הגרמנית", כתבי שחרות, עמ' 232-233, תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד

רשות:

איגלטון, טרי, 2006, אידיאולוגיה: מבוא, תל אביב: רסלינג, עמ' 40-11, 100-71

3. מנגנון מדינה אידיאולוגי

חובה:

אלתוסר, לואי, 2003, על האידיאולוגיה, עמ' 60-34, תל אביב: רסלינג

4. ה"צבר": זהות כמנגנון אידיאולוגי

חובה:

אלמוג, עוז, הצבר: דיוקן, תל אביב: עם עובד, 1997

5. דן בן אמוץ והמצאת הישראליות

חובה:

מבחר טקסטים פובליציסטיים של דן בן אמוץ

- 6-7. מיליטריזם

חובה:

קימרלינג, ברוך, "מיליטריזם בחברה הישראלית", תיאוריה וביקורת 4, 1993, עמ' 140-123
דור, דניאל, עיתונות תחת השפעה, תל אביב: בבל, 2001, עמ' 42-15
אנדרסון, בנדיקט, קהילות מדומיינות, תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 1991, עמ' 68-31

רשות:

Zandberg, E. & Neiger, M. (2005). "Between the Nation and the Profession: Journalists as Members of contradicting Communities". *Media Culture & Society*, 27(1): 131-141

8. הגמוניה

חובה:

לקלאו, ארנסטו ושנטל מוף, הגמוניה ואסטרטגיה סוציאליסטית: לקראת פוליטיקה דמוקרטית רדיקלית, תל אביב: רסלינג, 2004

רשות:

Laclau, Ernesto, 1990, "The Impossibility of Society", in New Reflections on the Revolution of Our Time, London and New York: Verso, pp. 89-92

9. טלוויזיה: פוליטיות

פיסק, ג'ון, 1993, "טלוויזיה: פוליטיות ופופולריות", בתוך דן כספי (עורך) תקשורת המונים, תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 173-190

10. המזרחי והמדינה

חובה:

שנהב, יהודה, היהודים הערבים: לאומיות, דת ואתניות, תל אביב: עם עובד, 2003, עמ' 73-120

רשות:

משעני, דרור, 2006, בכל העניין המזרחי יש איזה אבסורד, תל אביב: עם עובד, עמ' 38-130

11. מהצבר אל העממי

חובה:

Agamben, Giorgio, 2000, "What Is a People", Means Without End: Notes on Politics, University of Minnesota Press, pp. 29-36

12-13. מיניות ולאומיות

חובה:

בן-ארי, ניצה, דיכוי הארטיקה: צנזורה-וצנזורה עצמית בספרות העברית 1930-1980, תל אביב: אוניברסיטת תל אביב, ההוצאה לאור, 2006, עמ' 92-126
לאור, יצחק, 1995, "חיי המין של כוחות הביטחון: על גופניותו של הישראלי היפה והביטחוני אצל עמוס עוז", בתוך: לאור, יצחק, אנו כותבים אותך מולדת, עמ' 76-104, תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד

רשות:

אראל, ניצה, בלי מורא בלי משוא פנים: אורי אבנרי והעולם הזה, ירושלים: מאגנס, 2006
פרויד, זיגמונד, "תיאוריות מיניות ילדיות", בתוך: מיניות ואהבה, עם עובד, 2002

14-15. בידור וסאטירה, צחוק ואידיאולוגיה

חובה:

שיפמן, לימור, "ורק ירושלים 02?": הומור טלוויזיוני, רב משמעיות ודיאלוגיות", בתוך מוטי נייגר, מנחם בלונדהיים ותמר ליבס (עורכים), סיקור כסיפור: מבטים על שיח התקשורת בישראל, ירושלים: מאגנס, 2008, עמ' 169-190
זנדברג, אייל, "דכאו? זה כאן מעבר לפינה": תרבות פופלרית, הומור וזיכרון השואה", מסגרות מדיה, גיליון 2, קיץ 2008, עמ' 86-106

רשות:

רוניגר, לואיס ומיכאל פייגה, "תרבות הפראייר והזהות הישראלית", אלפיים 7, 1993, עמ' 136-118

פרויד, זיגמונד, 2003, הבדיחה ויחסה ללא מודע, תל אביב: רסלינג, עמ' 147-170
16. פנטזיה אידיאולוגית

Žižek, Slavoj, 1997, The Plague of Fantasies, London: Verso, pp. 1-43

17. טרנסגרסיה פנימית

שמיט, קרל, תיאולוגיה פוליטית, תל אביב: רסלינג, 2005, עמ' 25-35

18. טלוויזיה: ריטואל

Couldry, Nick, Media Rituals: a Critical Approach, London and New York: Routledge, 2003, pp. 1-55, 75-95

19. טלוויזיה: שידור חי

חובה:

ויצטום, דוד, מהדורה מיוחדת – שידורי הטלוויזיה בעתות מצוקה, הוצאת כתר, ירושלים
2006, עמ' 7-13, 21-74

רשות:

Feuer, Jane, "The Concept of Live Television: Ontology as Ideology", in E. Ann Kaplan (ed.), Regarding Television: Critical Approaches, University Publications of America, 1983, pp. 12-21

20-23. הצגת נושאים לעבודת הסמינר

דרישות ומטלות

חובת נוכחות, קריאת טקסטים לקראת כל שיעור, השתתפות פעילה בדיון, הצגה קצרה (5 דקות) של מאמר ביקורתי על יצירת תרבות ישראלית, וכן הצגת נושא לעבודת הסמינר (הצגה באורך 20 דקות, באחד מארבעת השיעורים האחרונים).

נוכחות : חובה

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

המחלקה לפוליטיקה וממשל תש"ע – 2009–2010

דמוקרטיה ישירה – שורשים והתפתחות של רעיון דמוקרטי

מס' קורס : 0150-1-138 (קורס סמסטריאלי – 2 נ"ז)

טופס סילבוס לסטודנט

שעות הקורס: יום ב' 18:15–19:45

שם המרצה: ד"ר ישי מנוחין – 054-3355373 Menuchin@gmail.com

שעת קבלה: יום ב' 12:00–13:30 – בקביעה מראש בחדר 102 במחלקה לעבודה סוציאלית.

במרוצת השנים שחלפו הפכה ה"דמוקרטיה" לסיסמת מפתח המשרתת הן את המאבק לשינוי חברתי והן את השמרנים, מקדשי המסורת. למושג "דמוקרטיה" מקום מרכזי בשיח החברתי בן-זמננו. למעשה, היותה של חברה "דמוקרטית" נתפס היום כמאפיין המרכזי בלגיטימיות של אותה חברה בעינינו שואפי שינוי ומקדשי מסורת כאחד, פוליטיקאים מימין ומשמאל, וחוקרי אתיקה ומדינה המשתייכים לדיסציפלינות שונות.

בקורס זה נתמקד בהתפתחותו של רעיון הדמוקרטיה הישירה מימי אתונה ועד להתבססותו כאחד מהמודלים המרכזיים לחיים במדינה במאה העשרים. במהלך הקורס נבחן את התפתחות המושג "דמוקרטיה" בתרבויות המערב בהן הוא צמח – נדון בתולדות רעיון הדמוקרטיה הישירה ונתמקד באופני התפתחותו בתיאוריות דמוקרטיות שונות ובהגותם של מחדשים בחברות שונות. מחדשים שכתבו בחברות שונות בעלות מסורות פוליטיות מגוונות, ששמו דגש על ערכים בסיסיים שונים ועל אופני התארגנות אזרחיות שונות – התארגנויות שניסו לתת מענה לצרכים שונים ולסוגיות אחרות.

מטלות הקורס:

1. השתתפות בשיעורים; 2. הגשת עבודת בית מסכמת.

נושאי השיעורים ורשימת קריאה לקראת השיעורים:

שיעור 1: מבוא לתולדות הרעיון הדמוקרטי

שיעור 2: הדמוקרטיה האתונאית – משלטון המעטים לשלטון הרבים

- אריסטו ([329–322 לפני הספירה], 1967: 19–30, 36–61, 76–77), מדינת האתונאים, הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס.

שיעור 3: רומא – המקורות הרפובליקנים של הדמוקרטיה

- קיקרו מרקוס טוליוס ([44 לפנה"ס], 2003: 39–43, 59–63, 73–74), על החובות, הוצאת אוניברסיטת בר-אילן.

- Cicero Marcus Tullius ([51–46 BC], 1998: 19–24), *The Republic and The Laws*, Oxford University Press.

שיעור 4: ימי הרנסנס – מחברה מקומית לחברה לאומית

- מקיאבלי ניקולו ([1520–1513], 1961: 86–90, 117–121, 146–155), "עיונים בעשרת הספרים הראשונים של טיטוס ליביוס", כתבים פוליטיים, שוקן.

שיעור 5: החילון מחדש של הדיון הפוליטי

- הובס תומס ([1651], 2006: 113–119, 161–167, 204–217, 329–348), לויתן – או החומר, הצורה והכוח של מדינה כנסייתית ומדינתית, ספרית לויתן, הוצאת שלם.

שיעור 6: המעבר מהתיאולוגי-פוליטי לפילוסופי-פוליטי

- שפינוזה ברוך (1670), [1983: 162-172, 209-217], מאמר תיאולוגי-מדיני, הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס.
- שפינוזה ברוך (1677), [1982: 102-104], מאמר מדיני, הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס.
- שיעור 7: זכויות אדם וממשל של נציגים - השורשים הליברליים של הדמוקרטיה
- לוק ג'ון (1690), [1959: 1-12, 21-39], על הממשל המדיני, הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס.
- שיעור 8: ביזור הכוח השלטוני והפרדת רשויות
- מונטסקיה שארל לואי דה סקונדה (1748), [1998: 43-49, 145-157], על רוח החוקים, הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס.
- שיעור 9: רצון כללי ואמנה חברתית
- רוסו ז'אן ז'אק (1762), [2006: 47-67, 149-154], האמנה החברתית, הוצאת רסלינג.
- שיעור 10: כוח לאנשים - המהפכה האמריקנית
- פיין תומס (1776), [2007: 6-13, 62-47], שכל ישר, ספריית לויטן, הוצאת שלם.
- דה-טוקוויל אלקסיס (1835-1840), [2008: 58-60, 179, 555-560], הדמוקרטיה באמריקה, ספריית לויטן, הוצאת שלם.
- שיעור 11: המהפכה הצרפתית
- "הכרזת זכויות האדם והאזרח" (1789), [1995: 18], מופיע ב-מקורות לשיעור בתולדות המחשבה המדינית מאז המהפכה הצרפתית, האוניברסיטה העברית בירושלים, הפקולטה למדעי החברה - החוג למדע המדינה.
- "הצהרת זכויות האדם והאזרח" (1789), [1995: 18-19], מופיע ב-מקורות לשיעור בתולדות המחשבה המדינית מאז המהפכה הצרפתית, האוניברסיטה העברית בירושלים, הפקולטה למדעי החברה - החוג למדע המדינה.
- ברק אדמנד (1790), [1999: 157-185], מחשבות על המהפכה בצרפת, ספריית לויטן, הוצאת שלם.
- שיעור 12: מרחב ציבורי ודמוקרטיה השתתפותית
- הברמאס יורגן (2001), "המרחב הציבורי", מופיע אצל- כספי דן (עורך), תמונות בראש: דעת קהל ודמוקרטיה, האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 57 - 62.
- שיעור 13: דמוקרטיה דיונית

Cohen Joshua (1997), "Deliberation and Democratic Legitimacy", In- Goodin Robert E., Pettit Philip (eds.), Contemporary Political Philosophy - An Anthology, Blackwell, pp.143-155.

מבוא לזכויות אדם

יום ד' 8:15-9:45

שם המרצה: פרופ' ניב גורדון
 שעות קבלה: יום ב' 11:00 – 12:00,
 טל' במשרד: 6477766

בשיעור זה נבחן מהן זכויות אדם ואיך הן הפכו לכלי משמעותי בזירה המקומית והבינלאומית. נסקור תחילה את ההתפתחות ההיסטורית של זכויות אדם, תוך שימת דגש על היסוד התיאורטי שלהן. לאחר מכן נדון בתרומתן של אמנות בינלאומיות לכל נושא זכויות האדם, תוך ניסיון להבין מדוע קשה לאכוף חוקים בינלאומיים. במקביל ננתח את האסטרטגיות שגופים לא-ממשלתיים NGOs פיתחו על-מנת ליעל את מאבקם למען זכויות אדם.

נושאי הלימוד

זכויות אדם
 תפישות פילוסופיות של זכויות אדם
 זכויות אדם ויחב"ל
 ארגונים לא ממשלתיים
 אמנות בינ"ל

חובות הקורס

השתתפות בשיעור
 סקירה דו-שבועות של מאמר (באורך פסקה). **חובה שיהיה ציון עובר על מנת לקבל אישור**

להגיש עבודת סיום.

תרגילים (20%)
 עבודת סיום (80%)

סקירת מאמרים

על כל משתתף להגיש פסקה בכל שבועיים על אחד המאמרים הנלמדים לאותו שבוע. תלמידים ששמות המשפחה שלהם מתחילים עם האותיות א עד כ, מגישים לשעורים הזוגיים ואילו תלמידים ששמות המשפחה שלהם מתחילים עם האותיות מ-ל עד ת יגישו בשיעורים הלא זוגיים.

תרגילים

אורך התרגיל עמוד. יש להגיש את התרגיל מודפס.

עבודת סיום

בסוף הסמסטר תקבלו עבודת בית. יהיה עליכם לענות על 2 מתוך 3 שאלות העוסקות בחומר הנלמד.

לוח זמנים

24 בפברואר: מבוא, מטרות הקורס והחובות

2 במרץ: סקירה היסטורית

לקרוא התפתחות היסטורית את המגנה כרטה, מגילת הזכויות באנגליה, הכרזת זכויות האדם והאזרח בצרפת, ההכרזה לכל באי העולם בדבר זכויות האדם, האמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות, האמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות, ותרבותיות, האמנה הבינלאומית בדבר זכויות הילד. (החומר נמצא בהי לרן)

Jack Donnelly, "Theories of Human Rights" in International Human Rights, Westview, 1998, pages 18-35.

Jack Donnelly "The Source of Human Rights: Human Nature and Human Rights," in The Concept of Human Rights, St. Martins Press, 1985, pages 27-44

16 במרץ: אמנציפציה פוליטית מול אמנציפציה אנושית
על שאלת היהודים, קרל מרכס

23 במרץ: זכויות אדם וגאולת האדם
גאולת האדם באמצעות זכויות האדם מתוך כינון החילונית, טלאל אסד

זכויות אדם ויחסים בינלאומיים
30 במרץ: זכויות אדם, ריבונות ותאגידים

David Forsythe, "Transnational Corporations and Human Rights," in *Human Rights in International Relations*, Cambridge University Press, 2006.

Jochnick, Chris. 1999. "Confronting the Impunity of Non-state Actors: New Fields for the Promotion of Human Rights," *Human Rights Quarterly*, 21 (1) February: 56-79.

מומלץ

Jack Donnelly, "Human Rights as an Issue in World Politics" in *International Human Rights, Westview, 1998, pages 3-18.*

6 באפריל: דרכי פעולה של ארגונים לא ממשלתיים

Thomas Risse and Kathryn Sikkink, "The Socialization of international human rights norms into domestic practices," in *The Power of Human Rights*

13 באפריל: דרכי פעולה של ארגוני זכויות אדם

ניב גורדון, "זכויות אדם ומרחב חברתי: כוחה של האגודה לזכויות האדם בישראל," סוציולוגיה ישראלית, 2005.

Eyal Weizman, Forensic Architecture, *Radical Philosophy* 2010

27 באפריל: זכויות אדם, טרור ועינויים

Paul Hoffman, "Human Rights and Terrorism," *Human Rights Quarterly* 26 (2004) 932-955.

מחשבות על אכזריות ועינויים, מתוך כינון החילונית, טלאל אסד

זכויות אדם וה"אחר"

4 במאי: זכויות אדם ורב תרבותיות

Jack Donnelly, "Human Rights and Cultural Relativism," in *Universal Human Rights in Theory and Practice*.

J. Oloka-Onyango, "Who's Watching "Big Brother"? Globalization and the Protection of Cultural Rights in Present Day Africa," *Human Rights Quarterly*, 27 (2005) 1245-1273

11 במאי: זכויות אדם כזכויות נשים

Charlotte Bunch and Samantha Frost, *Women's Human Rights: An Introduction*, (Published in *Routledge International Encyclopedia of Women: Global Women's Issues and Knowledge*, Routledge, 2000.)

Charlotte Bunch "Women's Rights as Human Rights: Toward a Re-Vision of Human Rights," Deniz Kandiyoti "Identity and its Discontents: Women and the Nation,"

מומלץ

Mala Htun and S. Laurel Weldon, "When Do Governments Promote Women's Rights? A Framework

for the Comparative Analysis of Sex Equality Policy," *Perspectives on Politics* (2010), 8: 207-216

זכויות אדם בישראל ובשטחים הכבושים

18 במאי: זכויות אדם בשטחים הכבושים

מצב זכויות האדם בשטחים: 1 בינואר 2009 – 30 באפריל 2010 דו"ח בצלם

Neve Gordon, "Outsourcing Violations: The Israeli Case," *Journal of Human Rights* 1(3) 2002: 321-337.

25 במאי: זכויות אדם בישראל

תמונת מצב חברתית 2010, מרכז אדוה

דוח פעילות שנתי יוני 2009 – מאי 2010, האגודה לזכויות האזרח בישראל

15 ביוני: המאבק נגד ארגוני זכויות האדם בישראל

Peter Van Tuijl, *NGOs and Human Rights: Sources of Justice and Democracy*, *Journal of International Affairs*; Spring 1999; 52, 2; NGO Monitor

סיומת פסטיבל

קורס התמחות פוליטית:

שינוי חברתי ופריפריה

בשילוב עם תוכנית עמיתית אברט לצדק חברתי.

יום ג' 11.45–10.15 (אחת לחודש)

סיון פיסטרוב

pistrov@bgu.ac.il

קורס התמחות פוליטית, הפועל במסגרת תכנית עמיתית אברט לצדק חברתי מקרוב (<http://www.shatil.org.il/activity/everett>), מיועד להעניק לסטודנטים הזדמנות לבחון מקרוב תיאוריות הקשורות בשינוי חברתי, החברה האזרחית ויחסי פריפריה-מרכז תוך היכרות בלתי אמצעית עם ארגונים לשינוי חברתי בנגב. באמצעות כלים תאורטיים, שיחות עם פעילים חברתיים ובעזרת התנסויותיהם של סטודנטים בארגונים לשינוי חברתי נדון בשאלות כגון: מהו שינוי חברתי? מהן אסטרטגיות הפעולה של ארגונים חברתיים? כיצד משפיעים יחסי פריפריה-מרכז על מאפייניהם השונים, על הזירה החברתית בכלל ועל דרך פעילותם של ארגונים ועמותות בפרט? בנוסף נתמקד בכלים הנחוצים על מנת לייצר שינוי חברתי, ובהם למשל כלי לובי, תקשורת ופעילות ציבורית.

הסטודנטים מחוייבים להתמחות בת 10 שעות שבועיות באחד מהארגונים המשתתפים

בתכנית, בהם יוכלו להתנסות בעשייה חברתית הכוללת תכנון אסטרטגי, דוברות, העצמה קהילתית וכד'.

הקבלה לתוכנית מותנית בראיון קבלה. סטודנטים שיתקבלו יוכלו להשתתף בתהליך בחירת הארגונים והשמה בארגון.

מבנה הקורס:

הקורס יתקיים אחת לחודש, ביום שלישי בין השעות 11.45–10.15.

בנוסף יתקיימו שני מפגשים ארוכים יותר (בתחילת סמסטר א' וסוף סמסטר ב') – בימי שישי בבוקר.

כמו כן יתקיים סיור ביום ג' ה- 22.3.2011 – עד שעות אחר הצהריים.

הנוכחות בכל המפגשים היא חובה.

חובות הקורס:

- התמחות בארגון לשינוי חברתי בנגב (10 שעות שבועיות).
- השתתפות פעילה במפגשים (השיעורים יתקיימו כמפורט למעלה, והנוכחות הינה חובה).
- הצגת רפרט בכיתה.
- קריאת חובות הקריאה.
- הגשת דוח"ות התקדמות אחת לחודש.
- משימת ניתוח פעילות הארגון (סמסטר א').
- עבודה מסכמת (סמסטר ב').
- השתתפות בסיור וימי העשרה (חובה).

נושאי הלימוד בקורס:

- מהי פריפריה? הנגב בין ספר לפריפריה.
- מושג הפיתוח ופריפריה.
- סוגיות חברתיות מרכזיות בנגב.
- צמיחת החברה האזרחית והמגזר השלישי.
- בחינה תיאורטית של מושג השינוי החברתי, ואסטרטגיות לשינוי חברתי.
- כלים אלטרנטיביים לשינוי חברתי – כלכלה מקומית מקיימת ואיגודי עובדים.
- הרצאות בנושא לובי ותקשורת.

- בחינת תהליכי ההפרטה בישראל והקשר שלהם למצב בפריפריה.
 - מפגש עם נציגי אירגונים לשינוי חברתי בנגב.
 - יום סיור – ביחד עם קורס זכויות אדם, מדיניות תכנון ופריפריה – בנושא מדיניות תכנון בנגב.
 - יום עיון – מגזר שלישי: בין שיפור המצב לשימור המצב.
- * פירוט נושאי הקורס הוא כללי ועשוי להשתנות על מנת לתת מענה לצרכי ההתמחות של הסטודנטים באירגונים.

חובות קריאה:

רשימת חובות הקריאה תפורסם בתחילת סמסטר א'.

הציון בקורס:

15% נוכחות והשתתפות.

25% הערכת העבודה בארגון.

10% משימת ניתוח פעילות הארגון

50% עבודה מסכמת.

סוציולוגיה פוליטית

סמסטר א'

היקף הקורס: 4 ש"ס

מרצה: ד"ר אחמד סעדי

הדיכוטומיה בין המדינה לחברה קיימת לצרכים אנליטיים בלבד. הפוליטיקה, למעשה, מתרכזת באופני ניהול החברה וביחסי החברה עם חברות/מדינות אחרות. מטרת הקורס היא לדון בנקודות ההשקה וביחסי הגומלין בין שתי ספירות אלה לאור השינויים המתחוללים במבנה המדינה המודרנית ובהגרה המחודשת של המרחב "הפוליטי". הנושאים שידונו כוללים בין השאר: תיאוריות של המדינה, הפוליטיקה כמקצוע, תהליכי גיוס אליטות פוליטיות, המדינה והחברה האזרחית, בסיסים חברתיים ומעמדיים של המדינה, בחירות, תנועות חברתיות, גלובליזציה ופוליטיקה פוסט-מודרנית.

חובות התלמיד:

- נוכחות ב- 80% לפחות מהשעורים
- קריאת החובה לכל שיעור 5%
- רפראט 10%
- בחינה מסכמת 85%

אוניברסיטת בן גוריון בנגב
 הפקולטה למדעי הרוח והחברה
 המחלקה לפוליטיקה וממשל
סילבוס לקורס "סוגיות נבחרות בסכסוך הערבי-ישראלי"
 בהדרכת ד"ר יוסי אמיתי

מס' הקורס: 13810088-98

שנת הלימוד: תש"ע.

התקשרות למרצה: טלפון (בית) 08-9983120; (נייד) 054-7919120.

דוא"ל: yamitay@gvulot.org.il ; yossiam@bgu.ac.il

שעת קבלה: תיקבע בראשית השנה..

מטרת הקורס: הסמינר נועד לענות להיבט חיוני של לימודי פוליטיקה וממשל בישראל: היכרות לעומק עם סכסוך לאומי אשר ישראל היא צד מהותי בו – הסכסוך הממושך שהיא נתונה בו עם העם הפלסטיני, ועם כלל העולם הערבי הסובב אותה. במסגרת הסמינר יידונו היבטים היסטוריים ואידיאולוגיים של הסכסוך, וכן גורמי רציפות ושינוי המשפיעים עליו. ייעשה ניסיון לבחון את הנראטיבים השונים של צדדי הסכסוך, ולהשיב בסיכום על השאלה: האם, נכון לעכשיו, מדובר ב"סכסוך טריטוריאלי" או ב"סכסוך קיומי"?

חומר קריאה: חומר הקריאה הרלוונטי לקורס הוא כה רב ומגוון, עד כי לא ניתן להמליץ מראש על ספרי יסוד מחייבים. במהלך הקורס יופנו הסטודנטים לחומרים ספציפיים הקשורים לתוכנית פגישות הסמינר ולמטלות הפרטניות (ראו להלן). ספרים מסוימים בנושאי הקורס יופקדו בספרייה כ"ספרים שמורים". חומרים רלוונטיים אחרים (תעודות, מסמכים, מאמרים קצרים) יועלו לתוכנת high learn.

חובות הקורס: פגישות הסמינר תתקיימנה לאורך שני הסמסטרים, אחת לשבוע, בימי א', שעות 16-18. הפגישות תתבססנה על הצגה קצרה, ע"י סטודנט/ית ממשתתפי הסמינר, של נושא רלוונטי לסוגיה שלגביה יתקיים הדיון בכל פגישה. החובה המרכזית של משתתפי הסמינר היא הגשת עבודה סמינריונית. הנוכחות בפגישות הסמינר וההשתתפות הפעילה בדיוניו הן בגדר חובה, ותובאנה בחשבון בקביעת הציון הסופי.

תנועות מחאה**

ד"ר אחמד סעדי

החוג לפוליטיקה וממשל

סמסטר ב' 2011

מטרת הקורס:

בקורס ידונו מגוון גישות תיאורטיות המסבירות את ההופעה, ההתפתחות, המיסוד, ולפעמים הגלישה לטרור של תנועות מחאה חברתיות. כמו כן, יועלו נושאים מרכזיים הקשורים בהתפתחות המחאה החברתית כמו גיוס משאבים, סוגי התגמולים שהתנועה מעניקה, שיטות גיוס תומכים, אסטרטגיות של פעולה, ותגובת השלטונות. מגוון תנועות מחאה בארץ ובעולם ידונו לאור סוגיות אלה.

חובות הסטודנט:

נוכחות ב- 80% לפחות מהשעורים, קריאת חומר החובה, השתתפות פעילה בכיתה על סמך קריאת חומר החובה (וחומר אשר יחולק במהלך הקורס).

נושאים:**מושגים ותיאוריות**

*לה-בון, ג. (1988). "פסיכולוגיה של ההמון" בתוך ז. שטרנהל (עורך). המחשבה הפשיסטית לגוויניה. תל-אביב: ספרית פועלים. ע' 49-54.

קיליאן, ל. מ. (1984). "תנועות חברתיות", בתוך ש. נ. אייזנשטדט, ע. גוטמן ו-י. עציון (עורכים). מדינה וחברה. עם עובד: 123-140.

*Useem, B (1998) "Breakdown Theories of Collective Action", *Annual Review of Sociology*. 24: 215-238.

*McCarthy, J. & Sald, M. (1977). "Resource Mobilization and Social Movement: A Partial Theory", *American Journal of Sociology*. 82: 1212-1241.

Klandermans, B. (1984). "Social Psychological Expansions of Resource Mobilization Theory", *American Sociological Review*. 49: 583-600.

הצטרפות ותמיכה:

*Oliver, P. (1984). "If You Don't Do It, Nobody Else Will: Active and Token Contribution to Local Collective Action", *American Sociological Review*. 49: 601-610.

Opp, K. D. (1986). "Soft Incentives and Collective Action: Participation in the Anti-Nuclear Movement", *British Journal of Political Science*. 16: 87-112.

*Opp, K. D. (1988). "Grievances and Participation in Social Movements", *American Sociological Review*. 53: 853-864.

Lichbach, M. (1994). "What makes Rational Peasants Revolutionary", *World Politics*. 383-418.

*Jenkins, J. et. al. (1977). "Insurgency of the Powerless: Farm Worker Movement [1946-1972]", *American Sociological Review*. 42: 249-268.

Howard, J. (2000) "Social Psychology of Identities", *Annual Review of Sociology*. 26:367-393.

*Polletta, F. & Jasper, J. (2001) "Collective Identity and Social Movements", *Annual Review of Sociology*. 27:283-305.

Taylor, V. (1999). "Gender and Social Movements: Gender Processes in Women's Self-Help Movements", *Gender & Society*. 13 (1) 8-33.

*Jasper, J. (1998). "The Emotions of Protest: Affective and Reactive Emotions In and Around Social Movements", *Sociological Forum*. 13, (3): 397-424.

מסגור ומבנה הזדמנויות

*Benford, R & Snow, D. (2000) "Framing Processes and Social Movements: An Overview and Assessment", *Annual Review of Sociology*. 26:611-639.

*Meyer, D. (2004) "Protest and Political Opportunities", *Annual Review of Sociology*. 30:125-145.

*Hermann, T. (1996). "Do They Have a Chance? Protest and the Political structure of Opportunity in Israel", *Israeli Studies*. 1 (1): 144-170.

Ferree, M. F & Merrill D. (2000). "Hot Movements, Cold Cognition: Thinking about Social Movements in Gendered Frames", *Contemporary Sociology*. 29 (3): 454 - 462.

1968 - מרד הסטודנטים והתנועה לזכויות האזרח

*לותר קינג הבן, מרטיין (2001) "מכתב מבית הכלא העירוני של ברמינגהם", בתוך יהושע ויינשטיין (עורך) אי-ציות ודמוקרטיה. ירושלים: מרכז שלם. עמ' 125-144.

Parker, R (2003) "Rosa Parks & From My Story", in Ann Charters (ed.) *The Portable Sixties Reader*. New York: Penguin. 41-45.

*Tomlinson, S (2003) "Psychedlic Rock Posters: History, Ideas, and Art", in Ann Charters (ed.) *The Portable Sixties Reader*. New York: Penguin. 291-305.

*Ginsberg, A (2003) "Demonstration or Spectacle as Example, As Communication Or How to Make a March/ Spectacle", in Ann Charters (ed.) *The Portable Sixties Reader*. New York: Penguin. 208-221.

מחאת המעמד הבינוני: המאבק על איכות החיים

*Offe, C. (1985). "New Social Movements: Changing Boundaries of the Political", *Social Research*. 52: 817-868.

*Kitschelt, H. (1986). "Political Opportunity Structure and Political Protest: Anti-Nuclear Movements in Four Democracies", *British Journal of Political Science*. 16: 57-85.

Opp, K. D. & Gern, C. (1996). "Dissident Groups, Personal Networks, And Spontaneous Cooperation: The East German Revolution of 1989", *American Sociological Review*. 659-680.

Pichardo, N. (1997). "New Social Movements: A Critical Review", *Annual Review of Sociology*. 23:411-30.

תוצאות המחאה:

*Burstein, P. et. al. (1995). "The Success of Political Movements: A Bargaining Perspectives", in C. Jenkins & B. Klandermans (eds). *The Politics of Social Protest*. UCL: 275-295.

*Giugni, M. (1998). "Was It Worth The Effort? The Outcomes and Consequences of Social Movements", *Annual Review of Sociology*. 98:371-393.

Andrews, K. (1997) "The Impact of Social Movements on the Political Process: The Civil Rights Movement and the Black Electoral Politics in Mississippi", *American Sociological Review*. 62 (5): 800-819.

Minkoff, D (1997) "The Sequencing of Social Movements", *American Sociological Review*. 62: 7779-799.

שיטור

*Chambliss, W. (1994). "Controlling the Ghetto Underclass: The Politicis of Law and Law Enforcement", *Social Problems*. 41 (2): 177-194.

Earl, J. et. al. (2003). "Protest Under Fire? Examining the Policing of Protest", *American Sociological Review*. 68 (4): 581-606.

Baer, J. & Chambliss, W. (1997) "Generating fear: The politics of crime reporting", *Crime, Law & Social Change* 27: 87-107.

*Schweingruber, D. (2000) "Mob Sociology and Escalated Force: Sociology Contribution to Repressive Police Tactics", *The Sociological Quareterly*. 41 (3): 371-389.

מתנועת מחאה לארגון טרור: סיבות ודינמיקה.

*Porta, D. P. (1992). "Introduction: On Individual Motivations in Underground Political Organizations", *International Social Movement Research*. 4: 3-28.

*White, R. W. (1989). "From Peaceful Protest to Guerrilla War: Micromobilization of the Provisional Irish Republican Army", *American Journal of Sociology*. 94: 1277-1302.

Grenshaw, M. (1992). "Decisions to Use Terrorism: Psychological Constrains On Instrumental Reasoning", *International social Movement Research*. 4: 29-42.

*הרמן, ת. (1997). מלמטה למעלה: תנועות חברתיות ומחאה פוליטית. האוניברסיטה הפתוחה. כרך ג' (חלק שני).

תנועות מחאה בעולם: דמוקרטיזציה וגלובליזציה

Morris, A. (2000). "Charting Futures for Sociology: Social Organization: Reflections on Social Movement Theory - Criticisms and Proposals", *Contemporary Sociology*. 29 (3): 445-454.

*Pickvance, C. (1999). "Democratization and the Decline of Social Movements: The Effects of Regime Change on Collective Action in Eastern Europe, Southern Europe and Latin America", *Sociology*. 33 (2): 353-372.

*Castells, M. (1997). *The Power of Identity*. Oxford: Blackwell. Chapter 2, Pp. 69- 109.

Smith, J. (2002) "Bridging Global Divides? Strategic Framing and Solidarity in Transnational Social Movement Organizations", *International Sociology*. 17(4): 505–528.

זרמים חדשים בחקר תנועות המחאה: סיכום

Benford, R. (1997). "An Insider's Critique of the Social Movement Framing Perspective", *Sociological Inquiry*. 67 (4): 409-430.

*Oliver, Pamela, E, Cadena-Roa & Strawn, Kelley (2003). "Emerging Trends in the Study of Protest and Social Movements", *Research in Political Sociology*. 12: 213-244.

*קריאת חובה

** יתכנו שינויים בחומר הקריאה במהלך הקורס

מדינת ישראל
משרד המשפטים
פרקליטות מחוז דרום - אזרחי

תאריך: 15 ביוני, 2010

פרופ' גיימי וינבלט, רקטור
 אוניברסיטת בן גוריון בנגב
 בדוא"ל ובפקס 08-6472945

פרופ' רבקה כרמי, נשיאה
 אוניברסיטת בן גוריון בנגב
 בדוא"ל ובפקס 08-6477659

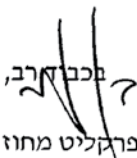
שלום רב,

הנדון: 17.6.10 - כנס "למוזמנים בלבד" בנושא המגזר הבדואי בנגב

1. בלוח האירועים של אתר האוניברסיטה מצאנו כי בתאריכים 16-17/6/10 מתקיים כנס בנושא "הערבים הבדואים בנגב: הזכות לקרקע, דיור ושירותים - הדרך מהמצוי לרצוי".
2. מעיון בתכנית הכנס עולה כי הוא נערך בחסות מרכז רוברט ה. ארנו לחקר החברה הבדואית והתפתחותה שבאוניברסיטה. משתתפים בארגון הכנס הקליניקה המשפטית לזכויות אדם באוניברסיטת הרווארד (עו"ד אחמד אמארה) ו"המועצה האזורית לכפרים הבלתי מוכרים בנגב", ארגון לא ממשלתי הפועל למען זכויות הבדואים בנגב.
3. לפי תוכנית הכנס, היום השני "גיבוש תוכניות פעולה (הכניסה למוזמנים בלבד)", "יכלול כמה מושבים של דיונים שישתתפו בהם מומחים בתחומי חוק מקרקעין, תכנון וסנגוריה ופעילים מארגונים לא ממשלתיים לדיון מעמיק בהתפתחויות האחרונות בסוגיה של ערביי הנגב, במטרה לנסח אסטרטגיית סינגור לעתיד". העתק התכנית מצורף.
4. ביום השני של הכנס נכללות סדנאות בנושא תביעות בעלות, השגת שירותים ותכנון. מדובר בתחומים ובנושאים חשובים בהם משרדנו פעיל.
5. פרקליטה ממשרדי, המתמחה והעוסקת בתחומים אלו משך שנים, ביקשה להשתתף בכנס. בקשתה נענתה בחיוב לגבי היום הראשון, אך סורבה לגבי היום השני. בתשובת האוניברסיטה מאת הגב' נתלי בן נון (רכזת מינהלית במרכז רוברט ה. ארנו) נכתב: "את יותר ממוזמנת להשתתף ביום הראשון של הכנס ואף לנאום בו אם תחפצי, אולם היום השני הוא יום של חשיבה על אסטרטגיות פעולה ומספר המוזמנים הוא מצומצם". התכתובת מצורפת.

6. אוניברסיטת בן גוריון בנגב, גוף אקדמי מכובד, הממומנת בין היתר בכספי הציבור, נותנת חסותה לכנס. על פניו, אין מדובר בכנס שמטרתו היא לימודית או מחקרית, או אשר מיועד להתקיים בו שיח חופשי, כמיטב המסורת של גופים אקדמיים, עם מגוון דעות. עיון בתכנית ה"כנס" מלמד כי היום השני סגור לציבור הרחב. יתירה מזו, התכנים מלמדים על "גיבוש אסטרטגיות" משפטיות ואחרות, להתמודדות והערכות מול המדינה בסכסוך הנטוש כיום בשאלת הקרקעות ובשאלות אחרות. לא היתה כל בעיה, אם כינוס כזה היה מתקיים במשרד עו"ד או יחצ"ן שנשכר לצורך ניהול המאבקים, או בארגונים חברתיים עם אגידה מתאימה. ברור מראש, כי סדר היום הוא חד צדדי ומגמתי שאינו מציג אלא את הגישה התואמת את מארגני הכנס.
7. כנס זה אינו מעודד שיח אקדמי רב פנים, ופוגע בפומביות הדיון. ניתן להעלות על הדעת מספר חוקרים ואנשי אקדמיה העוסקים בתחום, אשר נפקד מקומם מרשימת הדוברים. אמנם, המארגנים הציעו בעבר לפרקליטה ממשרדנו להשתלב באחד המושבים **ביום הראשון** בלבד, (על פניו תוך הקצאת זמן בלתי שוויונית, לעומת הזמן שיועד להצגת הדעה הנוגדת) אולם משנבצר ממנה להשתתף, לא שולבו באף אחד מהמושבים חוקרים בעלי גישה אחרת או עובדי ציבור פעילים.
8. נכון הוא, שבסרובם של המארגנים לפניית הפרקליטה להשתתף **ביום השני** של הכנס הציעו לה המארגנים "לנאום" ביום הראשון, אך אין בכך כדי לרפא את המגמתיות הרבה בה תוכנן הכנס, או את סגירת דלתותיו ביום השני בפני משרדנו ובפני כלל הציבור המתעניין בנושא. זאת ככל הנראה על מנת לדון בטקטיקות ובאמצעי מאבק כנגד "הגישות הממסדיות".
9. תמוהה העובדה כי האוניברסיטה, הזוכה למימון ממשלתי, נותנת חסות אקדמית, אכסניה ואפשר שגם מימון מיוחד ליום מגמתי בו ישתתפו אך ורק מוזמנים שביניהם "פעילים מארגונים", ושכל מטרתו לגבש "אסטרטגיית סינגור", דהיינו, אסטרטגיה לפעילות משפטית כנגד רשויות המדינה. כל זאת כאשר דלתות המפגש סגורות בפני הציבור.
10. אבקש לדעת, מהי מדיניות המוסד באשר לאירגון כנסים סגורים, שכל מטרתם זרה לפעילות אקדמית של ממש, ואינם אלא לצורך הערכות, העצמה ושכלול של פעילות משפטית כנגד המדינה בתחומים שונים, תוך כדי שלילת פומביות הדיון האקדמי. אני מניח כי כאזרחים של המדינה, אתם ערים לשימוש הנעשה במכשירים משפטיים שונים באמצעותם מותקפת המדינה בארץ ובחו"ל, על מנת לקדם מטרות פוליטיות ודה-לגטימציה של מדינת ישראל.
11. אודה לתשובתכם המהירה, נוכח מועד קיומו של ה"כינוס".

מכבד רב,

איתי בר, פרקליט מחוז דרום אזורי

מתכבדים להזמין אתכם לכנס בנושא הערבים הבדואים בנגב: הזכות לקרקע, דיור ושירותים-הדרך מהמצוי לרצוי 16-17 ביוני 2010, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב (אולם כנסים ב)

היום הראשון: יום רביעי, ה 16/06/10: מדיניות הקרקע והתכנון והשלכותיה על ערביי הנגב

9:00-9:30 הרשמה וכיבוד
9:30-10:00 ברכות:

דר' סלימאן אבו בדר, מנהל המרכז רוברט ה. ארנו לחקר החברה הבדואית והתפתחותה, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
פרופ' ג'ימי וינבלט, רקטור אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
מר איברהים אל-ווקילי, יו"ר המועצה האזורית לכפרים הבלתי מוכרים
עו"ד אחמד אמארה, הקליניקה המשפטית הבינלאומית לזכויות האדם, אוניברסיטת הרוורד
10:00-11:30 מבט היסטורי, גיאוגרפי ופוליטי
דר' עאמר אל-הוזייל, ממלא מקום וסגן ראש עיריית רהט ומנהל מחלקת חינוך
פרופ' אבינועם מאיר, המחלקה לגיאוגרפיה, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
מר איברהים אבו-עפאש, יו"ר הוועד המקומי, כפר ואדי אל-נעם הבלתי מוכר

11:30-11:45 הפסקה

11:45-13:00 החוקים הקיימים וסוגיית הקרקע

דר' סנדי קידר, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת חיפה
כבוד השופט בדימוס, עבד אל-רחמאן אל-זועבי
13:00-14:00 ארוחת צהריים
14:00-15:30 תוכנית מטרופולין באר שבע: יצירת פיתרון או קונפליקט?

מר דודו כהן, יועץ בענייני תכנון ורשויות מקומיות, לשעבר ממונה על מחוז הדרום במשרד הפנים
גב' נילי ברוך, עמותת "במקום" - מתכננים למען זכויות תכנון
ג'אבר אבו-כאף, יו"ר הוועד המקומי, כפר אוס - בטין ויו"ר המועצה האזורית לכפרים הבלתי מוכרים לשעבר
15:30-16:30 קולות מהנגב - הווה מצוי ועתיד רצוי

מר חלילי אל-עמור, חבר הוועד המקומי, כפר אל-סרה הבלתי מוכר
גב' חיה נוח, מנהלת פורום דו-קיום בנגב
גב' חנאן אל סאנע, מנהלת פרויקטים חינוכיים, עמותת סדרה

16:30-17:00 מילות סיכום

פרופ' אורן יפתחאל, המחלקה לגיאוגרפיה, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

היום השני: יום חמישי, ה 17/06/2010: גיבוש תוכניות פעולה (הכניסה למוזמנים בלבד)

היום יכלול כמה מושבים של דיונים שישתתפו בהם מומחים בתחומי חוק מקרקעין, תכנון וסגנון ופעילים מארגונים לא ממשלתיים לדיון מעמיק בהתפתחויות האחרונות בסוגיה של ערביי הנגב במטרה לנסח אסטרטגית סגורה לעתיד.

9:00-9:30 התכנסות וכיבוד

9:30-11:30 **סדנא 1: זכויות לקרקע-התמודדות עם תביעות בעלות**

עו"ד סוהאד בשארה, ארגון עדאלה

מר נורי אלעקובי, יו"ר האגודה לסייע והגנה על זכויות

הבדואים בישראל

עו"ד אחמד אמארה, ההקליניקה המשפטית הבינלאומית

לזכויות האדם, אוניברסיטת הרוורד

מנחה: דר' סנדי קידר, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת חיפה

11:30-11:45 הפסקה

11:45-13:00 **סדנא 2: המאבק להשגת שירותים**

מר חיר אלדין אלבאז, מנהל שירותי רווחה, שגב שלום

דר' טראב אבו-רביעה אבו-קוידר, המכון לחקר

המדבר, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

עו"ד עוני בנא, האגודה לזכויות האזרח בישראל

מנחה: מר סולטאן אבו עביד, מנהל שותף, שותף באר-שבע

13:00-14:00 **ארוחת צהריים**

14:00-15:30 **סדנא 3: התכנון ככלי להשגת הכרה**

מר סעיד אבו-סמור, רכז מידע ותכנון, המועצה

האזורית לכפרים הבלתי מוכרים

מר עטיה אל עאסם, יו"ר הוועד בכפר הבלתי מוכר

אבו-תלול, והיו"ר הראשון למועצה האזורית לכפרים הבלתי

מוכרים

דר' ארז צפדיה, מכללת ספיר ועמותת

"במקום"-מתכננים למען זכויות תכנון

מנחה: פרופ' אורן יפתחאל

המחלקה לגיאוגרפיה, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

15:30-16:00 **סיכום סדנאות וגיבוש אסטרטגיה**

16:00-16:30 **סיכום והמלצות**

דר' עאמר אל הוזייל

דר' סלימאן אבו-בדר

עו"ד אחמד אמארה

לאורחים הבאים ברכבם הפרטי נא להתקשר ל 08-6472859 על מנת לקבל אישור כניסה לקמפוס

Table 2: Data about Communities in Beer Sheva District

Name of community	Number	Percent of total
Beer Sheva	11	2.4%
Other	439	97.6%

אוניברסיטת
בן-גוריון בנגב

הפקולטה למדעי הרוח והחברה
המחלקה לפוליטיקה וממשל

"זכויות אדם וארגוני שינוי חברתי"

הכנס השנתי של המחלקה לפוליטיקה וממשל

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב 2011

יום ראשון, 10.04.2011

17:45 - 16:00 (בניין 74, חדר 109)

"Human Rights and Surveillance

Prof. David Lyon

יו"ר מושב: ד"ר אחמד סעדי

19:45 - 18:00 (אולם הסנאט)

"כיבוש זכויות אדם" -

ספר העדויות של 'שוברים שתיקה'

ברכות: פרופ' דיוויד ניומן, דיקן הפקולטה למדעי הרוח והחברה

יו"ר מושב: פרופ' ניב גורדון

ח"כ נחמן שי, קדימה

פרופ' יגיל לוי, האוניברסיטה הפתוחה

יהודה שאול, 'שוברים שתיקה'

15:45 - 14:00 (בניין 34, חדר 116)

"בין זכויות אדם לזכויות עובדים"

יו"ר מושב: רגן ירסקי

ניר נאדר, מען-איגוד עובדים דמוקרטי

ד"ר שני בר און, המחלקה לפוליטיקה וסימסל

טל בהארב, צ"ח

15:45 - 14:00 (בניין 32, חדר 111)

"ארגונים לשינוי חברתי והמערכת הפוליטית:

ססוליים מקבילים או נפגשים?"

יו"ר מושב: סיון בוכלצב-פיסטרוב

עו"ד ענת טהון - אשכנזי, איתך מעכי

משפטניות למען צדק חברתי

הדס זיו, רופאים לזכויות אדם

שמוליק דוד, שתי"ל

יום שני, 11.04.2011

16:15 - 14:30 (בניין 72, חדר 124)

"ארגונים לשינוי חברתי -

פעולה דמוקרטית או אליטיזם"

יו"ר מושב: מורי רם

ד"ר דני פילק, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

חיה נוח, פורום דו קיום בנגב לשוויון אזרחי

ד"ר מירב משה, מכללת ספיר

16:15 - 14:30 (בניין 72, חדר 666)

"בין המרחב הווירטואלי לשינוי תודעה -

האם רק גיסיקים תקשורתיים?"

יו"ר מושב: ד"ר לין שלר

רן כהן, רופאים לזכויות אדם

ד"ר אפרים דויד, 'הגדה השמאלית'

שרון שחף, מרכזת קמפיינים סביבתיים וחברתיים

18:15 - 16:30 (בניין 74, חדר 301)

"כיבוש זכויות אדם - נקודת המבט של הארגונים"

פרופ' אורן יפתחאל, בצלם

הרב אריק אשרמן, 'שומרי משפט - רבנים למען זכויות אדם'

ד"ר ישי מנוחין, הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל

20:15 - 18:30 (אולם כנסים ב' ברקן)

"המתקפה על ארגוני זכויות האדם - איך מתגוננים?"

יו"ר מושב: ד"ר דני פולק

חגי אלעד, האגודה לזכויות האזרח

איתן ברושטיין, זוכרות

ד"ר תאבת אבו ראס, עדאללה

11:45 - 10:00 (בניין 72, חדר 666)

"ארגוני זכויות אדם ושינוי חברתי -

מעבר לאופק הליברלי"

יו"ר מושב: בני נוריאלי

פרופ' יוסי יונה, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

ד"ר חגי כץ, המרכז לחקר המגזר השלישי,

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

11:45 - 10:00 (בניין 72, חדר 216)

"מגבלות החוק ושינוי חברתי -

חוק העמותות הקיים והשינויים המוצעים בו"

יו"ר מושב: ד"ר שרון פרדו

ירון קידר, רשם העמותות לשעבר

רועי פלד, התנועה לחופש המידע

13:45 - 12:00 (בניין 90, חדר 323)

"זכויות אדם ושינוי חברתי -

בין הלוקלי לגלובאלי"

יו"ר מושב: פרופ' אורי רם

איתי אפשטיין, 'אמנסטי אינטרנשיונל'

רן מלמד, 'דידי'

חיים בר יעקב, 'התנועה לחיים בכבוד'

לפרטים נוספים

ניתן לפנות לנועם תירוש

noam_tirosh@walla.co.il

תמונה של הפגנה לאחר משט הטרור מטורקיה, יוני 2010.
בתמונה נראים מתרגלת לשעבר נועה סלור
ומתרגל מהשנה הקרובה רן צורף.

כמו כן מתרגלים אחרים היו שותפים לתליית שלט ולפריצת ההפגנה הנ"ל ללא אישור במרכז
האוניברסיטה וחלקם העומדו בועדת משמעת ונמצאו אשמים. (מה שלא מפריע לעובדה שהם
ממשיכים להוות עוזרי הוראה במחלקה לפו"מ)

כ"ו באלול, תש"ע
5 בספטמבר, 2010

לכבוד
חברי הסגל האקדמי

עמיתי חברי הסגל האקדמי,

בימים אלו נכנסתי לתפקידי כרקטור האוניברסיטה. אני מרגיש כשליח ציבור העובר לפני התיבה ואומר בתפילת הנני העני ממעש, לפני מוסף ראש השנה ויום כיפור: "אל יבושו בי ואל אבושה בהם". אני מקווה שבעזרתכם אוכל לנווט את ספינת האוניברסיטה ולהביאה לחוף מבטחים. ימים לא קלים עוברים על האקדמיה בישראל ובעיקר על אוניברסיטת בן גוריון. גופים מקרטיסטיים כאלה ואחרים קמים על האקדמיה ל"יתקנה מן היסוד" ותוך כדי כך אינם בוחלים בשיטות של סחיטה ואיומים. הרצאותיהם של חברי סגל מוקלטות, לא כדי לשנן, אלא כדי שיהיה ניתן לדלות מהן אמירות שיאפשרו המשך המתקפה על החופש האקדמי. חברי סגל אחרים קיבלו אף איומים על חייהם ומרחבי האינטרנט שורצים בהסתה נגדם ובקריאות לפגיעה בהם. המרחק מכאן ועד לפגיעה ממשית בגופם קטן ובסופו של דבר עלול להמצא עשב שוטה כזה או אחר אשר יעשה מעשה. כרקטור האוניברסיטה אגן בכל כוחי ומאודי על זכותם של חברי הסגל האקדמי ללמד ולחקור ע"פ שיקול דעתם המדעי.

לחברי הסגל האקדמי עומדת בנוסף גם הזכות לחופש הדיבור והביטוי, גם אם דבריהם אינם תואמים לקונצנוס או להשקפת עולם של ממונים מטעם עצמם על הדעות הנכונות. יחד עם זאת, הזכות לחופש הדיבור אינה כוללת את החובה לכך. וכך למשל, לא ראוי לחבר סגל לקרוא לחרם על האוניברסיטה, במישרין או בעקיפין.

אני תקווה שהגל העכור אשר שוטף את המדינה יחלוף במהרה ויאפשר לכולנו להתרכז בעיקר. אני מקווה כי יחד, נהפוך את האוניברסיטה, שהיא הפופולארית ביותר בין הסטודנטים, לאוניברסיטה המועדפת גם על המדענים החוזרים, אשר יבחרו לקרוא לאוניברסיטת בן גוריון, ביתם. אם כל אחד מאיתנו ישאף ליותר, יתאמץ יותר, תהיה האוניברסיטה שלנו למובילת במחקר, בחוראה ובמעורבות בקהילה. ברצוני לאחל לכולכם שנה טובה, הרכה אושר, בריאות והצלחה.

שלכם,

צבי

פרופ' רבקה כרמי
נשיאה

כ"ח אדר ב תשע"א
03 אפריל 2011

לכבוד

רון שובל ועמית ברק

"אם תרצו"

הנדון: פרופ' קלרה קדם

קיבלתי בצער את מכתבכם שבנדון וחבל שאתם מתעקשים שוב ושוב להוכיח שאינכם נותנים לעובדות לבלבל אתכם, תוך שאתם ממשיכים לתקוף ולעשות דמוניזציה לכל מי שדעותיו אינן מקובלות עליכם, שוגים בעובדות בסיסיות ובמיוחד לא טורחים לברר אותן.

לגופו של עניין: הנהלת האוניברסיטה, בראשותי, מברכת ומעריכה כל מחווה שנעשית לטובת ציבור הסטודנטים משרתי המילואים הראויים לכל הוקרה על תרומתם לביטחון המדינה. בזכותם אנחנו מנהלים את השגרה הנחוצה לנו לעשייה האקדמית והחברתית. זאת גם הסיבה שנעניתי בשמחה לברך באירוע האמור, עוד טרם ההתפתחות האחרונה נשוא מכתבכם. כל התבטאות אחרת בהקשר זה, המיוחסת לאדם כזה או אחר, מייצגת פרטים במערכת בלבד ובוודאי שאינה משקפת את עמדת האוניברסיטה. במידה שנעשה שימוש לא הולם ברשת האוניברסיטה במקרה זה, הוא יבחן בהתאם.

יחסה של האוניברסיטה אל מערך משרתי המילואים שלה (סטודנטים, סגל אקדמי ומנהלי) אינו טעון הוכחה. התאחדות הסטודנטים בישראל, גוף אובייקטיבי ועצמאי לכל הדעות, קבע לאחרונה בסקר מיוחד שממצאיו פורסמו בעיתון "מעריב", כי אוניברסיטה בן-גוריון נמצאת במקום הראשון מבין המוסדות האקדמיים מבחינת שיעור משרתי המילואים בקרבה - 52% (<http://www.nrg.co.il/online/1/ART2/163/592.html>). זה המקום להזכיר, למי ששכח, כי היינו האוניברסיטה הראשונה שמיסדה את הטיפול המיוחד במשרתי המילואים ואף השיגה בזמנו מלגות מיוחדות עבור הסטודנטים שהשתתפו במבצע "עופרת יצוקה". בכל אחת מהפקולטות באוניברסיטה משמש חבר סגל אקדמי בכיר בתפקיד עוזר הדיקן לענייני מילואים ומהווה כתובת לסטודנטים החוזרים ממילואים. האוניברסיטה מודעת לעומס האקדמי ולקשיים הכלכליים העלולים לנבוע משירות מילואים במהלך שנת הלימודים וחברי סגל ההוראה מתבקשים לגלות התחשבות, הבנה מרבית, וסיוע לסטודנטים ובמיוחד לאלה אשר משרתים תקופות ממושכות מהרגיל במילואים.

Freedom of Speech's Dictatorship: Political Geography, the international community and the conquest of the Israeli academy

Samuel Forman

July 2010

Between July 6 and 12th Ben-Gurion University of the Negev was host to a prestigious gathering of political geographers at a pre-conference to the International Geographical Union's regional conference, held in Tel Aviv (July 13-16). The regional conference was hosted by Ben-Gurion University in cooperation with British scholars. It was entitled 'Borders, Territory and Conflict in a Globalizing World.' Another pre-conference on gender was held at Ein Karim in Jerusalem during the same dates.

Israel's academics claim that they are under threat and that their free speech is stifled. They argue that those who denounce Israel are freedom's true champions. The two recent pre-conferences hosted by Israeli academics for international academics visiting Israel were designed to demonize Israel and send the guests home as haters of Israel.

As happens so often, ideological opinion at these conferences was monolithic, anti-Israel, and uniformly leftist. If scholars were somehow still able to leave these conferences with a neutral or positive view about Israel, it was in spite of the best efforts of Israel's academics who organized the pre-conferences, not because of them.

Politicizing Geography and Gender

The Ein Karim pre-conference was held at a monastery and was focused on 'Bridging Gendered Diversity in a Globalizing World.' Its call for papers stated: "Considering the great variety of Israeli landscapes and population we center our attention on issues of diversity and multiculturalism. These terms refrain from identifying social and cultural differences as merely demographic analytical categories. Rather they tend to criticize the universal principles typical of modernity, and uncover the processes of differential inclusion of national, social and cultural groups. Gender is a well known excuse for structuring hierarchical categorizations. Because often gender is fractured at the intersection with other aspects of identity, it is critically used to challenge the modern notion of universal participation."

Diversity did they say? Not in their ideology! The gender pre-conference, like

its cousin in Beersheba, was part of a commission on gender and geography of the International Geographical Union (IGU) and was planned by an organizing committee. That committee was composed of far-leftist Tovi Fenster of Tel-Aviv University, Orna Blumen of Haifa University and Chen Misgav of Tel Aviv University. Chen's thesis advisor is none other than the same Tovi Fenster.¹ Blumen and Fenster both claim to be Israeli pioneers in the realm of gender and geography, according to the Israeli Geographical Society (IGS). In an article entitled, 'The Academic Conference and the status of women,' Blumen writes: "All five IGS sessions on gender emerged as a consequence of the second tactic; they were initiated by Orna Blumen and Tovi Fenster and chaired by them and by Ruth Kark."²

Orna Blumen is not an Israeli activist academic but the other two members of the organizing committee, the one being a patron of the other, certainly are. Tovi Fenster is a longterm far-leftist anti-Israel academic-activist. She was a signatory of the 'Academic Freedom Petition,' circulated in the last years. It stated: "*We see ourselves as having a duty to fight for the academic freedom of our Palestinian colleagues.*" The petition was highlighted on the website of the Boycott, Divestment, Sanctions campaign against Israel, <http://www.bigcampaign.org>, and alongside the petition was the image of a bleeding Jaffa orange (right).

Fenster was one of the founders of the Israeli radical NGO Bimkom, which works almost exclusively for 'planning rights' of Palestinians. Along with colleagues like Oren Yiftachel, about whom more will be written below, and Dr. Erez Tzfadia, Fenster has been a leading agitator in Bimkom. She was co-author with Yiftachel of 'Frontiers, Planning and Indigenous Peoples' in the journal *Progress in Planning* (Introduction to a Special Issue) in 1997.³ She is the editor of *Gender and Planning Rights*, published by Routledge. Fenster was also on the board of directors of the Association for Civil Rights in Israel from 1994-1999.⁴ Along with Haim (Chaim) Jacoby she edited *Remembering, Forgetting and City Builders*. In a 2003 paper by Leone Sandercock she is listed as the source, along with Yiftachel, for the claim: "Ethnocratic states today, such as Israel, where a dominant ethnicity imposes its power through the management of space (see Fenster 1999a, 1999b; Yiftachel 1992, 1996, 2000)."⁵ In a 1999 article, 'Mapping the Boundaries of Social Change' she examines the problem a feminist supposedly confronts when dealing with cultural sensitivities related to communities such as the Bedouin.⁶

Fenster was able to transmit her activism to her student, Misgav, whose thesis is titled, 'Activism for justice in space: body, identity and memory in the urban environment.' Together they were able to dominate the IGU's pre-conference on gender hosted in Israel. They crafted the pre-conference suited to their ideological goals. It is one more example of how a dictatorship of opinion gets cloaked by the rhetoric of activism and academic freedom.

Political Geography at Ben Gurion University: A One Sided coin

David Newman, newly appointed dean of the faculty of Humanities and Social Sciences at Ben-Gurion university of the Negev is a signer of the petition that says: "To express our appreciation and support for those of our students and

lecturers who refuse to serve as soldiers in the occupied territories.” Newman played an integral role in organizing the pre-conference for political geography at his university. London-born leftist Newman is also editor of the academic journal *Geopolitics*.

On the eve of the pre-conference, Newman published an article in the *Jerusalem Post*, in which he asked ‘What is Happening to our Freedom of Speech?’ In it he claimed, “The academic community here is showing signs of growing intolerance and attempts to deny the free and open debate.” He noted that forty scholars of geopolitics from around the world were on their way to Israel “to take part in a weeklong seminar, accompanied by professional field trips, to discuss and analyze the changing nature of borders, territory and conflict in a globalizing world.” Newman claimed, “The decision by the IGU to hold its meeting here is itself indicative of the fact that most academic institutions make a necessary distinction between political critique and scientific scholarship.” Newman then claimed that he and his colleagues were being threatened with hate mail and campaigns by watchdog groups and by student organizations like *Im Tirzu*. Their activities are designed to criticize and expose the political extremism of some Israeli academics. But according to Newman, these groups are “severely damaging the country’s image as a free and open society in the eyes of many European lawmakers.”

How ironic that a dean at a major university who claims to care about freedom of speech also attacks and condemns student groups and watchdogs like Isracampus and NGO-Monitor. The latter engage in exactly that type of free speech in which he supposedly believes. What Newman means is that only one type of speech should be supported in the “open society,” the opinions he supports.

Newman’s thesis is this: “It is this sort of action on the part of our ‘friends’ which causes our universities much greater damage than all of the failed attempts to implement mass boycotts and undertake collective action, most of which can be measured in terms of hot air rather than any form of significant implementation.” His column sums up his ideas thus: “It is important for our guests, regardless of whatever criticisms that some of them may have concerning Israeli and Palestinian national politics, to see the vibrancy, openness and diversity of opinion on the campus and in the street. And for this to continue to be the case, we must stand up against all those who would wish to impose their own narrow, unquestioning, world view on the rest of us, and who would pretend that they are more loyal citizens of the state than those with whom they disagree. It is a challenge for democracy and we cannot remain silent.”

Towards this end Newman set out to organize that pre-conference for the international attendees. It was relatively free of overly political anti-Israel papers presented by the foreign attendees, but not by the Israelis. Newman had claimed the foreign guests would include “many participants who are critical of Israel’s policies and will, no doubt, make these positions known to their Israeli colleagues during the course of their stay.” But the real “criticism” of Israel there, which was actually naked political propaganda, came from Ben-Gurion University academics. These included Oren Yiftachel who presented *Territorial (Mis) management of Ethnic Conflict: ‘Creeping Apartheid’ and ‘Gray Space’ in Israel/*

Palestine. Ariel Handel of Tel Aviv University presented ‘*Movement, Continuity and Spatial Control: The Case of the Palestinian Territories*.’ Erez Tzfadia of Sapir College presented ‘*Suspending the Law: Ethno-Nationalism, Colonialism and Informal Outposts in the West Bank*.’ Nary a single pro-Israel opinion was aired.

Yiftachel’s paper in particular described Israel as a regime of “Apartheid.” It was a re-hashing of similar papers he already published elsewhere. Those include a paper in the journal *Planning Theory* in February in 2009, in which he argued, “The vast expansion of gray spaces in contemporary cities reflects the emergence of new types of colonial relations, which are managed by urban regimes facilitating a process of ‘creeping apartheid’.”⁷ Then in the journal *City* in 2009, in a paper titled ‘Critical Theory and gray spaces.’ He opined: “In the Israeli context, the ethnocratic state has forced the indigenous Bedouins into impoverished and criminalized gray space.”⁸

If the pre-conference had not succeeded in convincing the international foreign attendees that Israel is a racist ethnocratic apartheid state, then the “field trips” organized for them by Newman and his pals cemented that view. The first field trip was led by none other than Oren Yiftachel and billed itself as an excursion in ‘Territory, Conflict and Ethnicity in the Negev Region.’ The trip was sponsored by the Department of Geography and Environmental Development at BGU. Participants were given a one-sided anti-Israel view of Israel, not by a licensed tour guide but by an Israeli “academic” who holds the opinion that Israel is an ethnocratic settler state. It is not clear whether Yiftachel informed his audience that he himself resides in Omer, one of the most affluent communities of the Negev, in which no Bedouin is allowed to live. His personal participation in colonial apartheid was not brought up.

If that field trip was not enough to persuade them of Israel’s unspeakable evil, then the second field trip completed the task. That second one took them from Beersheba to the West Bank to examine ‘Borders, settlements and conflict in Israel and the West Bank.’ It was led by David Newman himself. When the bus of academics attempted to re-enter Israel at a crossing south of Jerusalem, the female border guards dared to ask where the bus had been. She was informed that it had been in the Palestinian areas. When she made the bus wait a bit, she was harangued and yelled at by Newman, who accused her of holding up a bus of “international scholars.”

The Demonization of Israel provided to International Scholars by Anti-Israel Israeli Academics

Newman has an interesting way of claiming that Israel’s most important quality is its “vibrancy, openness and diversity of opinion.” He also claims that the international scholars who come to Israel should be exposed to this “vibrancy, openness and diversity of opinion on the campus and in the street.” Diversity of opinion of course is something totally absent from Newman’s own Department of Politics at Ben Gurion University, in which only leftists are permitted to teach.

Newman and his colleague Yiftachel crafted an international conference in such a way that the participants did not view any diversity, openness or vibrancy.

What they got was masses of anti-Israel propaganda from far-leftists and post-Zionists. Aside from the inside of conference rooms, all the foreign guests saw was, in the words of one attendee, “Palestinian Bedouin” and “Palestinians in the West Bank.” They did not, according to this author’s sources, meet with any Jewish communities in Israel, who also happen to be diverse. Did they meet with Orthodox Jews? Did they meet with poverty-stricken Ethiopians and Russians who make up a large segment of Beersheba’s population? How about families of Sderot who survived the Hamas rocket attacks? Did they meet with Jews of Middle Eastern descent, refugees from Arab countries, such as Yemenites, Moroccans and Iraqis? Did they meet with Israeli farmers in the Negev who are harassed and robbed by the local Bedouin? Did they talk to actual Jewish settlers in the West Bank or were they merely shown them from a bus and from a Palestinian perspective?

The pre-conference at BGU, funded and sponsored in part by the Israeli government, offered international attendees one single opinion, a banal anti-Israel viewpoint and a closed mind. The field trips for the international attendees were designed to show them the radical anti-Israel political perspective. The Israeli academics presented papers at the pre-conference intended to make all the foreign guests believe that Israel is an “ethnocratic” and racist “apartheid” state.

Geography at Ben-Gurion university is but one example of a department and discipline that has been hijacked by those holding a single radical viewpoint. Free speech is no longer prized there and where faculty members are promoted and celebrated based upon their adherence to a very narrow range of opinions. University funding and bodies like the Israel Academy of Sciences (which funded much of Yiftachel’s initial work on ‘ethnocracy’) reinforce all this. Academics who have a radical anti-Israel view are able to ladle out to international scholars their detestation of Israel with institutional funding.

International IGU conferences in other countries, even the pre-conferences of the sort discussed here, usually provide visiting scholars with field trips that are neutral, showing the host country’s beauty and rich history. Only in Israel are these used to conduct naked propaganda against the host country. It is a tragic commentary on the distortion of the notions of free speech and an open society. It is the death of pluralism and the handing over of democracy to radical anti-Israeli extremists. And it is funded, even more tragically, by the State of Israel itself.

Endnotes

1. <http://telaviv.academia.edu/ChenMisgav>
2. <http://geo.haifa.ac.il/~bargal/bluman.htm>
3. 'Frontiers, Planning and Indigenous Peoples' (Introduction to a Special Issue) in Progress In Planning in (1997), 47: 251-258.
4. <http://www.tau.ac.il/~tobiws/>
5. <http://mbc.metropolis.net/assets/uploads/files/wp/2003/WP03-20.pdf>
6. Fenster, T. 1999a. On particularism and universalism in modernist planning: Mapping the boundaries of social change. *Plurimondi* 2:147-68; Fenster, T., ed. 1999b. *Gender, Planning, and Human Rights*. London: Routledge.
7. <http://plt.sagepub.com/content/8/1/88.abstract>
8. <http://www.informaworld.com/smpp/content~content=a912724893~db=all~jumptype=rss>

אסתרוצו

המהפכה הציונית השנייה

הסתה, הדרה והטייה
אנטי-ציונית באוניברסיטאות

דו"ח מצב מאי 2010

מבוא לפוליטיקה וממשל

ד"ר אילת הראל-שלו

מתרגלים: יהודה ביטון, נועה סלור, עודד רענן

פרטי התקשרות עם המרצה-

שעת קבלה - יום ה', שעה: 10:00-11:00

(או במועד אחר בתאום מראש)

E-mail: ayeleths@bgu.ac.il

מטרת הקורס

מטרת קורס מבוא זה הוא לפתוח צוהר ראשוני למחקר המדעי ולמחשבה הביקורתית אודות הפוליטיקה. במהלך הקורס נרכוש כלים מתאימים לכתיבה מדעית ונדון במושגים בסיסיים ובגישות התיאורטיות העיקריות במחקר הפוליטי. דגש יושם על שלוש גישות בסיסיות הרווחות במדע המדינה להבנת המושג "מדינה" ולניתוח היחסים שבין המדינה, על מוסדותיה השונים, לבין החברה על מרכיביה. בהתאמה, תשומת לב מיוחדת תינתן לדיון על דמוקרטיה, אזרחות ומדינת הלאום. בנוסף, חלק מהותי מהמיומנויות שתרכשנה בקורס יהיו קריאת טקסטים אקדמיים וכתיבה מדעית.

מטלות הקורס:

1. נוכחות בהרצאות, בסרטים ובתרגילים והשתתפות פעילה בשיעורים. החומרים שמועברים בהרצאות ובתרגילים נושקים - אך אינם זהים. מטרת התרגיל הוא לעזור לתלמידים בקריאת והבנת החומרים הביבליוגרפים נוכחות בתרגיל היא חובה. ללא מילוי חובת הנוכחות לא ניתן יהיה לגשת למבחן.
2. קריאה שוטפת של החומר הביבליוגרפי. מפאת מחסור בזמן תרגול, רק חלק ממאמרי החובה בקורס יידונו בתרגיל. על הסטודנט לקרוא את כל רשימת קריאת החובה ועל חומר זה הוא יבחן בסוף הסמסטר. הקריאה אינה מורכבת מדי אך מאידך אינה פשוטה. חלקה בעברית וחלקה באנגלית. אנו מצפים מהסטודנטים ידע מספיק בקריאת אנגלית בכדי להגיע להבנה בסיסית של הטקסטים. במהלך הקורס אנו - צוות הקורס - נעבוד יחדיו בכדי להקנות לתלמידים את מיומנויות הקריאה והכתיבה האקדמית.
3. הגשת חמש מטלות ביניים במהלך הסמסטר [50% מהציון]
4. מבחן מסכם [50% מהציון]. על-מנת לקבל ציון עובר בקורס, חובה לקבל ציון עובר במבחן [56 ומעלה]. ציון עובר בקורס הוא 70.
5. בנוסף, מידי פעם לפני השיעור/התרגיל יועלה קובץ באתר האינטרנט של הקורס, שיכלול הגדרות וחומרי עזר. הסטודנטים מתבקשים להתעדכן כל שבוע בקבצים שיועלו לקראת השיעור ו/או התרגיל, להדפיסם ולהביאם לכיתה.
6. מומלץ מאוד - לשם העלאת רמת הדיונים שיערכו בשיעור/תרגיל בסוגיות אקטואליות שונות, הסטודנטים מתבקשים לקריאה יומית של עיתון הארץ, ובנוסף, לעיין באחד מהשבועונים הבינלאומיים שבועי דוגמת: Time, Newsweek, Economist.

מבנה הקורס ורשימת קריאה

1. מבוא - גבולותיה המשתנים של הפוליטיקה

Phillips W. Shively, The Craft of Political Research. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1990. Pp. 1-12.

Kenneth Hoover. The Elements of Social Scientific Thinking. New York: St. Martin's, 1992. Pp. 3-13.

דיווד מארש ופול פרלונג. "העור, לא הבגד: אונטולוגיה ואפיסטמולוגיה במדע המדינה" מתוך דיווד מארש וג'רי סטוקר (עורכים) תיאוריות וגישות במדע המדינה. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, 2005. עמ' 29-51.

על מדע המדינה

ברוך זיסר, "מדע החברה והפילוסופיה של המדע" פרק 2, מתוך מדע המדינה לגונוניו, ברוך זיסר (עורך), תל-אביב: או"פ, 1993, סרוק באתר, עמ' 149-157.

מקס ובר, "טיפוסים של סמכות ותיאום מחייב", סרוק באתר, עמ' 34-48.

קרל פופר, "מדע: השערות והפרכות", מתוך מדע המדינה לגונוניו, ברוך זיסר (עורך), תל-אביב: או"פ, 1993, 182-212.

2. גישות שונות למחקר הפוליטי:

מושגי יסוד – תיאוריות וגישות

רוברט מיכלס, "חוק הברזל של האוליגרכיה." מדינה וחברה: סוגיות בסוציולוגיה פוליטית, א', 174-8.

קארל מארכס, "המאניפסט הקומוניסטי", בתוך: אברהם יסעור, צבי רענן (עורכים), קארל מארכס – מבחר כתבים פוליטיים (אוניברסיטת חיפה, 1983), עמ' 161-179. לחילופין, ניתן לקרוא את קארל מארכס ופרידריך אנגלס "מניפסט של מפלגה קומוניסטית", מתוך המקראה הישנה, עמ' 53-60.

רוברט דאהל, "ממשלות ואופוזיציות", בתוך: ש. נ. איזנשטדט, ע. גוטמן, י. עצמון, מדינה וחברה: סוגיות בסוציולוגיה פוליטית, חלק ב' (עם עובד, 1976), עמ' 52-82.

גטאנו מוסקה, "המעמד השליט", בתוך: ש. נ. איזנשטדט, ע. גוטמן, י. עצמון, מדינה וחברה: סוגיות בסוציולוגיה פוליטית, חלק א' (עם עובד, 1976), עמ' 159-73.

התפתחות הדומיננטיות של התיאוריות –

תדה סקוצ'פול, החזרתה של המדינה לתמונה: אסטרטגיות ניתוח במחקר העכשווי" מתוך מדע המדינה לגונוניו, ברוך זיסר (עורך), תל-אביב: או"פ, 1993, עמ' 542-521.

Tony Smith, "The Dependency Approach" in Howard Wiarda, New Directions in Comparative Politics (Boulder, CO: Westview Press, 1991), pp. 118-130.

Samuel Huntington, "The Change to Change: Modernization, Development, and Politics" *Comparative Politics*, April 1971, 283-298.

Migdal, Joel, Atul Kohli and Vivienne Shue (Eds) State Power and Social Forces: Domination and Transformation in The third world (Cambridge University Press: 1994), pp. 1-4, 7-30.

3. עוצמה ופוליטיקה:

הקדמה כללית:

ברוך קימרלינג, בין מדינה לחברה: סוציולוגיה של הפוליטיקה (כרך א'), עמ' 83-124.

Lukes Steven, Power Macmillan, 1974, pp.9-25.

העוצמה כידע ותרבות

אדוארד סעיד, אוריינטליזם, הקדמה. (סרוק).

Samuel Huntington, "The Clash of Civilizations" *Foreign Affairs* 72(3) 1993: 22-49.

או בעברית – סמואל הנטינגטון, "התנגשות הציוויליזציות" תכלת, מס' 9, (אביב, 2000), עמ' 129-157. סרוק.
טרור כעוצמה:

Frantz Fanon, Black skin, white masks translated by Charles Lam Markmann, Grove Press, 1967.

Frantz Fanon, The wretched of the earth, translated by Constance Farrington, Penguin Books, 1967.

במהדורה העברית: **פרנץ פאנון, מקוללים עלי אדמות בבל, 2006. עמ' 43-65.**

התפיסה הליברלית:

ג'ון סטוארט מיל, על החירות, מתוך מחשבה מדינית, עמ' 356-393.
מישל פוקו, "תולדות השיגעון בעידן התבונה", מתוך תולדות המחשבה המדינית, עמ' 535-62.

Robert A. Dahl, *Modern Political Analysis*, chapters 2, 3, 4.

גל גרזון, ליברליזם, "ידע ומשמעות: מישל פוקו, ע"מ 209-223, ו- "שעבוד כלכלי: קרל מרקס", עמ' 169-84.

4. תורת המשטרים:

משטרים: התפתחות, מודלים שונים: דמוקרטיה ליברלית לעומת דמוקרטיה לא-ליברלית.
חואן לינץ ואלפרד סטפן – (Linz & Stepan) סיווג משטרים (טבלה הועלתה לאתר הקורס).
רוברט דאהל, [שוב!] "ממשלות ואופוזיציות", בתוך: ש. נ. איזנשטדט, ע. גוטמן, י. עצמון, מדינה
וחרבה: סוגיות בסוציולוגיה פוליטית, חלק ב' (עם עובד, 1976), עמ' 52-82. ראו במיוחד טבלת
סיווג משטרים!
יוסי יונה, "דמוקרטיה" מתוך אי-שיוויון (עורכים – אורי רם וניצה ברקוביץ), הוצאת הספרים של
בן-גוריון בנגב, 2006, 108-15.

Robert A. Dahl, *Modern Political Analysis*, chapters 5, 6, and 7, pp. 49-81.

Fareed Zakaria, "The Rise of Illiberal Democracy." *Foreign Affairs*, Vol. 76, Issue 6, (nov.-dec. 1997), pp. 22-43.

Samuel Huntington, "Democracy's Third Wave," *Journal of Democracy* Spring 1991, pp. 12-34.

5. תפיסת האזרחות המודרנית:

אזרחות והתאזרחות:

נעמה כרמי, חוק השבות: זכויות הגירה וגבולותיהן, הוצ' אוניברסיטת תל-אביב, 2003. פרקים
נבחרים, (סרוק).

התנגדות פוליטית:

חיים כהן, "הזכות והחובה להתנגד לשלטון", מתוך אי ציות ודמוקרטיה (יהושע ויינשטיין עורך,
ירושלים: שלם, תשנ"ט), עמ' 43-211.

שלמה אבינרי, "ציות ודמוקרטיה", מתוך אי ציות ודמוקרטיה (יהושע ויינשטיין עורך, ירושלים:
שלם, תשנ"ט), עמ' 82-165.

השתתפות פוליטית:

ארונדטי רוי, "מירב טובת הכלל", מתוך – הסוף המושלם יהיה מוות. זמורה ביתן, 1999.

6. דעת קהל ותרבות פוליטית.

גבריאל אלמונד וסידני וורבה. "התרבות האזרחית ויציבות דמוקרטית", אצל בנימין נויברגר

ואילנה קופמן דמוקרטיה ודמוקרטיזציה כרך א', תל-אביב: או"פ, 1998. עמ' 225-191.
ברוך קימרלינג, "תרבות פוליטית", מתוך בין מדינה וחברה, ע"מ 85-155.

Alexis de Tocqueville, *Democracy in America*, Book 1, chapter XV, "The Unlimited Power of the Majority in the United States and its Consequences," and Book 2, chapter 2, "Of the Principle Source of Belief among Democratic Nations,"

http://xroads.virginia.edu/~HYPER/DETOC/toc_indx.html

Max Weber, *The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism*.

Gabriel Almond and Sydney Verba, *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. Princeton: Princeton University Press, 1963.

גל גרזון, "עריצות הרוב: אלכסיס דה-טוקוויל וג'ון סטוארט מיל", בתוך ליברליזם: קשרים, הקשרים, ביקורות, תל-אביב: או"פ, 2002, עמ' 87-64.

7. הלאומיות והלאה:

לאום, לאומיות ומדינה:

ארנסט גלנר, לאומים ולאומיות, האוניברסיטה הפתוחה, 1994. עמ' 39-15, 90-62.
בנדיקט אנדרסון, קהילות מדומיינות: הגיגים על מקורות הלאומיות ועל התפשטותה, האוניברסיטה הפתוחה. 1998.

ברוך זיסר, "לאומיות: חיה וקיימת", מתוך על ימין ועל שמאל, ע"מ 308-270. (סרוק)
אמל ג'מאל "זכויות קיבוציות למיעוטים מקוריים - היבטים תיאורטיים ונורמטיביים",
מעמד המיעוט הערבי במדינת הלאום היהודית (עורכים) רכס אלי ואוסצקי לזר שרה, מרכז דיין
אוניברסיטת תל-אביב, 2005. 44-27. (תדפיס/סרוק)

Sammy Smooha, "Types of Democracy and Modes of Conflict Management in Ethnically Divided Societies." *Nations and Nationalism* 8(4) 2002:423-431.

Adam Przeworski, Alvarez Michael, Cheibub Jose Antonio & Limongi Fernando, "What Makes Democracies Endure?" *Journal of Democracy* 7(1) Jan 1996.

Abraham Diskin, Hanna Diskin, and Reuven Hazan, "Why Democracies Collapse: The reasons for democratic Failure and Success" *International Political Science Review* 26(3) 2005: 291-309.

סמי סמוחה, "דמוקרטיה אתנית: ישראל כאב טיפוס", אצל פנחס גנוסר ואבי בר-אל (עורכים) ציונות: פולמוס בן זמננו, 1996, 311-277.

יואב פלד, "זרים באוטופיה: מעמדם של האזרחים הפלסטינים בישראל", תיאוריה וביקורת, 3, 21-35.

אורן יפתחאל וגאנם אסאד, "לקראת תיאוריה של משטרים אתנוקרטיים: הפוליטיקה של התפשטות אתנו-לאומית", מדינה וחברה 4 (1) 788-761.

Alan Dowty "Consociationalism and the Ethnic Democracy: Israeli Arabs in Comparative Perspective", *Israel Affairs* 5 (2-3) 1999: 169-182.

8. הפוליטיקה הגלובלית: משמעויות משתנות של ריבונות פוליטית.

בנג'מין ברבר, גיהאד נגד מק-עולם, תל-אביב: בבל, 2005, עמ' 60-39.

רם אורי "גלובליזציה" מתוך אי-שיוויון (עורכים) אורי רם וניצה ברקוביץ), הוצאת הספרים של בן-גוריון בנגב, 2006, עמ' 99-90.

Francis Fukuyama, "The end of History," in Owmeara Patrick, Howard D. Mehlinger and Matthew Krain, Globalization and the Challenge of the New Century. Bloomington, In: Indiana University Press, 2000, pp. 161-180.

Stephen Krasner, Problematic Sovereignty, pp. 1-3.

Kofi Annan, "Two Concepts of Sovereignty" -

http://users.lmi.net/wfanca/pp_annan_on_sov.html

<http://www.un.org/News/ossg/sg/stories/kaecon.html>

מקרה מבחן - הפוליטיקה של איכות הסביבה

אבנר דה-שליט, אדום-ירוק: דמוקרטיה, צדק ואיכות הסביבה, תל-אביב: בבל - מרכז השל, 2004. עמ' 67-98.

ברבר בנג'מין, גיהאד נגד מק-עולם, תל-אביב: בבל, 2005. עמ' 39-60.

ג'ארד דיימונד, התמוטטות: מדוע נפלו הציוויליזציות הגדולות של העבר, תל-אביב: מטר, 2008, פרק 10 - רצח-עם ברואנדה, 281-295, פרק 14 - מדוע מקבלות חברות החלטות הרות אסון? 373-391-סרוק.

אדם סמית', עושר העמים, תל-אביב: או"פ, 1994.

Hawken, P. Lovins, A. & Hunter Lovins, L. Natural Capitalism: Creating the Next Industrial Revolution. Little Brown. 1999.

הספר כולו ניתן גם לקריאה והורדה מאינטרנט: <http://www.natcap.org/>

Carter Neil, The politics of the environment: Ideas, activism, policy, Cambridge University Press, 2001.

Clapp Jennifer and Peter Dauvergne, Paths to a green world : the political economy of the global environment . Cambridge, MA: MIT Press, 2005

נעמי קליין, No Logo, תרגמה עידית פז, תל-אביב: בבל, 2000.

9. אינטלקטואלים ופוליטיקה

Joanne Rappaport, Between sovereignty and culture: Who is an indigenous intellectual in Colombia? International Review of Social History Assen: 2004. Vol. 49 111-133.

שלמה זנד, "עם הספר ואנשי הספר - קווי מתאר לתולדות האינטליגנציה העברית בעידן הציוני" מתוך האינטלקטואל, האמת והכוח, עם עובד, 2000. עמ' 140-173. (סרוק) המאמר מופיע גם כ-"בין מילה לאדמה: קווי מתאר לתולדות האינטלקטואל בעידן הציוני זמנים (58), 1997, עמ' 62-76.

ג'ורג' אורוול, מדוע אני כותב ועוד מסות, עם עובד: 1984.

מיכאל קרון, העט והחרב: לבטיה של האינטליגנציה הישראלית רמות: 1991, עמ' 107-83, 109-138.

מנחם קליין, בר-אילן: אקדמיה, דת ופוליטיקה מאגנס: 1997, עמ' 98-111, 139-145.

10. פוליטיקה ומגדר

השתתפות נשים בפוליטיקה העולמית, קריאה וכתובה פמיניסטית:

רוזין טלי, מה זה בכלל פמיניזם? ואיך קרה שאנחנו לא יודעות על זה כלום, זמורה ביתן, 2000, 17-41.

חנה הרצוג, נשים ראליות, פרק 2. סרוק באתר.

טבלה/קובץ - ייצוג נשים בפוליטיקה העולמית - הועלה לאתר הקורס.

דה-בבואר סימון, המין השני, 1949. (*תמצות יועלה באתר הקורס באינטרנט).
 ג'ודית באטלר, "צרות של מיגדר (קטע)", מתוך: מכאן, כרך ב' יולי 2001, קיץ, תשס"א, הוצ' הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב. עמ' 219-202.
 דפנה יזרעאלי "העדפה מתקנת" מתוך אי-שיוויון (עורכים- אורי רם וניצה ברקוביץ), הוצאת הספרים של בן-גוריון בנגב, 2006, עמ' 147-140.
 אלאונורה לב, הבוקר הראשון בגן עדן, קשת, 1996.
 עמליה זיו, "חיקוי ציטוט והתנגדות: הצרות המיגדריות של ג'ודית באטלר" מתוך: מכאן, כרך ב' יולי 2001, קיץ, תשס"א, הוצ' הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב עמ' 201-191.

בנוסף - במהלך הקורס ישולבו תרגולים נוספים שיעסקו ספציפית בעבודת ספריה ובכתיבה אקדמית:

- כיצד לקרוא מאמר - הבחנת העיקר מהטפל; תקצירים וסיכומים. תימוכין, איזכורים וביבליוגרפיה.
- כתיבה היררכית: משפט, פסקה, תת-פרק, פרק; תפקיד המבוא והסיכום. שימוש נכון בציטוטים.
- התמצאות בספריה - הדרכה בספריה; הכרות עם קטלוג הספריה המקוון (אלף, ILU, וכו'), כתבי-עת שוטפים, כרוכים ומקוונים, מקומם של סוגי פרסומים שונים. מנועי חיפוש מתקדמים.
- המנעות מגניבה ספרותית; שימוש במקורות לא מבוקרים באינטרנט.
- Schiff, Stacy. "Fact: Can Wikipedia Conquer Expertise?" The New Yorker (July 31, 2006) http://www.newyorker.com/printables/fact/060731fa_fact
- שימוש במקורות מידע חדשניים לצורך מחקר; מאגרי מידע של משרדי ממשלה וארגונים בין-לאומיים, אתרי ארגונים בין-לאומיים שמאגדים נתונים בתחומים שונים.
- ארגון תהליך הכתיבה - הבנת המטלה, זיהוי הנושא, קישור למחקר קיים, הכנת ראשי פרקים וטיטוטות, קבלת משוב. בניית טיעון: פסקנות והסתייגות, המנעות מסוגים שונים של טיעונים מופרכים.
- Scott, Gregory M., and Stephen M. Garrison. 2000. The Political Science Student Writer's Manual, 3rd edition. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, pp. 131-154.

אוניברסיטת בן גוריון
 המחלקה לפוליטיקה וממשל
המשטר הפוליטי בישראל תשס"א

סמסטר ב' 138-1-0121

ימים ב' וד' בין 8:00-10:00

בנין 26 אולם 5.

מרצה: ד"ר דני פילק.

dfilc@bgu.ac.il

מתרגלות: ריקי ויסקוף, אילה פז, נירה חיות.

מטרת הקורס: הקורס הינו קורס מבוא לשנה א' במחלקה לפוליטיקה וממשל. מטרתו לאפשר הכרות עם המערכת הפוליטית הישראלית, על כל רבדיה ולהקנות לסטודנט כלים לניתוח של החברה והפוליטיקה הישראלית.

חובות הקורס: נוכחות חובה בתרגול פעם בשבוע, קריאה שוטפת של חומר הקורס, שלוש עבודות ניתוח מאמרים להגשה (30% מהציון), מבחן מסכם (70% מהציון).

סדר השיעורים, הנושאים והמאמרים לקריאה:

(1) מבוא: פתיחה + ההסתיונות מפוליטיקה והמערכת הפוליטית
 המכון הישראלי לדמוקרטיה: Democratic Index

נושא ראשון: המערכת הפוליטית הישראלית: עבר והווה
(2) המערכת הפוליטית של היישוב

הורוביץ דן, ליסק משה, "המורשת הפוליטית של היישוב" מישוב למדינה עמ. 272-299.

(3) הקמת המדינה

קימלנינג ברוך, "כינונה של מדינה: ההגמוניה והצמצמות" מהגרים, מתיישבים, ילידים, עם עובד, 2004, פרק 3.

(4) מוסדות השלטון.

סגל זאב, הדמוקרטיה הישראלית, פרקים: הכנסת, הממשלה.

חוק יסוד: הכנסת

חוק יסוד: הממשלה

(5) המהפכה החוקתית, יחסי הרשויות.

מאוטנר מנחם, "שנות השמונים - שנות החרדה" עיוני משפט, 2002, כרך כו, מס' 2, עמ' 674-648 ו-7181-993

(6) שיטת בחירות - שינוי שיטת הבחירות.

2000 שיטת המשטר הראויה לישראל: דמוקרטיה פרלמנטרית, שיטה נשיאותית או בחירה ישירה לראשות הממשלה. פרסומי המועצה הציבורית, המכון הישראלי לדמוקרטיה. 68-29

(7) מפא"י, מפלגה דומיננטית.

שפירא יונתן, "מפאי מצליחה, שולטת ונקלעת למשבר", חברה בשבי הפוליטיקאים, פרק 5.

(8) המהפך: עלייתו של הליכוד.

וייץ יחיעם, הצעד הראשון לכס השלטון, פרקים 1-2

(9-10) המפה המפלגתית בישראל.

"Kadima goes back: the limited power of vagueness" Giora Goldberg
Israel Affairs, 1743-9086, Volume 16, Issue 1, 2010, Pages 31 - 5

"Stability in the Haredi camp and upheavals in nationalist Zionism: an analysis of the religious parties in the 2009 elections" Asher Cohen a; Bernard Susser *Israel Affairs* 16 (1) 82-104

נושא שני: מוסדות, חברה אזרחית, פוליטיקה

11) החברה האזרחית.

ישי יעל, בין גיוס לפיוס: החברה האזרחית בישראל, כרמל, 2003, פרק 4 ופרק 10.

12) ההסתדרות.

מרגלית אלקנה, "ההסתדרות, משבר ומוצא", בגורני, בראלי וגרינברג (עורכים) מחברת עבודה לארגון עובדים.

13) התקשורת

שלושה מאמרים מגיליון "תקשורת" של כתב העת "ארץ אחרת":

1. המטרה: "ללוש את את רצונו העמום של הצופה כרצונו" (רני שפיגלר – כלכלן) – מנתח את הנחות היסוד של פילוסופיית הבית של ערוץ 2 ומתווכח עם טענת הזכיינים שהם נותנים לצופה את מה שהצופה רוצה.

2. איפה הרגולטור כשצריכים אותו (יאיר שלג) – בין שוק התקשורת הממסדי לפרטי – לשניהם אותן בעיות.

3. זכותו של הציבור לדעת מהם הכוחות שמעצבים בסתר את סדר יומו (יוסי דהאן) – "שוק הרעיונות" ואינטרסים כלכליים – גבולות מצומצמים של התקשורת החופשית

14) התנועות החוץ-פרלמנטריות.

T.Hermann, "Do they have a chance? Protest and political structure of opportunities in Israel."

15) הצבא.

לוי יגיל, מצבא העם לצבא הפריפריות, פרק 1. 2007

נושא שלישי: השעיים.

16) השעם הלאומי: אזרחות.

יפתחאל אורן, גאנם אסד, רוהאנה נדים, "האם תתכן דמוקרטיה אתנית? יהודים וערבים במשטר הישראלי" ג'מאעה, 6, ע"מ 58-78.

גביזון רות, ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית: מתחים וסיכויים, מכון ון ליר, הקיבוץ המאוחד ירושלים 1999 ע"מ 21-45

17) השעם העדתי.

סבירסקי שלמה, החינוך בישראל: מחוז המסלולים הנפרדים, ברירות, תל אביב, 1990 פרקים: מבוא, 9.

18) השעם הדתי.

רוז אהרון, "החרדים: כתב הגנה" תכלת 25 2006.

19) השעם המגדרי.

אמיר דלילה, "אחראית" 'מחויבת' ונבונה: כינון נשיות ישראלית בוועדות להפסקת הריון", תיאוריה וביקורת 7, (1995) 247-254.

20) השעם הנעדר: השעם החברתי

לוי גל, שלו מיכאל, "המנצחים והמפסידים של 2003 אידיאולוגיה, מבנה חברתי ושינוי פוליטי" הבחירות בישראל 2003, בעריכת: אריאן אשר, שמיר מיכל, המכון הישראלי לדמוקרטיה: ירושלים. עמודים: 247-276

21) פוליטיקה של הגירה

שומסקי דימיטרי, "אתניות ואזרחות בתפיסת הישראלים הרוסים" תיאוריה וביקורת 19, 2001, ע"מ 17-40.

22-23) אג'נדה של שמאל וימין – ביקורי אורח של חברי כנסת מהשמאל והימין.

ליברמן אביגדור, האמת שלי, פרקים 1, 11, 12, 15

24) ישראל הניאו-ליברלית: המהפכה החברתית.

רם אורי, גלובליזציה של ישראל, פרק 4 ושני הפרקים האחרונים..

25) שיעור סיכום וחזרה למבחן.

אוניברסיטת בן גוריון בנגב
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה

החברה הישראלית

מספר קורס: 102-1-0019-1 (סמסטר א'); 102-1-0029-1 (סמסטר ב')

ד"ר דניאל ממן

תשע"א 2010-2011

צוות הקורס:

דר' דניאל ממן

גב' מלי מרגי

גב' ליטל אלקיים

מר ירון דישון

זמני השיעור והתרגילים

השיעור מתקיים:

סמסטר א': בנין 98, אולם 1

תרגילים:

יום ד - 8:30-10:00

יום ד' - 10:15-11:45

יום ד - 10:15-11:45

יום ד' 12:15-13:45

יום ד - 12:15-13:45

שעות קבלה:

דר' דניאל ממן, יום ב 8:30-9:30, חדר 377, טלפון 08-6428244,

דואר אלקטרוני: dmaman@bgu.ac.il

גב' מלי מרגי: גב' ליטל אלקיים

דואר אלקטרוני: margi@bgu.ac.il דואר אלקטרוני: litalelk@bgu.ac.il

מר ירון דישון:

דואר אלקטרוני: dishony@bgu.ac.il

תאור השיעור ומטרותיו:

השיעור יעסוק בניתוח התכונות האופייניות לחברה הישראלית ובעיותיה המיוחדות החל מהתקופה הטרומ-מדינתית ועד לראשית שנות ה-2000. המטרה של השיעור להקנות ידע, כלים לניתוח וכן לפתח חשיבה ביקורתית. השיעור יתמקד במבחר שאלות יסוד כגון המשכיות ושינוי; יחסי מדינה-חברה; הגירה-עלייה-קליטה; סכסוך, מלחמה וצבא; כלכלה חברה ושסעים חברתיים. הניתוח יעשה סביב שני צירים עיקריים: שינוי והמשכיות ושילוב והתבדלות.

מתכונת השיעור והתרגילים:

השיעור

השיעור יתנהל באמצעות הרצאות פרונטליות וקבוצות תרגיל. מטרת ההרצאות הפרונטליות לפרוש יריעה רחבה של הנושאים השונים. השיעורים השונים יאורגנו סביב ראשי פרקים אשר נמצאים באתר הקורס. ניתן להגיע לאתר הקורס באמצעות מערכת High Learning. כל תלמידי הקורס רשומים באתר וניתן להגיע אליו דרך הכתובת: <http://www.bgu.ac.il/HL>. הכניסה באמצעות שם משתמש והסיסמא האישית שלכם. רצוי להביא לכל שיעור את ראשי הפרקים של השיעור.

התרגילים

התרגילים הנם רשות, אך עם זאת מומלץ ביותר להשתתף בהם. מנסיון העבר, סטודנטים שהשתתפו בתרגילים הגיעו להישגים גבוהים יותר מאחרים. מסגרת התרגילים מאפשרת דיון מעמיק בפריטי הקריאה, אשר כולם בעברית, וכן חיבור של פריטי הקריאה עם ההרצאות הפרונטליות. בנוסף על כך במהלך התרגילים נרחיב בסוגיות אשר לא ניתן לכסות אותן בהרצאות הפרונטליות. השתתפות בתרגילים מחייבת קריאה של הפריטים הביבליוגרפיים הרלוונטיים ועל-כן סטודנטים שלא קראו טרם המפגש רצוי שלא יגיעו לתרגיל. מומלץ להביא את הפריטים הביבליוגרפיים הרלוונטיים לתרגיל.

* הסטודנטים מתבקשים להגיע לקבוצה לה נרשמו ולא להחליף קבוצות. אנו נעביר דף נוכחות בתרגילים כדי לוודא שכל המשתתפים רשומים.

חובות השיעור

בקורס ארבע חובות. ציון עובר בכל אחת מהן הוא תנאי מעבר בקורס. אין כל אפשרות לפסוח על מילוי אחת מהמטלות. המועדים הרשומים הם מועדים מתוכננים, אשר יקבלו אישור סופי מהמזכירות

1. בוחן ידע היסטורי - 12.11.2010

בוחן הידע ההיסטורי מהווה 20% מהציון הסופי. היות ומדובר בבוחן אין מועד ב' וחובה לגשת לבוחן בתאריך שנקבע. מי שלא יגש לא יוכל לסיים את הקורס. המטרה של הבוחן להביא לידי כך שכל הסטודנטים יישלטו בתהליכים היסטוריים ומושגים מרכזיים בחברה הישראלית החל מהתקופה הטרומ מדינתית ועד ימינו. רובכם למדתם במסגרת ביה"ס התיכון וגם קודם לכן חלקים נרחבים מההיסטוריה של החברה הישראלית ועל-כן, חלק לא מבוטל מהמושגים והתהליכים מוכרים לכם. הבוחן יהיה במתכונת של מבחן אמריקאי על 40 מושגים, כל מושג $\frac{1}{2}$ נקודה. ערכנו מקראה של חומר הקריאה לבוחן וניתן לרכוש את המקראה **בקופי סנטר** (שדרות רגר, מול האוניברסיטה). כמו כן, חומר הקריאה לבוחן הועבר לספרייה והוא נמצא בתדפיסים של ספריית ארן. הכתובת היא: <http://www.bgu.ac.il/printouts> יש לחפש תחת שם המרצה: ממן דניאל. פריטים מס' 2 ו-4 נסרקו במספר חלקים: פריט מס' 2 נסרק ב-2 חלקים; פריט מס' 4 נסרק ב-6 חלקים.

2. בוחן קריאה מס' 1 - 11.3.2011

בוחן על כמחצית מהמאמרים מהווה 15% מהציון הסופי. היות ומדובר בבוחן אין מועד ב' וחובה לגשת בתאריך שנקבע. מי שלא יגש לא יוכל לסיים הקורס. המטרה של הבוחן למנוע מצב שבבחינה הסופית מרוכזת כמות גדולה של חומר ועל-כן החלטנו לבחון את מידת היכרותכם עם חלק המאמרים.

3. בוחר קריאה מס' 2 - 10.6.2011

בוחר על כמחצית שנייה של המאמרים מהווה 15% מהציון הסופי. היות ומדובר בבוחר אין מועד ב' וחובה לגשת בתאריך שנקבע. מי שלא יגש לא יוכל לסיים הקורס.

4. בחינה סופית - 50% הציון הסופי

בחינת הסיום, תהיה בנויה מ-2 חלקים:

החלק הראשון: שאלות רחבות - שאלה אחת מתוך שתיים (30%).

החלק שני: יכלול שאלות יותר ממוקדות - שאלה אחת ללא בחירה (20%).

שני החלקים יכללו את חומר השיעורים ואת כל פריטי הקריאה בקורס.

ערכנו מקראה של כל פריטי הקריאה וניתן לרכוש את המקראה בקופי סנטר.

כמו כן, פריטי הקריאה הוכנסו לתדפיסים של ספריית ארן והכתובת היא :

<http://www.bgu.ac.il/printouts/>

יש לחפש תחת שם מרצה: ממון דניאל

הפריטים מופיעים תחת שם המחבר.

או תחת מספר הקורס

החברה הישראלית

ד"ר דניאל ממן

תשע"א 2011–2010

א. המשכיות ושינוי

רשימת קריאה למבחן ידע היסטורי 12.11.2010

1. בן ששון חיים הלל (עורך), תולדות עם ישראל, כרך ג', תל-אביב, דביר, 1969, עמ' 90–177;
270–262; 300–297; 318–313; 350–340
2. האנציקלופדיה העברית, כרך 6 (1), ארץ ישראל, ירושלים, ספרית פועלים, תשנ"ג, עמ' 726–748
3. סעדון חיים ויואל רפל (עורכים), במחתרת מארצות האיסלם: פרשיות העפלה והגנה, ירושלים, מכון בן צבי, 1997, עמ' 25–36.
4. האנציקלופדיה העברית, כרך 6 (2), מדינת ישראל, ירושלים, ספריית פועלים, תשנ"ג, עמ' 50–51; 230–51.

ב. מדינה וחברה

1. ברוך קימרלינג, "יחסי מדינה-חברה בישראל", אורי רם (עורך), החברה הישראלית: היבטים ביקורתיים, תל-אביב, ברירות הוצאה לאור, 1993, עמ' 328–350.
2. דן הורוביץ, משה ליסק, מצוקות באוטופיה: ישראל – חברה בעומס-יתר, תל-אביב, עם עובד, 1990, עמ' 198–239.
3. ברוך זיסר ואשר כהן, "מדמוקרטיה הסדרית לדמוקרטיה משברית: המאבק על הזהות הקולקטיבית בישראל", פוליטיקה כתב העת למדע המדינה ויחסים בינלאומיים, 1999, 3, עמ' 9–30.
4. סמי סמוחה, "המשטר של מדינת ישראל: דמוקרטיה אזרחית, אי-דמוקרטיה או דמוקרטיה אתנית", סוציולוגיה ישראלית, 2000, 2, עמ' 565–630.

ג. ריבוד בחברה הישראלית

5. עזיזה כזום, "תרבות מערבית, תיוג אתני וסגירות חברתית: הרקע לאי השוויון האתני בישראל", סוציולוגיה ישראלית, א (2) 385–428.
6. דני רבינוביץ, ח'אולה אבו בקר, הדור הזקוף, ירושלים, כתר הוצאה לאור, 2002, עמ' 25–79.
7. זאב רוזנהק, "מהגרי עבודה במדינת הרווחה הישראלית: מגמות הדרה והכללה", 1999, ביטחון סוציאלי, 56: 97–112.
8. דפנה זרעאלי, "מיגדור בעולם העבודה" דפנה זרעאלי, אריאלה פרידמן, הנרייט דהאן-קלב, חנה הרצוג, מנאר חסן, חנה נווה, סילביה פוגל-ביז'אווי (עורכות), מין, מגדר פוליטיקה, תל-אביב, קו אדום – הקיבוץ המאוחד, 1999, עמ' 167–215.

ד. הגירה עלייה וקליטה

1. תמר הורוביץ, "תשומות ערכיות לתהליך העלייה והקליטה בגל שנות התשעים", משה ליסק, ברון קני-פז (עורכים), ישראל לקראת שנות האלפיים: חברה, פוליטיקה ותרבות, 1996, עמ' 369–387.
2. פרן מרקוביץ, "זהותם של המהגרים מברית-המועצות לשעבר בתמורות הזמן והמקום", משה ליסק ואלעזר לשם (עורכים), מרוסיה לישראל: זהות ותרבות במעבר, תל-אביב, קו אדום: הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2001, עמ' 15–26.
3. הגר סלמון, "גלגולה של תודעה גזעית: מאתיופיה לארץ המובטחת", תמר אלכסנדר, גלית חזן-רוקם, שלום צבר (עורכים) מחקרי ירושלים בפולקלור יהודי, ירושלים, הוצאת מאגנס, תשנ"ח, עמ' 125–146.

ה. דת ומדינה

1. אביעזר רביצקי, "דתיים וחילוניים בישראל: מלחמת תרבות פוסט-ציונית?", אלפיים, 1997, עמ' 96-80.
2. תמר אלאור, "משילה לא רואים את איסלנד" – ארוע רחלים", אלפיים, 1993, עמ' 81-59.
3. שטדלר נורית, "להתפרנס או לחכות לנס: המלכוד החרדי והשתקפותו ביחסי תורה ועבודה", עמונאל סיוון וקימי קפלן (עורכים), חרדים ישראלים: השתלבות בלא טמיעה?, 2003, הוצאת הקיבוץ המאוחד, מכון ון ליר, עמ' 55-32.
4. יואב פלד, "חידה ושמה ש"ס, יואב פלד (עורך), ש"ס אתגר הישראליות, 2001, תל-אביב, ידיעות אחרונות, עמ' 74-52.

ו. סכסוך, מלחמה וצבא

1. דן הורוביץ, משה ליסק, מצוקות באוטופיה: ישראל – חברה בעומס-יתר, תל-אביב, עם עובד, 1990, עמ' 271-240.
2. ברוך קימרלינג, "מיליטריזם בחברה הישראלית", תיאוריה וביקורת, 1993, עמ' 140-123.
3. אורי בן אליעזר, "החברה הצבאית והחברה האזרחית בישראל: גילויים של אנטי-מילטריזם ונאו-מילטריזם בעידן פוסט הגמוני", מאג'ד אלחאג' ואורי בן-אליעזר (עורכים), בשם הביטחון: סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעידן משתנה, 2003, עמ' 76-29.

ז. כלכלה וחברה

1. מיכאל שלו, "האם הגלובליזציה והליברליזציה 'נרמלו' את הכלכלה המדינית בישראל?", דני פילק ואורי רם (עורכים), שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי, תל-אביב, הוצאת הקיבוץ המאוחד ומכון ון ליר בירושלים, 2004, עמ' 115-84.
2. דניאל ממן, "שינויים מבניים ב'כלכלה הגדולה' ובקבוצות העסקיות בישראל", משפט ועסקים, 2008, כרך ח, 157-123.

ח. סיכום: מחלוקות בסוציולוגיה הישראלית

3. אורי רם, הזמן של ה'פוסט': לאומיות והפוליטיקה של הידע בישראל, תל-אביב, רסלינג, 2006, עמ' 126-71.

יחסים אתניים במרחב החברה היהודית

(12825891 – 3 נק"ז)

אופי הקורס: שיעור

המרצה: פרופ' אורן יפתחאל
משך הקורס: 3 שעות סמסטריאליות שבועיות**מטרות הקורס:**

- א. הבנת היחסים הפוליטיים-חברתיים בין קבוצות אתניות במצבים ואזורים שונים.
- ב. הבנת תפקידה של מדיניות ציבורית בעיצוב יחסים אלה.
- ג. הבנת תפקידיהם של דפוסים מרחביים בעיצוב היחסים האתניים.
- ד. חשיפת הסטודנטים למקרים של חברות רב-אתניות בנות השוואה לישראל.
- ה. העמקה בסוגיות היחסים האתניים בחברה הישראלית תוך כדי הדגשת הממד המרחבי.

גישה:

הקורס ישלב הרצאות ודיונים. הוא יועבר כשיעור שבו ישולבו הצגות מעבודות הסטודנטים. הצגות אלה ילוו בדיון כיתתי. המטרה היא לשלב הצגות היסטוריות ותיאורטיות עם דיונים בבעיות עכשוויות.

תכנית ההרצאות:

הרשימה מהווה אינדיקציה בלבד, ייתכנו בה שינויים קלים בתקופת הסמסטר.

נושאים תיאורטיים:

1. קבוצות אתניות: הגדרות וסיווג: קבוצות הגירה ומולדת, חברות רב-אתניות.
2. קבוצות אתניות ותפרוסת מרחבי.
3. מבנה ותפקיד המדינה בחברות שסועות רב אתניות.

נושאים ישראליים:

- 4-6 היחסים בין אשכנזים ומזרחיים בישראל.
- 7-8 היחסים בין חרדים-דתיים לחילוניים בישראל.
- 9-10 היחסים בין עולי שנות ה-90-לאוכלוסייה הוותיקה בישראל.
11. התהוותן של קבוצות אתניות אחרות וחדשות בישראל.
12. השפעת השטחים על היחסים האתניים בישראל.
13. החברה הישראלית לקראת דמוקרטיה רב-תרבותית.
14. השלמת הנושאים הנ"ל, הצגת פרטים, דיונים כיתתיים והכנה לבחינה.

הערכת הסטודנט: בחינה 50%, רפרט 40%, השתתפות 10%.
לתלמידי תואר שני ניתנת האפשרות להכין סמינר השווה 90% מהציון.

רפרט:

כל סטודנט יבחר נושא מהרשימה המצורפת, יחקרו, ויכתוב עליו חיבור בן 2500-2800 מילים, ב- 8-9 פרקים, העמודים מודפסים, היקף המחקר יהיה כ- 7-8 מקורות מדעיים, ודיון בבעיה הספציפית הנגזרת מכותרת הנושא. העבודות יערכו על פי:

- היקף וטיב סקירת הספרות המדעית;
- רמת ואיכות הדיון בבעיה;
- סטנדרטים אקדמיים של מבנה;
- הצגת עבודה.

כל סטודנט יציג את העבודה (במשך כ- 10 דקות) לדיון ומשוב כיתתי. כשבועיים לאחר הדיון יוגש הנוסח הסופי למרצה. על העבודה להיות מודפסת או להיכתב בכתב יד ברור. מומלץ גם:

- שהטיעונים ילוו בנתונים או ראיות מתאימים ובתמיכה גרפית רלבנטית
- שהעבודה תרחיב ותעמיק את הנושאים המוצגים בהרצאות, ללא חזרות מיותרות על הנאמר בהרצאה. הגדרת הנושאים הנה רחבה יחסית במתכוון, כשהסטודנטים יכולים - אם רצונם בכך - להתמקד בנושא צר יותר או במקרי מבחן הנגזרים מהנושא הרחב.

בחינה: פרטי הבחינה ילובנו במשך הסמסטר עם הסטודנטים.

השתתפות:

חלק חשוב של הקורס הנו הדיון הכיתתי. לשם כך חשוב שהסטודנטים יקראו את החומר המומלץ. ושייתרמו לדיונים הנושאים בכיתה.

נושאי העבודות/רפרטים:

כל סטודנט יבחר נושא אחד, עם אפשרות להציע נושאים דומים, משתלבים או מקרי-מבחן. **נושאים תיאורטיים:**

1. מדיניות בינוי אומה בחברות פלורליסטיות: זהות משולבת או שליטה אתנית?
2. רב תרבותיות: מודל מדיניות מוצלח?
3. עירוב עירוני אתני בערי העולם: אינטגרציה או מתכון לסכסוכים?
4. קונסוסיאציה מוצלחת: פירוק הדרגתי של המדינה או מרשם לשיתוף אמיתי?
5. מזרחיים ואשכנזים בישראל: פערים 'טבעיים' או מדיניות?

נושאים ישראלים:

1. זהות לאומית-אתנית-תרבותית בישראל: האומנם כור היתוך ציוני/עברי/ישראלי/יהודי?
2. ערי הפיתוח: האם פיזור האוכלוסייה שבר את חלום מיוזג הגליות?
3. חרדים וחילוניים: האמנם שתי תרבויות אתניות מובחנות בהתהוות?
4. התפרוסת המרחבית של קבוצות אתניות בישראל: התבדלות או עירוב?
5. דתיים וחילוניים: מלחמת תרבות?
6. מפת הגיוס הפוליטי בישראל: האצת הפיצול האתני?
7. הקשת הדמוקרטית המזרחית: תנועה עמוקה או תופעה חולפת?
8. השטחים ויחסים אתניים בישראל: גורם ממתן או מחריף?
9. פיתוח אזורי שוליים ויחסי מזרחים-אשכנזים: העמקת הפער או סגירתו?

רשימה ביבליוגרפית:

1. אייזנשטאדט ש. (1989) החברה הישראלית בתמורותיה. ירושלים, מאגנס.
2. אייזנשטאדט, ש. וחובריו (1993) עדות בישראל ומיקומן החברתי, מכון ירושלים לחקר ישראל, ירושלים.
3. אפרת, א. (1987). ערי הפיתוח בישראל: עבר או עתיד? תל אביב, אחיאסף.
4. גביון, ר. 1995 מדינה יהודית ודמוקרטית: זהות פוליטית, אידיאולוגיה ומשפט. עינוג משפט 631-682.3, 19.
5. גונן, ע., עורך (1990). גיאוגרפיה של קליטת עלייה - לקחי העבר ומבט לעתיד, ירושלים, האגודה הגאוגרפית הישראלית, המחלקה לגיאוגרפיה האוניברסיטה העברית בירושלים.
6. גרדוס, י. (1986). ריכוזיות וביזור - מרכזים ופריפריות והבעיה האזורית בישראל. "רבעון לכלכלה" 32: 496-499.
7. דן, י. 1997 החרדיות המשחררת: תוצר של ישראל החילונית. אלפיים, 15, 234-253.
8. דון יחיא, א. & ליבמן, צ'. 1997 דתיים וחילונים בישראל: פוליטיקה ומדיניות. ירושלים: מכון פלורסהיימר למחקרי מדיניות.
9. הורביץ, ד. וליסק, מ. (1990). מצוקות באוטופיה: ישראל כחברה בעומס יתר. עם עובד.
10. חסון, ש. (1987). מחאת הדור השני: תנועות עירוניות חברתיות בירושלים. ירושלים, מכון ירושלים לחקר ישראל.
11. יפתחאל, א. 1998, מרחבי הזהות: התיישבות ויחסים אתניים ב'אתנוקרטיה' הישראלית. פנים, 4 בפברואר, 32-42.
12. כהן, ח. 1998 יהדותה של מדינת ישראל. אלפיים. 9-35, 16.
13. כרמון, נ. (1990). שיקום שכונות בישראל, חיפה, מוסד נאמן, הטכניון.
14. לו-יון, וקלוש, ר. (1994). דיור בישראל - מדיניות ואי שיוויון. תל-אביב, מרכז אדוה.
15. ליהמן-ווילציג, ש. (1992). מחאה ציבורית בישראל. רמת גן, אוניברסיטת בר-אילן.
16. ליפשיץ, ג. (1990). ערי הפיתוח: בסיס חדש לתכנון למדיניות, ירושלים, מכון ירושלים.

17. סבירסקי, ש (1981). לא נחשלים אלא מנוחשלים: אשכנזים ומזרחיים בישראל, חיפה, מחברות למחקר וביקורת.
18. סמוחה, ס (1993). שסעים מעמדיים, עדתיים ולאומיים ודמוקרטיה בישראל. אצל: רם, א, עורך (החברה הישראלית): היבטים ביקורתיים. תל-אביב, ברירות.
19. סמוחה, ס" (1984). שלוש גישות בסוציולוגיה של יחסי עדות בישראל. "מגמות כ"ח": 169-206.
20. קימרלינג, ב. 1995. דת, לאומיות ודמוקרטיה בישראל, אלפיים 12: 116-131.
21. רביצקי, א. 1997 דתיים וחילוניים בישראל: מלחמת תרבות? אלפיים, 14, 111-130.
22. רם, א, עורך (1993). החברה הישראלית: היבטים ביקורתיים. תל-אביב, ברירות.
23. שטוקהמרת א. 1998 מדינת ישראל ביובלה ויחסי חרדים-חילונים מנקודת מבט חרדית. אלפיים 16: 214-238.
24. יונה, י. 1998 מדינת כל-אזרחיה, מדינת לאום דמוקרטיה רב-תרבותית? ישראל וגבולות הדמוקרטיה הליברלית. אלפיים, 16, 238-264.
25. Ben Raphael, E. (1994). *Language, Identity and Social Division: The Case of Israel*. Oxford, Oxford University Press.
26. Don-Yihya, E. 1986. *The Resolution of Religious Conflict in Israel*. In S. Cohen & E. Don-Yiya Eds., *Conflict and Consensus in Jewish Political Life* (pp. 66-91). Bar Ilan Press.
27. Friedman, M. 1989. *The State of Israel as a Theological Dilemma*. In B. Kimmerling Eds., *The Israeli Society: Boundaries and Frontiers* (pp.165-215). Albany: SUNY Press.
28. Friedman, M. 1995. *The Structural Foundation for Religio-Political Accommodation in Israel: Fallacy or Reality?* In S I. Toren & N. Lucas Eds., *Israel – The First Decade of Independence* (pp.51-82) Albany: SUNY Press.
29. Galnoor, Y. 1994. *The Israeli Political System: a PROFILE*. In K. Kyle & J. Peters Eds., *Wither israel? The Domestic Challenges* (pp. 21-42). New York: St. Martin's.
30. Glazer, N. (1983), *The Ethnic Dilemma*, Harvard University Press, Cambridge.
31. Gurr, T. (1993). *Minorities at Risk: The Global View of Ethnopolitical Conflict*. Arlington, Institute of Peace Press.
32. Grinberg, L. 1992. *Peripheral Ethnicity: Trends in Local Representation*. In O. Yiftachel & A. Meir Eds., *Ethnic Frontiers And Peripheries: Landscapes of Development in Inequality in Israel* (pp. 213-242). Boulder: Westview.

33. Hasson, S. (1994). *Urban Social Movements in Jerusalem: The Protest of the Second Generation*. Albany, State university of New York Press.
34. Horowitz, D. (1985). *Ethnic Groups in Conflict*, UCP, Berkley.
35. Liebman, C. 1990. *Conflict and Accommodation between Jews in Israel: Religious and Secular*. Jerusalem: Keter.
36. Liebman, C. 1993. *Attitudes Towards Democracy among Israeli Religious Leaders*. In E. Kofman, A. Shukri, & R. Rothstein Eds. , *Democracy, Peace and the Israeli-Palestinian Conflict* (pp. 135-162). Boulder: Lynne Reiner publishers.
37. Liebman, C., & Susser, B. 1998. *Judaism and Jewishness in the Jewish State*. *Annals, AAPSS*, 555 (January), 15-25.
38. Liebman, C. a. D. -Y. E. 1984. *Religion and Politics in Israel*. Bloomington: University of Indian Press.
39. Lijphart, A. (1977). *Democracy in Plural Societies*, Yale University Press, New Haven.
40. Mikesell, M. and A. Murphy (1991). *A Framework for Comparative Study of Minority Aspirations*. *Annals of the Association of American Geographers* 81.
41. Peled, Y. 1992. *Mizrahi Jews and Palestinian Arabs: Exclusionist Attitudes in a Development Town/ In O. Yiftachel & A. Meir Eds., Ethnic Frontiers and Peripheries: Landscapes of Development and Inequality in Israel* (pp. 98-114). Boulder: Westview.
42. Shohat, E. 1988. *Sepharadim in Israel: Zionism from the Standpoint of its Jewish Victims*. *Social Text*, 19-20, 1-35.
43. Shohat, E. 1997. *The Narrative of the Nation and the Discourse of Modernization: The Case of the Mizrahim*. *Critique*, Spring, 3-18.
44. Smith, A. (1992) *Ethnicity and Nationalism*. *International Journal of Contemporary Sociology*, 33(1-2), 1-5.
45. Weingrod, A. (ed) (1985), *Studies in Israeli Ethnicity*, SUNY, Ithaca.

אוניברסיטת בן גוריון בנגב

המחלקה לגיאוגרפיה

מבוא לגיאוגרפיה פוליטית – תשע"א

(2 נקודות זכות, יום א' 18:00-20:00)

המרצים: פרופ' אורן יפתחאל (א"י), וד"ר תאבת אבו-ראס (ת"א)

רקע אקדמי:

הקורס הוא חובה מחלקתית, ומהווה מחצית (עצמאית) של קורס שנתי בגיאוגרפיה פוליטית של יחסי יהודים-ערבים. החלק הראשון (סמסטר א') יעסוק במבוא כללי, תיאורטי והשוואתי, תוך 'נגיעות' קצרות בלבד במקרה הישראלי/פלסטיני, ואילו החלק השני (סמסטר ב'), יתמקד לעומק בגיאוגרפיה הפוליטית של ישראל/פלסטיין. החלק הראשון מהווה תנאי קדם לחלק השני. ניתן לקחת את החלק הראשון ללא השני. הקורס פתוח לתלמידי שנה ב' ו-ג'.

הקדמה ומטרות:

הגיאוגרף האמריקאי הנודע ריצ'ארד הארטשורן הגדיר בשנות השלושים גיאוגרפיה פוליטית כ-"תורת השינויים הפוליטיים המתרחשים על רקע זיקתם אל מרחבי המחיה האנושיים"; לאחרונה שיכלל הגיאוגרף פיטר טיילור הגדרה זו כך: "גיאוגרפיה פוליטית היא חקירת ההשפעות ההדדיות בין מערכות כוח ושינויים מרחביים". הקורס בונה על הגדרות אלה כדי לחקור בצורה שיטתית את הקשר בין יחסים פוליטיים לתהליכים מרחביים, תוך הבנה בסיסית שהקשרים המשתנים-תמידית בין גורמים אלה הם הדדיים. בין שתי הגדרות אלה הוא ינתח גם את השתנות הגיאוגרפיה הפוליטית מתחום מסורתי ושולי, למוקד חקירה ביקורתי ומרכזי. הקורס הינו חובה בסמסטר הראשון ובסמסטר השני מיועד בעיקר לתלמידי שנה ב' ו-ג' במחלקה לגיאוגרפיה במסלול בפיתוח עיר ואזור, ולסטודנטים ממסלולים אחרים בגיאוגרפיה המעוניינים להבין את הקשרים בין פוליטיקה למרחב. הקורס (בשני הסמסטרים) פתוח גם לתלמידי המחלקה לפוליטיקה וממשל בפרט ומדעי החברה בכלל, על-בסיס אישור המרצים.

גישה:

הקורס ישלב הרצאות עיוניות, קריאה של חומר אקדמי, ודיונים על הקשר בין החומר לבין אירועי מפתח בגיאוגרפיה הפוליטית העולמית. לקראת רוב המפגשים יתבקשו הסטודנטים לקרוא פריט מהרשימה הזמינה באתר הקורס. הציר המרכזי של הקורס, והנדבך העיקרי של הגיאוגרפיה הפוליטית העולמית, הוא מדינת הלאום. הקורס ייסוב סביב רעיון המדינה ומימוש, כמו גם סביב הכוחות שהעלו את המדינה לבמת ההיסטוריה ואלה המאיימים עליה בשנים האחרונות. הסמסטר יפתח בבירור מספר קונספציות מרכזיות המסבירות את מהות הקשרים בין המערכת הפוליטית והמרחב האנושי, ויתמקד בקשרים בין לאומיות, קולוניאליזם, קפיטליזם, מוסדות ממשל, אלימות וטריטוריה. מספר הרצאות יוקדשו לביטויים המרחביים של מבנה המדינה, ולתפקודה בקני המידה השונים – בינלאומי, ארצי, אזורי ומקומי, ותחומי המדיניות השונים – המרחבי, הכלכלי, המשפטי והתרבותי. במהלך הסמסטר נדון גם בשינויים החלים בביטויי הריבונות במיוחד אל מול אתגרים הנובעים מגיבושם הפוליטי של מיעוטים, ומתהליכים מואצים של גלובליזציה כלכלית ותרבותית. נדון גם בתפיסות הטוענות להיווצרותה של מערך מרחבי-פוליטי חדש בשנים האחרונות, המערער על מעמדה המרכזי של מדינת הלאום, אם בעקבות עליית כוחן של ערי עולם, פתיחות הכלכלה הגלובלית, 'מלחמת התרבויות' ועלייתם של סוגים חדשים של אלימות 'פרטית' כולל טרור בינלאומי. לקראת סוף הסמסטר 'נתרגם' בקצרה את הידע הגיאוגרפי-פוליטי לבירור סוגיית ישראל/פלסטיין ונשתמש בכלים העומדים לרשות התחום להבנת הקשר בין כוח, מרחב והיחסים הפוליטיים בין יהודים ופלסטינים.

נושאי הלימוד

1. מושגי יסוד (א"י)

- גיאוגרפיה פוליטית וגיאופוליטיקה
- מרחב וטריטוריאליזם אנושי
- המפה הפוליטית בעולם

2-3. המדינה ומרכיביה (א"י, ת"א)

- המדינה – היווצרות 'המיכל'
- דליפת 'המיכל'
- גישות מורפולוגיות ופונקציונאליות
- דגמי מדינות
- ארגון פנימי של מדינות

4. גבולות (ת"א)

- תהליכי הבנייה, קיבוע ושינוי גבולות
- סוגי גבולות
- השפעות הדדיות בין גבול, חברה ומרחב

5. הלאומיות ומרחביה (א"י)

- צמיחת הלאומיות
- סוגי הלאומיות ומרחביהם
- אתניות, פיתוח ומתחים לאומיים
- קץ הלאומיות?

6-7. ג"פ של מיעוטים, תפוצות, מדיניות

(א"י)

- קולוניאליזם ופוסט-קולוניאליזם
- שליטה, הטמעה, פשרה
- מדיניות ויציבות -- השוואה בינלאומית

עבודה:

כל זוג סטודנטים יבחר נושא הקשור בקורס; כלומר, יעסוק בנושאי ספציפיים הנובעים מההרצאות בקורס, כגון מקרי מבחן של מדינות, מיעוטים או אזורים שונים או לחלופין תפיסה או מושג מסוים והתפתחותו. לאחר קבלת אישור המרצים, יכתבו הסטודנטים חיבור בן 2000–2500 מילים (6-8 עמודים). העבודה תתבסס על לפחות 5-6 מקורות מדעיים, ותכלול -- מעבר לתיאור וסקירה -- גם דיון בבעיה או בשאלה ספציפית הנגזרת מכותרת הנושא והקשורה ישירות לנושאי וחומרי הקורס. חלק מהעבודות ידונו בכיתה בשבועות האחרונים של הסמסטר. העבודות לא יעסקו בישראל/פלסטין. הערכת העבודות תתבסס על רמת ואיכות הדיון בספרות ובסוגיה, ועל סטנדרטים אקדמיים של מבנה והצגת העבודה. כל עבודה ניתנת לשיפור על-ידי הגשה חוזרת עם תיקונים. המועד האחרון להגשת העבודה הוא יום הבחינה מועד א'. תאריך אישור נושא הרפרט – 14-11-2010.

נושאים לדוגמה: תיאורטי/השוואתי:

- שינויים במשמעות הגבול בעידן הגלובליזציה
- ההשפעה של מלחמות על הגיאוגרפיה הלאומית
- מיעוטים ילידים ומאבקים במדינות המתעוררים

נושאים ממוקדים ומקרי מבחן:

- המרד בקשמיר והשלכותיו
- הזפטיסטה במקסיקו – גיאוגרפיה של מיעוט ילידי 'חדש'
- האיחוד האירופאי ושאלת הריבונות של מדינותיו
- הנוצרים בלבנון – מרוב למיעוט מובלעת?
- חלוקת בוסניה – תשתית לשלום או לסכסוך הבא?
- הגיאוגרפיה הפוליטית והכלכלית של טרור העולמי

8. חלוקות מדיניות (ת"א)

- בדלנות ואירידינטה
- חלוקות והשלכותיהן

9. שינויים במפה העולמית (ת"א)

- החלשות ופרוק מדינות
- בריתות אזוריות וסחר
- צמיחת והשפעת ערי עולם
- קץ המדינה?

10. ג"פ של העיור (א"י):

- ערי עולם
- /מרחב אפור/
- זרות, מעמד ואפרטהייד עירוני זוחל

11-12. הגיאופוליטיקה חדשה – נאו-ליברליזם, נאו-

ניאו-קולוניאליזם וטרור עולמי (ת"א)

- הקולוניאליזם החדש
- קץ המרחב המדינתי?
- סדר עולמי חדש?

13-14. ג"פ של ישראל/פלסטין

(ת"א, י"א).

- ישימות תיאוריות המדינה
- השפעת הקולוניאליזם
- השפעת הלאומיות והקפיטליזם
- ישראל-פלסטין והמשב"ל

בחינה:

פרטי הבחינה ילובנו במשך הסמסטר עם הסטודנטים.

ציון:

עבודה 40
בחינה 60

קריאה:

הרשימה להלן פורשת מגוון מקורות לנושאי הקורס. הוראות מפורטות לקריאה ממוקדת יינתנו במהלך הסמסטר לכול שבוע. החומר נגיש באתר 'היי-לרן' של הקורס, ובמאגרי הספרייה האלקטרוניים. ניתן כמובן גם לקרוא חומר נוסף.

1. התחום ומושגי יסוד

- Delaney, D. (2005). Territory: a Short Introduction. London, Blackwell (Chapters 1, 2).
Johnston Ron (2001) Out of the Moribund Backwater : Territory and Territoriality in Political Geography" Political Geography.
Poulsen, T. (1995) Nation and State : A Geographic Background to World Affairs. Prentice Hall Intl. Chapters 1 pp12-22, 7, pp136-159; 8, pp160-209.; 15, pp 364-385.

2-3. המדינה ומרכיביה

- Glassner, M. (1996). **Political Geography**. New York: Wiley (JC 319.G588.1996). Chp 1.
Kahler, M. (2006). Territoriality and Conflict in an Era of Globalization. Territoriality and Conflict in an Eran of Globalization. M. Kahler and B. Walter. Cambridge, Cambridge University Press: 1-24.
Taylor, P. (1994). "The State as a Container: Territoriality in the Modern World-System." Progress in Human Geography **18**(2): 151-162.
Taylor, P. (1995). "Beyond Containers: Internationality, Interstateness, Interterritoriality." Progress in Human Geography **19**(1): 1-15.

4. גבולות

- Kolossov, v. & O'Loughlin, J. (1998). New borders for new world orders: Territorialities at the fin-de-siecle, **GeoJournal** 44 (3): 259 – 273
Newman, D. (2003). "On Borders and Power: a Theoretical Framework." Journal of Borderlands Studies **18**(1): 13-25.
Newman, D. and A. Paasi (1998). "Fences and Neibours in the Post-Modern World: Boundary Narratives in Political Geography." Progress in Human Geography **22**(2): 186-207.

5 – לאומיות ומרחביה

- גלנר, א. 1994. לאומים ולאומיות (פרקים 4, 5).
אנדרסון, ב. 2000. קהילות מדומיינות. (פרק 11).
פורטוגלי, י. 1996. יחסים מובלים.
Murphy, A. (2002). "The Territorial Underpinnings of National Identity." Geopolitics **7**(2): 193-214.
Yiftachel, O. (2000). 'The Homeland and Nationalism'. Encyclopedia of Nationalism; Vol. 1 (Opening Essays). New York, Academic Press. 359-383.
Young, I. M. (2005). "Self-determination as non-domination: Ideals applied to Palestine/Israel." Ethnicities **5**: 139-159

6-7. ג"ג פוליטית של מיעוטים, תפוצות, מדיניות

- פתחאל, א. 1998. מדינה, מרחב ויחסים אתניים: קפריסין, לבנון, ישראל. מחקרים בג"ג של איי: ט"ז. 76-104.
Gurr, T. 2000. Peoples Vs States, USIP Press (chapter 4, 105-132).
Keating, P. 2003. 'Plurinational Democracy in a Post-Sovereign State', Queen's Papers on Europeanisation No. 1, Queens University, Canada.
Bollens, S. (2007). "Urban Governance at the Nationalist Divide: Coping with Group-Based Demmers, J. (2002). "Diaspora and Conflict: Locality, long-distance Nationalism and Conflict Dynamics." The Public **9**(1): 85-96.

8 – חלוקות

- Kumar, R. (2001). "Settling Partition Hostilities: Lessons Learnt, the Options Ahead." Transeuropennes 19-20: 9-27.
- O'Leary, B. 2007. Analysing Partitions: Definition and Classifications', Political Geography, 26: 886-908..

9 - שינויים במפה העולמית

- רם, א. 2004. הפערים החדשים: קפיטליזם גלובלי, פוסט-פורדיזם ואי-שוויון, בתוך פילק, ד. ורם, א. עורכים, הון ושלטון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי, ירושלים, מכון ון-ליר, 16-33
- Kahler, M. (2006). Territoriality and Conflict in an Era of Globalization. Territoriality and Conflict in an Era of Globalization. M. Kahler and B. Walter. Cambridge, Cambridge University Press: 1-24.
- Sparks, N. 2006. The Political Geography of Globalization (2) – Governance, Progress in Human Geography, 30: 1-16.

10 – הגיאוגרפיה הפוליטית של העיר

- Taylor, p. (2000). World cities and territorial states under conditions of contemporary Globalization, Political Geography 19 (1): 5 – 32
- Bollens, S. (2007). "Urban Governance at the Nationalist Divide: Coping with Group-Based Claims." Journal of Urban Affairs 29(3): 229-253.
- Sassen, S. (2001). The Global City: New York, London, Tokyo. Princeton, Princeton University Press (chapter 1).
- Sassen, S. (2006). Territory, Authority, Rights: From Medieval to Global Assemblages. Princeton, Princeton University Press (chapter 2).
- Nijman, J. 2001. 'The Political Geography of World Cities', in Dijkink, G. and Knippenberg, H. (eds) The Territorial Factor: pp. 97-112.

11-12. הגיאופוליטיקה חדשה – ניאו-ליברליזם, נאיו ניאו-קולוניאליזם וטרור עולמי

- Chomsky, N. 2001. 'The New War Against Terror' Counterpunch, 24 October.
- Huntington, S. 1996. Clash of Civilizations. New York, Simon and Shster.
- Pape, R. 2003. The Strategic Logic of Suicide Bombing, American Political Science Review: 14 July: 1-19
- Graham, S. 2009. 'Cities and war on terror, in Sorkin, M. (ed) Indefensible Space, Routledge: 1-18.
- Sandler, S. 2009. Distribution of terrorism among countries by income, class and geography after 9-11. International Quarterly, 50: 367-393.

13-14. גיאוגרפיה פוליטית של ישראל-פלסטין

רם, א. ויפתחאל, א. (2003) " 'אתנוקרטיה ויעולמיות': גישות חדשות לחקר החברה והמרחב בישראל", ניב עבודה מס' 12, מרכז הנגב לפיתוח אזורי, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

סופר, א. וביסטרוב, י. 2009. מדינת תל-אביב – איום על ישראל. מכון חייקין לגיאואסטרטגיה. http://web.hevra.haifa.ac.il/~ch-strategy/images/publications/Tel_Aviv_2008.pdf

רובינשטיין, א. 2004. 'ישראל ומדינות הלאום החדשות', תכלת, 16 (זמין ברשת) (<http://www.tchelet.org.il/magazine/magazine.asp?id=204>)

Ghanem, A. 2005. The Binational State is a Desired Palestinian Project and Demand, al-Majdal, Vol. 28, <http://www.badil.org/al-majdal/2005/Winter/article03.htm>

Morris, B. 2009. One state, two states, resolving the Israel/Palestine Conflict, Yale University Press

Yiftachel, O. (2006). Ethnocracy: Land and Identity Politics in Israel/Palestine. Philadelphia, Pennpress, University of Pennsylvania.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סוציולוגיה פוליטית

(תשע"א) 2010-11

סמסטר סתיו (א')

תואר ראשון 178

ד"ר לב גרינברג

הקורס מיועד להקנות כלים בסיסיים להבנת תיאוריות של סוציולוגיה פוליטית תוך כדי הצגת דיונים מרכזיים בתחום. הקורס דן בשאלת הסמכות, המפלגות, אליטות והמדינה; ומנתח מאבקים בין מעמדות, קבוצות אתניות ולאומיות, מיליטריזם ומלחמה. לבסוף הוא בוחן את מהותה של הדמוקרטיה כמנגנון להכלת קונפליקטים ומגבלותיה. קריאת החומר הביבליוגרפיה היא חובה. מטלות במשך הסמסטר: הגשת 4 דו"חות קריאה לקראת השיעור. בסוף הסמסטר תתקיים בחינה אינטגרטיבית של חומר הקריאה וההרצאות.

רשימה ביבליוגרפית

1. Weber M. - Politics as a Vocation.
2. C.W. Mills, "The Structure of Power in American Society".
3. Hanna Arendt, "On Violence".
4. Rustow, D.A. (1970) "Transitions to Democracy: Toward a Dynamic Model".
5. Bourdieu, P. "Delegation and Political Fetishism"ך
6. 1-2 פרקים "מדומיינות קהילות". ב, אנדרסון
7. Tilly, C - How War Made States and Vice Versa
8. Michael Mann, "The Dark Side of Democracy: Explaining Ethnic Cleansing", Ch. 2.
9. Fanon, F. Spontaneity: Its Strength and Weakness.
10. Stepan, A. "Military Politics in Three Polity Arenas".
11. Collier David and Collier Ruth, "Conclusion: Shaping the Political Arena".
12. Grinberg, Lev "the Dynamic of Political Spaces".

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
כלכלה פוליטית ביקורתית
(תשע"א) 2010-11
סמסטר סתיו (א')
תואר ראשון 88

ד"ר לב גרינברג

זהו קורס מתקדם אודות גישות ביקורתיות בכלכלה פוליטית. מחקרי כלכלה פוליטית ביקורתית מניחים כי בשוק אין תחרות חופשית אלא יחסי כוח ושליטה, ומטרת המחקר הוא לחשוף את יחסי הכוח והמנגנונים באמצעותם נמנעת התחרות החופשית בשוק. הכלכלה הפוליטית הביקורתית משלבת בין התובנות של קארל מארקס אודות הקפיטליזם, הכלכלה העולמית ויחסי הון-עבודה, לבין התובנות מקס וובר אודות ארגונים כוח והמדינה. הקורס ידון במושגים מרכזיים של מארקס וובר, כמו המדינה, ארגוני עובדים, קורפורטיזם, מבנה שוק העבודה וגלובליזציה. במחצית השנייה של הסמסטר נדון במחקרי כלכלה פוליטית ביקורתית בישראל. קריאת החומר הביבליוגרפי היא חובה, נדרשת נוכחות והשתתפות בכיתה. יש בו שתי מטלות: כתיבת סיכום של ספר והצגתו בכיתה, וכתיבת עבודת רפרט בת 15 עמודים סוף הסמסטר. הספרים שניתן להציג בכיתה על ידי התלמידים מסומנים ב-*, התלמידים מחויבים לקרוא לקראת השיעור את העמודים או הפרקים של הספר המופיעים ברשימה.

רשימת נושאים וביבליוגרפיה

1. הנחות היסוד: קפיטליזם ומדינה

1. "מרקס, ק. "השמונה-עשר בברימר של לואי בונפרטה"
2. Marx, K. Selected Writings.
3. Weber, M. Economy and Society

2. כלכלה עולמית

- * 4. Cardoso, F.H. Faletto, E. (1979) Dependency and Development in Latin America, Berkeley: University Press of California.
- * 5. Wallerstein, I. (1984) The Politics of the World-Economy, the States, the Movements, the Civilizations, Cambridge: Cambridge University Press.

3. המדינה

- * 6. Poulantzas, N. 1978. Political Power and Social Classes. London: Verso.
- * 7. Hall, P. 1986. Governing the Economy Ch. 10 —The Organization of State-Society Relations.
- * 8. Evans, P. 1979. Dependency Development: the Alliance of Multinational, State and Local Capital in Brazil. Princeton: Princeton Univ. Press.

4. שוק עבודה וארגוני עובדים

- * 9. Crouch, C. 1982. Trade Unions: The Logic of Collective Action. London: Fontana.
- עליית הכלכלה הניאו-ליברלית
כלכלה פוליטית של ישראל

- * 10. Shafir, G. 1989. Land and Labor in the Making of Israeli Nationalism. Cambridge: Cambridge University Press.

- * 11. Grinberg, L.L. 1991. Split Corporatism in Israel, Albany: SUNY Press.

- * 12. Shalev, M. (1992) Labor and the Political Economy in Israel, Oxford: Oxford University Press.

- * 13. אורי רם, 2005, הגלובליזציה של ישראל, מק'וולרד בתל אביב, ג'יהאד בירושלים.

- * 14. גרינברג, ל. 1993, ההסתדרות מעל הכל ירושלים: הוצאת נבו.

15. ממון, ד. ז. רזנהק, 2009, בנק ישראל. ירושלים: מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד.

מבוא לזכויות אדם

יום ד' 8:15-9:45

שם המרצה: פרופ' ניב גורדון
 שעות קבלה: יום ב' 11:00 – 12:00,
 טל' במשרד: 6477766

בשיעור זה נבחן מהן זכויות אדם ואיך הן הפכו לכלי משמעותי בזירה המקומית והבינלאומית. נסקור תחילה את ההתפתחות ההיסטורית של זכויות אדם, תוך שימת דגש על היסוד התיאורטי שלהן. לאחר מכן נדון בתרומתן של אמנות בינלאומיות לכל נושא זכויות האדם, תוך ניסיון להבין מדוע קשה לאכוף חוקים בינלאומיים. במקביל ננתח את האסטרטגיות שגופים לא-ממשלתיים NGOs פיתחו על-מנת ליעל את מאבקם למען זכויות אדם.

נושאי הלימוד

זכויות אדם
 תפישות פילוסופיות של זכויות אדם
 זכויות אדם ויחב"ל
 ארגונים לא ממשלתיים
 אמנות בינ"ל

חובות הקורס

השתתפות בשיעור
 סקירה דו-שבועות של מאמר (באורך פסקה). **חובה שיהיה ציון עובר על מנת לקבל אישור**

להגיש עבודת סיום.

תרגילים (20%)
 עבודת סיום (80%)

סקירת מאמרים

על כל משתתף להגיש פסקה בכל שבועיים על אחד המאמרים הנלמדים לאותו שבוע. תלמידים ששמות המשפחה שלהם מתחילים עם האותיות א עד כ, מגישים לשעורים הזוגיים ואילו תלמידים ששמות המשפחה שלהם מתחילים עם האותיות מ-ל עד ת יגישו בשיעורים הלא זוגיים.

תרגילים

אורך התרגיל עמוד. יש להגיש את התרגיל מודפס.

עבודת סיום

בסוף הסמסטר תקבלו עבודת בית. יהיה עליכם לענות על 2 מתוך 3 שאלות העוסקות בחומר הנלמד.

לוח זמנים

24 בפברואר: מבוא, מטרות הקורס והחובות

2 במרץ: סקירה היסטורית

לקרוא התפתחות היסטורית את המגנה כרטה, מגילת הזכויות באנגליה, הכרזת זכויות האדם

והאזרח בצרפת, ההכרזה לכל באי העולם בדבר זכויות האדם, האמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות, האמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות, ותרבותיות, האמנה הבינלאומית בדבר זכויות הילד. (החומר נמצא בהי לרן)

הנחות פילוסופיות

9 במרץ: התפישה הטבעית מול התפישה הקוסנטרוקטיביסטית

Jack Donnelly, "Theories of Human Rights" in International Human Rights, Westview, 1998, pages 18-35.

Jack Donnelly "The Source of Human Rights: Human Nature and Human Rights," in The Concept of Human Rights, St. Martins Press, 1985, pages 27-44

16 במרץ: אמנציפציה פוליטית מול אמנציפציה אנושית
על שאלת היהודים, קרל מרכס

23 במרץ: זכויות אדם וגאולת האדם
גאולת האדם באמצעות זכויות האדם מתוך כינון החילונית, טלאל אסד

זכויות אדם ויחסים בינלאומיים
30 במרץ: זכויות אדם, ריבונות ותאגידים

David Forsythe, "Transnational Corporations and Human Rights," in Human Rights in International Relations, Cambridge University Press, 2006.

Jochnick, Chris. 1999. "Confronting the Impunity of Non-state Actors: New Fields for the Promotion of Human Rights," *Human Rights Quarterly*, 21 (1) February: 56-79.

מומלץ

Jack Donnelly, "Human Rights as an Issue in World Politics" in International Human Rights, Westview,

1998, pages 3-18.

6 באפריל: דרכי פעולה של ארגונים לא ממשלתיים

Thomas Risse and Kathryn Sikkink, "The Socialization of international human rights norms into domestic practices," in The Power of Human Rights

13 באפריל: דרכי פעולה של ארגוני זכויות אדם

ניב גורדון, "זכויות אדם ומרחב חברתי: כוחה של האגודה לזכויות האדם בישראל," סוציולוגיה ישראלית, 2005.

Eyal Weizman, Forensic Architecture, Radical Philosophy 2010

27 באפריל: זכויות אדם, טרור ועינויים

Paul Hoffman, "Human Rights and Terrorism," Human Rights Quarterly 26 (2004) 932-955.

מחשבות על אכזריות ועינויים, מתוך כינון החילונית, טלאל אסד

זכויות אדם וה"אחר"

4 במאי: זכויות אדם ורב תרבותיות

Jack Donnelly, "Human Rights and Cultural Relativism," in Universal Human Rights in Theory and Practice.

J. Oloka-Onyango, "Who's Watching "Big Brother"? Globalization and the Protection of Cultural Rights in Present Day Africa," *Human Rights Quarterly*, 27 (2005) 1245-1273

11 במאי: זכויות אדם כזכויות נשים

Charlotte Bunch and Samantha Frost, *Women's Human Rights: An Introduction*, (Published in *Routledge International Encyclopedia of Women: Global Women's Issues and Knowledge*, Routledge, 2000.)

Charlotte Bunch "Women's Rights as Human Rights: Toward a Re-Vision of Human Rights," Deniz Kandiyoti "Identity and its Discontents: Women and the Nation,"

מומלץ

Mala Htun and S. Laurel Weldon, "When Do Governments Promote Women's Rights? A Framework

for the Comparative Analysis of Sex Equality Policy," *Perspectives on Politics* (2010), 8: 207-216

זכויות אדם בישראל ובשטחים הכבושים

18 במאי: זכויות אדם בשטחים הכבושים

מצב זכויות האדם בשטחים: 1 בינואר 2009 – 30 באפריל 2010 דו"ח בצלם

Neve Gordon, "Outsourcing Violations: The Israeli Case," *Journal of Human Rights* 1(3) 2002: 321-337.

25 במאי: זכויות אדם בישראל

תמונת מצב חברתית 2010, מרכז אדוה

דוח פעילות שנתי יוני 2009 – מאי 2010, האגודה לזכויות האזרח בישראל

15 ביוני: המאבק נגד ארגוני זכויות האדם בישראל

Peter Van Tuijl, *NGOs and Human Rights: Sources of Justice and Democracy*, *Journal of International Affairs*; Spring 1999; 52, 2;
NGO Monitor

סיונת פסח

מבוא למחשבה מדינית

138-1-0131 סמסטר א'

ימים ב' ו- ד' בין 8:00-10:00

שם המרצה: פרופ' ניב גורדון

מתרגלים:

נגה רותם

טל' במשרד: 08-6477766

שעות קבלה: יום ב' 11:00-10:00

נירה חיות**אילה פז**

מטרת שיעור זה לסקור ולנתח יסודות חשובים בהתפתחות המחשבה המדינית. נקרא מכתביהם של אפלטון, אריסטו, הובס, מיל, מארקס, וולף, ונבדוק מה הם השקפותיהם של הוגים אלו אודות שאלות כמו: מהו טבע האדם? מהן המטרות של התארגנות פוליטית? מהו כוח פוליטי? מהו צדק? ואיזה סוג שלטון הוא הטוב ביותר?

נושאי הלימוד

יסודות של המחשבה המדינית

המטרות של התארגנות פוליטית

מהו השלטון הטוב ביותר

מהו כוח פוליטי

חובות הקורס

השתתפות בתרגיל חובה

חייבים להביא את חומר הקריאה לתרגיל (מי שמופיע ללא טכסט כאילו לא הגיע)

5 תרגילים (50%)

מבחן סיום (50%)

חומר קריאה

המדינה, כתבי אפלטון כרך שני, הוצאת שוקן

הנסיך, ניקולו מאקיאוולי, הוצאת מרכז שלם

לויטן, תומס הובס, הוצאת מאגנס

על הממשל המדיני, ג'ון לוק, הוצאת מאגנס

המניפסט הקומוניסטי, קרל מרקס

על החירות, ג'ון סטיוארט מיל, הוצאת שלם

חדר משלך, וירג'יניה וולף, הוצאת שוקן

תרגילים

אורך כל תרגיל עמוד אחד בלבד. יש להגיש את התרגיל מודפס, פונט 12, רווח שורה וחצי. רק

תרגילים שיוגשו בזמן (לפני תחילת השיעור) יתקבלו.

חובות לגבי השיעור, תרגילים ומבחן סיום**תנאי לגשת למבחן הוא השתתפות ב-75% מהתרגולים וקבלת ציון עובר בארבעה תרגילים.**

חייבים להגיע לתירגול עם הטכסט הנלמד, מי שמגיע ללא טכסט כאילו לא היה בתירגול. המבחן יכסה את כל חומר הקריאה ואת ההרצאות. אסור להקליט את ההרצאות או התרגילים מבלי לקבל אישור מבעוד מועד מהמרצה ומהמתרגלים. סטודנטים מפוליטיקה וממשל צריכים ציון משוכלל 70 על מנת לעבור את המבוא.

לוח זמנים

11 באוקטובר:

מטרות הקורס והחובות, מבוא כללי למחשבה מדינית

13 באוקטובר: לקרוא המדינה ספר א'

מבוא כללי לאפלטון ותפיסת הצדק של תראסימאכוס

18 באוקטובר: לקרוא המדינה ספרים ב' ו-ג'

סוקראטס מייסד עיר דמיונית

20 באוקטובר: לקרוא המדינה ספרים ד' ו-ה'

הצדק בעיר הדמיונית והקומוניזם האפלטוני

25 באוקטובר: לקרוא המדינה ספרים ו' ו-ז' הגשת תרגיל מס' 1

אמת מול סברה

27 באוקטובר: לקרוא המדינה ספרים ח' ו-ט'

סוגי המשטר השונים

1 בנובמבר: לקרוא המדינה ספר י'

הריב בין הפילוסופים והמשוררים

3 בנובמבר: לקרוא הנסיך פרקים 1 – 3 תרגיל מס' 2

השינוי שחולל מאקיאוולי

8 בנובמבר: לקרוא הנסיך פרקים 4 – 11

סגולה ומזל virtu and fortuna

10 בנובמבר: לקרוא הנסיך פרקים 12 – 26

הקשר בין צדק וכוח

15 בנובמבר: לקרוא את הליתן פרקים א' עד ט'

התפיסה האפיסטמולוגית של הובס

17 בנובמבר: לקרוא את הליתן פרקים י' עד ט"ז הגשת תרגיל מס' 3

כוח פוליטי ותפישת האדם

22 בנובמבר: לקרוא את הליתן פרקים י"ז עד כ"ב'

הריבון והקהילה

24 בנובמבר: לקרוא את הליתן פרקים כ"ג' עד ל'

המדינה ההובסינית

29 בנובמבר: לקרוא על הממשל המדיני פרקים א'-ד'
על המצב הטבעי

1 בדצמבר: לקרוא על הממשל המדיני פרקים ה'-י"ב' **הגשת תרגיל מס' 4**
על הקניין

6 בדצמבר: לקרוא על הממשל המדיני פרקים י"ג-י"ט
החברה המדינית

8 בדצמבר: לקרוא את המניפסט הקומוניסטי
הדיאלקטיקה המרקסיסטית

13 בדצמבר: המשך המניפסט
השיטה הקפיטליסטית

15 בדצמבר: לקרוא את על החירות פרק א' **הגשת תרגיל מס' 5**
המאבק בין חרות וסמכות

20 בדצמבר: לקרוא את על החירות פרק ב'
חירות המחשבה והוויכוח

22 בדצמבר: לקרוא את על החירות פרקים ג' ד' ה'
החירות האינדיבידואלית ומגבלות החירות

27 בדצמבר: לקרוא את חדר משלך פרק א'-ג נשים וספרות **הגשת תרגיל השלמה מס' 6**
מין ומגדר

29 בדצמבר: לקרוא חדר משלך פרקים ד'-ה'
מחשבה פמיניסטית

3 בינואר: המשך חדר משלך

5 בינואר: סיכום

COGNOS

תנועת "אם תרצו"

רונן שובל - יו"ר

ארז תדמור - ראש אגף מדיניות והסברה

עמית ברק - דובר

מתן פלג - ראש אגף משאבי אנוש